

Täysistunto

Maanantai 14.12.2020 klo 14.00—20.45

5. Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Hallituksen esitys HE 241/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, hallintovaliokunnan, lakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan, talousvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Valtioneuvoston esittelypuheenvuorojen jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Ryhmäpuheenvuorojen jälkeen seuraa 1,5 tunnin debatti, joka jakaantuu kahteen 45 minuutin osaan siten, että ryhmät voivat vaihtaa debatin puolella välissä debatoijia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 4 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.04 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden rakenneuudistus, eli tuttavallisemmin sote-uudistus, on tullut kuluneiden 15 vuoden aikana tutuksi meille kaikille. Uskon, että tämä on odotettu hetki monelle tässä talossa ja talon ulkopuolella, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon kentällä. Minulla on suuri ilo ja kunnia esitellä teille tänään tätä uudistustyötä koskeva pääministeri Sanna Marinin hallituksen esitys.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ja pelastustoimen uudistamisen tavoitteena on kaventaa hyvinvointieroja ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua sekä parantaa turvallisuutta. Eli ne samat tavoitteet kautta vuosien ovat edelleen voimassa. [Sari Sarkomaa välihuuto]

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan sekä rakenteellisia että sisällöllisiä muutoksia. Hallituksen esitys tänään koskee näistä ensimmäistä. Rakenneuudistus on ensimmäi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

nen ja välttämätön askel kohti sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamista, ja esityksestä on aiempiin sote-uudistusta koskeviin esityksiin nähden karsittu kaikki ylimääräinen tässä uudistuksen vaiheessa, jotta tämä saataisiin eduskunnasta nyt läpi.

Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on 195 kunnalla tai kuntayhtymällä, pelastustoimen järjestäminen 22 pelastuslaitoksella. Erikokoisten toimijoiden resurssit ja osaaminen palveluiden järjestämisessä vaihtelevat merkittävästi. Asukkaiden yhdenvertaisuus palveluiden saannissa ei aina toteudu. Väestöryhmien väliset ja alueelliset hyvinvointi- ja terveyserot ovat edelleen suuret.

Hallitus esittää, että Suomeen muodostettaisiin 21 hyvinvointialuetta, joille siirrettäisiin kuntien ja kuntayhtymien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät. Uudenmaan erillisratkaisun perusteella Uudellamaalla olisi neljä hyvinvointialuetta. Helsingin kaupungille jäisi edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu. Lisäksi Uudellamaalla erikoissairaanhoidon järjestämisestä vastaisi HUS-yhtymä. Terveyspalveluiden järjestämisvastuu jakautuisi laissa ja järjestämissopimuksessa erikseen määriteltävällä tavalla alueen hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän välillä. Ehdotuksen mukaiset hyvinvointialueet perustettaisiin mahdollisimman pian lakien hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Pelastustoimi olisi hyvinvointialueilla erillinen, sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa rinnakkainen toimiala. Pelastustoimessa hyvinvointialueen palvelutason tulisi vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita, ja sen tulee varautua onnettomuus- ja uhkatilanteisiin alueellaan.

Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien toiminta siirtyisi hyvinvointialueille. Samoin opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut siirtyisivät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä vastaisivat sekä hyvinvointialueet että kunnat. Ympäristöterveydenhuollon järjestäminen jäisi tässä vaiheessa vielä kunnille.

Hyvinvointialueen ylin päättävä toimielin on suorilla vaaleilla valittava aluevaltuusto. Demokratian näkökulmasta tämä on parannus suhteessa siihen, miten palveluista nykytilanteessa monin paikoin päätetään, kun muistetaan, että meillä on sairaanhoitopiirit, hyvinvointikuntayhtymät ja kunnat näitä tehtäviä tällä hetkellä tekemässä ja päättämässä niistä. Hyvinvointialueen toimintaa johdettaisiin aluevaltuuston hyväksymän hyvinvointialuestrategian mukaisesti, ja aluevaltuusto päättäisi myös hyvinvointialueen organisaatiorakenteesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaiset hyvinvointialueet perustettaisiin mahdollisimman pian voimaantulon tultua voimaan.

Ensi vaiheessa hyvinvointialueiden väliaikaishallinto ja aluevaalien jälkeen valittujen aluevaltuustojen toiminnan käynnistymisen jälkeen hyvinvointialueet valmistelisivat toiminnan organisoinnin sekä henkilöstö- ja omaisuussiirrot yhdessä kuntien ja kuntayhtymien kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö, sisäministeriö ja valtiovarainministeriö kävisivät vuosittain kunkin hyvinvointialueen kanssa neuvottelut, joissa seurattaisiin, arvioitaisiin ja ohjattaisiin strategisella tasolla hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistä. Valtionohjaus olisi siis luonteeltaan strategista.

Hyvinvointialueen olisi laadittava vuosittain investointisuunnitelma, jonka hyväksymisestä päättäisivät sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö. Hyväksytty investointi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

suunnitelma olisi edellytyksenä hyvinvointialueen uusille investoinneille ja omaisuuden luovutukselle.

Sote-järjestämislaissa säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuusta, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, lähipalveluiden ja kielellisten oikeuksien turvaamisesta, hyvinvointialueiden yhteistoiminnasta sekä ohjauksesta ja valvonnasta. Pelastustoimen järjestämislaissa säädettäisiin pelastustoimen järjestämisvastuusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja valvonnasta.

Esityksessä määriteltäisiin nykyistä tarkemmin hyvinvointialueiden järjestämisvastuuta. Hyvinvointialueella olisi oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämistehtävästään kaikissa tilanteissa mukaan lukien häiriö- ja poikkeustilanteet. Hyvinvointialueella olisi oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä ammattihenkilöstö ja muu henkilöstö sekä hallinnassaan asianmukaiset toimitilat, toimintavälineet ja muut tarvittavat toimintaedellytykset. Hyvinvointialueilla olisi oltava myös riittävä oma sosiaali- ja terveystalouden tuotanto, jonka osalta ei kuitenkaan edellytetäsi ylikapasiteetin ylläpitoa.

Järjestämisvastuuseen sisältyy vastuu lakisääteisistä tehtävistä, päätöksenteko, tuottamisen valvonta, palveluiden yhteensovittaminen ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttö. Hyvinvointialue vastaisi myös muun muassa ennaltaehkäisevästä sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulutus- ja tutkimustoiminnasta, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta sekä huoltovarmuudesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä varten muodostettaisiin viisi yhteistyöaluetta, ytaa, ja yhteistyöalueeseen kuuluvat hyvinvointialueet laatisivat nelivuositain yhteistyösopimuksen.

Uudistuksessa ei muutettaisi voimassa olevaa valinnanvapausjärjestelmää. Voimassa olevan terveydenhuoltolain mukaan asukkaalla olisi mahdollisuus valita se julkisen terveydenhuollon yksikkö, josta hän saa palvelunsa. Hän voisi myös laissa säädettyjen edellytysten mukaan valita, mihin erikoissairaanhoidon yksikköön hän hakeutuu.

Haluan todeta — koska toistakin olen kuullut väitettävän — että järjestäjiä koskeva riittävän oman palvelutuotannon vaatimus ei ole ideologinen vaan perustuslaillisista oikeuksista ja perustuslakivaliokunnan lausunnoista johtuva lähtökohta. Tämä on hyvä täällä salissa muistaa.

Nykyisenkaltainen sote-palveluiden monituottajuus olisi esityksen mukaan siis edelleen mahdollista, ja sitä esitetään. Esityksessä määriteltäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveydenhuollon ostopalveluiden käytön yleiset edellytykset. Yksityisiltä palveluntuottajilta voitaisiin hankkia kaikkia palveluita, joiden hankkimista ei ole erikseen laissa kielletty. Palveluiden hankkimisessa voidaan käyttää jatkossakin palveluseteliä.

Hyvinvointialue voisi hankkia asiakkaalleen annettavia sosiaali- ja terveystalouksellisia palveluita yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos palveluiden hankkiminen olisi tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Ostopalveluna hankittavien palveluiden olisi oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrältään sellaisia, että hyvinvointialue pystyisi huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta.

Hyvinvointialue valvoisi yksityistä palveluntuottajaa ja myös tämän alihankkijaa. Yksityinen palveluntuottaja valvoisi osaltaan omia alihankkijoitaan. Alihankinta on jatkossakin edelleen siis mahdollista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Voimaannpanolakiesityksessä säädettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon ostopalvelua koskevien sopimusten mitättömyydestä tietyissä tilanteissa ja hyvinvointialueiden mahdollisuudesta irtisanoa sopimus sekä yksityisen mahdollisuudesta saada tällöin korvausta.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen, että koronakriisistä huolimatta olemme edelleen aikataulussa paitsi sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteellisten myös sisällöllisten uudistusten osalta. Palveluiden kehittämisessä on lähdetty liikkeelle jokaisen maakunnan kehittämisrahoituksella, nimenomaan tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmalla, ja siihen on laitettu yhteensä peräti 70 miljoonaa euroa jo tälle vuodelle. Ohjelma tuo lisää virtaa hyvinvoinnin toimintamallien ja käytänteiden jatkojalostamiseen. Hankkeissa korostuvat palveluiden saatavuuden parantaminen ja matalan kynnyksen palvelut, ja erityisesti mielenterveyspalvelut sekä ennaltaehkäisy ja varhainen tuki ovat sisällönuudistuksen kohteina. Rakennuudistusta tukeviin kehittämissankkeisiin, joissa on paljon muun muassa tietojohdamiseen ja tietojärjestelmien kehittämiseen liittyvää toimintaa, on kohdistettu 120 miljoonaa. [Puhemies koputtaa]

Sote-uudistus aiheuttaa paljon teknisiä muutostarpeita laajasti myös muuhun lainsäädäntöön. [Puhemies koputtaa] Muutosten valmistelu on käynnistetty, ja muutosesitykset tuodaan eduskunnan käsittelyyn keväällä 2021.

Kiitos kaikille tässä isossa valmistelutyössä mukana olleille: hallitukselle, virkamiehille ja kaikille edustajille ja laajemmalle yhteisölle. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ennen kuin menemme ryhmäpuheenvuorokierrokseen, niin annan vielä molemmille vastuuministereille 5 minuutin puheenvuorot.

14.14 Kuntaministeri Sirpa Paatero (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeriön näkökulmasta tämä tarkoittaa myöskin historiallisen suurta liikkeen luovutusta, omaisuuden siirtoa kunnilta hyvinvointialueille. Tarvitaan myös väliaikaista hallintoa tämän valmistelun tekemiseen. Rahoituksen osalta hallituksen esityksessä on tärkeitä rahoitusperustan toteutuminen ja tasapaino kuntien ja alueiden välillä sekä siirtymätasaukset, joilla muutoksia rajoitetaan.

Henkilöstö siirtyy hyvinvointialueille tehtäviensä mukana koko sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen osalta. Lisäksi siirtyvät koulupuolelta kuraattorit ja psykologit. Sen lisäksi tukipalveluhenkilöstö, joka tekee soten ja pelastustoimen tehtäviä vähintään puolet, siirtyy hyvinvointialueille. Henkilöstö siirtyy liikkeen luovutuksella elikkä vanhoina työntekijöinä säilyttäen nykyiset työ- ja virkasuhteen ehdot.

Omaisuus siirtyy sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymistä hyvinvointialueille varoimeen ja velkoimeen, ja lainoille, jotka ovat nyt, myönnetään valtioneuvoston takaus. Kuntien ja kuntayhtymien soten ja pelastustoimen käytössä oleva irtain omaisuus ja sopimukset sekä henkilöstön lomapalkkavelka siirtyvät hyvinvointialueille ilman korvausta.

Hyvinvointialue vuokraa kunnilta käytössä olevat kiinteistöt vähintään kolmeksi plus yhdeksi vuodeksi. Hallituksen esitys sisältää kiinteistöjen osalta myös kompensatiosääntelyn: jos ne kiinteistöt, joita hyvinvointialue ei tarvitse kolmen plus yhden vuoden jälkeen, aiheuttavat kunnille kustannuksia yli 0,5 veroprosenttiyksikön, ne kompensoidaan — tai lisänä, jos kuntaveroprosentti on yli 2 prosenttiyksikön korkeampi kuin muualla.

Kunnista siirretään hyvinvointialueille yhtä paljon kustannuksia ja tuloja. Tämän hetken arvio on 19,9 miljardia euroa. Valtionosuuksia on 6,45 miljardia euroa ja verotuloja 13,4 miljardia euroa. Nämä tarkentuvat vielä vuoden 21 tilinpäätösten ja vuoden 22 talous-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

arvioiden perusteella. Kuntien rahoitusta tasataan, sillä vaikka koko maan tasolla se on huomioitu, niin kuntakohtaiset erot ovat suuria. Voimaantulovuonna tasapainomuutos rajataan nollassa suhteessa edellisen vuoden tilanteeseen, sen jälkeen viiden vuoden siirtymäajalla plus miinus 15 euroa per asukas per vuosi, minkä jälkeen maksimissaan 60 euroa plussaan tai miinukseen.

Hyvinvointialueen rahoitus tulee ensi vaiheessa valtiolta ja on yleiskatteellista. Vuoden 23 alusta uudistuksen astuessa voimaan hyvinvointialueen rahoitus vastaa määrältään sitä samaa, mitä kunnilta sote- ja pelastuspalvelujen osalta siirtyy. Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen arvio on, että palvelutarpeen kasvu sotessa on noin 1 prosentti vuodessa, mikä huomioidaan tässä hallituksen esityksessä. Ensimmäisinä vuosina lisätään 0,2 prosenttiyksikköä näitten kulujen kattamiseen. Kolmannesta vuodesta eteenpäin nousua kuitenkin rajataan niin, että se on 80 prosenttia tässä etukäteisrahoituksessa. Soteuudistus tasapainottaa julkista taloutta viimeistään vuodesta 2030 lähtien riippuen siitä, miten muutostaloudet uudistuksen voimaannpanon myötä saadaan järjestettyä.

Hyvinvointialueen rahoitus määräytyy pääasiassa palvelutarpeen mukaisesti, yli 80 prosenttia, sen lisäksi olosuhteitten mukaan, 4 prosenttia, asukasmäärän pohjalta, 15 prosenttia, ja 1 prosentti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimella. Hyvinvointialueiden rahoitusta myöskin tasataan, mikä on erilainen malli kuin edellisellä kerralla, siirtymätasauksella, jonka kesto on seitsemän vuotta, toisin kuin kunnilla oli viisi vuotta. Ja tämä on epäsymmetrinen niin, että miinus voi olla seitsemän vuoden jälkeen korkeintaan 100 euroa mutta plussa voi olla 200 euroa.

Kunnat ja alueet ovat hyvässä vaiheessa siirtymässä tähän valmisteluun. Tämä tarvitsee vielä laajaa yhteispeliä erityisesti niillä alueilla, joilla on useita toimijoita tällä hetkellä. Monilla alueilla on jo kuntayhtymäpohjaisesti lähdetty liikkeelle, mutta läheskään kaikilla alueilla valitettavasti näin ei ole.

Valmisteluelin kootaan alueilta kunnallisten toimijoiden pohjalta, jotenka vastuussa tulevat tulevaisuudessa tässä muutosvaiheessa olemaan nykyiset kunnat hyvin vahvasti, ja valtio korvaa näille väliajan kustannukset, jotka on jo ensi vuoden osalta sisällytetty täydentävään talousarvioon.

14.20 Sisäministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys pelastustoimen järjestämisestä on nyt vihdoinkin edennyt eduskuntakäsittelyyn. Pitkään ja huolellisesti valmisteltu lakipaketti on taas askeleen lähempänä maalia. Valmistelun aikataulu on ollut erittäin tiukka, ja se on edellyttänyt valmistelijoilta lukuisia työtunteja ja paljon venymistä. Haluankin jo tässä vaiheessa osoittaa lämpimän kiitokseni vielä ministerikollegoille ja virkakunnalle, jotka olette vaativissa olosuhteissa valmistelleet määrätietoisesti laajaa kokonaisuutta ja tukeneet myös pelastustoimen järjestämistä koskevaa hallituksen esitystä.

Pelastustoimen ja siviilivalmiuden toimintaympäristöanalyysi julkaistiin taannoin. Raportti kuvaa hienosti, kuinka monimutkaisessa keskinäisriippuvuuksien maailmassa me elämme ja kuinka pelastustoimen palveluihin vaikuttavat niin ilmastonmuutoksen kaltaiset globaalit ilmiöt kuin kansalliset ja paikalliset syrjäytymiseen ja huono-osaisuuteen liittyvät kysymykset. Nämä arjen turvallisuutta heikentävät ja jopa vakavia yhteiskunnallisia häiriötilanteita aiheuttavat haasteet kertovat, miksi pelastustoimenkin uudistaminen on välttämätöntä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Pelastustoimen uudistuksen tavoitteena on, että ihmisten ja yhteisöjen turvallisuus parane ja onnettomuudet vähenevät. Jotta voimme kehittää palvelujemme luotettavuutta, laatua ja kustannustehokkuutta, on toiminnan ja palvelujen suunnittelun jatkossa perustuttava jatkuvalle ennakointi- ja analyysitoiminnalle, tietoon perustuvalle johtamiselle sekä tiiviille, eri toimijoiden väliselle yhteistyölle. Palvelujen kehittämisen ohella tavoitteenamme on rakentaa pelastustoimen uudistuksessa järjestelmä, jonka avulla kykenemme yhdessä vastaamaan paitsi tämän päivän myös huomisen haasteisiin aivan kaikkialla Suomessa.

Hallituksen esityksessä kuntien vastuulla oleva alueen pelastustoimi siirtyisi hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin järjestämisvastuulle vuoden 23 alusta lähtien. Samalla pelastustoimi siirtyisi valtion talousarvion piiriin. Pelastustoimi säilyy, kuten aiemmin tässäkin mainittu, omana erillisenä, sosiaali- ja terveystoimen kanssa rinnakkaisena toimialana.

Uudistus edellyttää toimialan valtakunnallisen strategisen ohjauksen, johtamisen ja valvonnan uudistamista ja vahvistamista. Tällä pyritään varmistamaan ihmisille yhdenmukaiset pelastustoimen palvelut aivan koko Suomessa. Yhteismitallisesti määritellyt suorituskysymykset ja suorituskäytävät rakentavat valtakunnallisesti yhdenmukaisen perustan toiminnan suunnittelulle. Tämä mahdollistaa esimerkiksi pelastustoimen resurssien keskittämisen pitkäkestoissa häiriötilanteissa tai laajoissa suuronnettomuuksissa, kuten sähkökatkoissa tai metsäpaloissa. Myös pelastushenkilöstön osaamiseen ja koulutukseen on panostettava aivan uudella tavalla.

Haluan nostaa vielä erityisesti yhden näkökulman esiin suhteessa pelastustoimen järjestämiseen: Se on taloudellisten resurssien merkitys toiminnalle ja ihmisten avunsaannille. Riittävällä rahoituksella turvataan pelastustoimen ja Häätäkeskuslaitoksen voimavarat ja sitä kautta kyky vastata turvallisuus- ja avunsaantitarpeisiin. Riittävät voimavarat ovat osaltaan myös tausta työtätehtävien turvalliselle suorittamiselle. Onnettomuuden uhatessa tai jo tapahduttua jokaisen on voitava luottaa siihen, että pelastustoimelta saa apua kaikkialla Suomessa nopeasti, ammattitaitoisesti ja yhdenvertaisesti. Mahdollisissa suuronnettomuuksissa voidaan toimia tehokkaasti, kun pelastuslaitos hoitaa myös ensihoito- ja ensivastetehtäviä. Uudistuksella varmistamme, että kaikkien turvallisuudesta pystytään huolehtimaan entistä paremmin. Tämä ei onnistu ilman riittäviä voimavaroja ja panostusta toiminnan kehittämiseen. Pelastustoimen uudistusta valmistellaan palvelut ja ihmisten turvallisuus edellä. Kun yhteiskunta muuttuu, on pelastustoimenkin muututtava. Näin pelastustoimi on olemassa meitä jokaista varten myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Joudun valitettavasti poistumaan EU-ministerineuvoston kokoukseen tästä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Siirrymme ryhmäpuheenvuorokierrokselle.

14.24 **Aki Lindén sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! ”Nyt tiedän, mikä on hyvinvointivaltio, koska olen ollut sen ytimessä.” Näin totesi kirjailija Kari Hotakainen, kun hän oli vakavan auto-onnettomuuden seurauksena ollut hoidossa Töölön sairaalan teho-osastolla. Miksi Suomessa vuorineuvoksen tytär, diplomi-insinööri tai maahanmuuttajaäiti synnyttävät samassa sairaalassa? Siksi, että se on maailman turvallisin paikka synnyttää ja samalla kustannustehokas. Kyseessä on universaali, kaikille yhteinen palvelujärjestelmämme, maakunnallinen päivystävä keskussairaala.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Meidän sosiaalidemokraattien tavoitteena on tehdä terveyskeskuksista, vanhustenhuollosta ja kaikista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista yhtä hyviä kuin keskussairaalat ja parhaat sosiaalipalvelumme nyt ovat. Se on koko sote-uudistuksen punainen lanka. Moni kysyy: ”Mitä minulle tapahtuu, kun en enää ole työterveyshuollon piirissä?” 3,7 miljoonaa suomalaista ei nimittäin ole. Me tavoittelemme kaikille suomalaisille terveyskeskuksissa yhtä hyvää hoitoa kuin työterveyshuolto — itse asiassa vielä parempaa, koska haluamme, että soveltuvat erikoispalvelut jalkautetaan lähelle asiakkaita tai potilaita. Useat kokeilut ovat osoittaneet, että läheteet erikoissairaanhoidon ovat vähentyneet, kun potilas hoidetaan jo perustasolla, erikoisosaajien tuella.

Meillä on maailman vastuullisin ja parhaiten koulutettu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö. Se on vahvuutemme. Mutta meillä on järjestelmässä vika: lääkärille pääsy, hammaslääkärille pääsy, vanhustenhuollon palveluiden laatu, vammaisten palvelut, päihdehuollon taso tai lastensuojelun toimivuus riippuvat siitä, missä kunnassa ihminen asuu. Olen ollut mukana kymmenissä keskusteluissa, joissa pienen kunnan päättäjille on jouduttu yksityiskohtaisesti kuvaamaan, että syy äkillisesti kohonneeseen sairaanhoitopiiriin laskutukseen siinä kunnassa on ollut nuoren mopoilijapojan neliraajahalvaus, pienen keskosien syntyminen tai perheenäidin leukemiaan sairastuminen. Missään muussa maailman valtiossa ei terveydenhuollon rahoitus ole kuntakohtaista, niin kuin Suomessa. Kuntakohtainen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmä tuli tiensä päähän jo vuosia sitten, mutta sen korvaaminen paremmalla järjestelmällä on osoittautunut vaikeaksi. Milloin ovat unohtuneet perustuslain reunaehdot, milloin mitkään poliittiset tai taloudelliset intohimot ovat saaneet vallan. Nyt tämä uudistus kuitenkin tehdään. Se ei ole millään tavalla ristiriidassa palvelujen välittömän ja nopean kehittämisen ja parantamisen kanssa. Tarvitaan molemmat: rakenneuudistus ja sisällön kehittäminen.

Me teemme sote-uudistuksen siksi, että lastensuojelu, päihdehuolto ja vammaisten palvelut kehittyisivät ja olisivat laadukkaita kotikunnasta riippumatta; siksi, että ikäihmisemme saisivat turvalliset palvelut kotiinsa ja laitoksissa; siksi, että jokainen pääsisi nopeasti julkisesti rahoitetulle lääkärin ja hoitajan vastaanotolle; siksi, että hammashuoltokin olisi kaikkien saatavilla; siksi, että sairaalamme säilyvät korkeatasoina ja ne voivat toimia ilman jatkuvaa kuntakohtaista rahoitusvääntöä.

Marinin hallituksen sote-uudistuksessa yksityiset palveluiden tuottajat ja laajan kolmannen sektorin tuottajat ovat keskeisessä asemassa, mutta rahoitus on julkinen ja siitä päätetään demokraattisesti. Tällainen monituottajamalli on paras mahdollinen. Se ei ole suuryrityksille räätälöity markkinamalli, vaan ihmisten malli.

Vuonna 23 hyvinvointialueet saavat saman rahoituksen kuin kunnat ovat alueilla käyttäneet. Siitä eteenpäin rahoitus kasvaa joka vuosi. Vuonna 29 se on seitsemän prosenttia eli 1,5 miljardia euroa reaalisesti suurempi kuin vuonna 23. Sen lisäksi valtio vastaa sataprosenttisesti uusien lakisääteisten toimintojen rahoituksesta ja inflatorisesta kustannustason muutoksesta. Alueiden välisistä sairastavuuden eroista johtuvien siirtymien määrä on yhteensä 200 miljoonaa euroa — siis yksi prosentti kokonaisuudesta. Kaikilla alueilla rahoitus kasvaa, toisilla hieman hitaammin ja toisilla hieman nopeammin.

Me luomme uuden rakenteen, joka turvaa laadukkaat ja tasa-arvoiset palvelut. Vetoamme oppositioon: tulkaa mukaan tähän uudistustyöhön, joka turvaa ihmisen arjen, ei jätä häntä yksin hädän, ongelmien ja sairauden kanssa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

14.29 **Arja Juvonen ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteena on turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Uudistuksella halutaan myös turvata ammattitaitoisen työvoiman saatavuus sosiaali- ja terveyspalveluihin, vastata ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin sekä hillitä kustannusten kasvua.

Soteuudistusta on tehty Suomessa vuosia. Edellinen uudistusmalli kaatui eduskunnan perustuslakivaliokunnan käsittelyssä, sillä sen ei nähty turvaavan kansalaisille tasa-arvoisia oikeuksia terveydenhoidon palveluihin, sen rahoituspohja oli riittämätön ja 3 miljardin kustannusten hillinnän tavoitteet epävarmoja. Lopullisen iskun sotelle antoivat kuitenkin julkisuuteen nousseet uutiset vakavista vanhustenhoidon laiminlyönneistä.

On kyseenalaista, onko näiden keskeisten kriteerien osalta muutosta parempaan tapahtunut. Onko vanhustenhoidon ongelmat nyt ratkaistu? Viime hallituskaudella demareiden oppositiossa lupaama sitova hoitajamitoitus tasolla 0,7 koki inflaation ja hallitus toi lakiin tason 0,5, joka nousee hiljalleen. Varsinaisia ongelmia tämä hoitajamitoitus ei kuitenkaan ratkaissut, vaan usein yövuorossa on edelleenkin vain yksi hoitaja.

Sote-uudistukseen sisältyy myös tavoite kiireettömän hoidon hoitotakuusta, jolla potilaalle taataan oikeus päästä terveydenhuollon ammattilaisen vastaanotolle seitsemän päivän sisällä hoidontarpeen arvioinnista. Hallitus lupasi liikaa sanoessaan, että potilas pääsee lääkärille nopeammin. Hoitajamitoituksen tavoin hoitotakuu halpuutettiin tarkoittamaan pääsyä jonkun hoitohenkilön vastaanotolle lääkärille pääsyn sijasta.

Arvoisa puhemies! Hoitoon pääsyssä on suuria ongelmia nyt mutta myös tulevaisuudessa, kun koronaepidemian viivästyttämiä hoitojonoja ryhdytään purkamaan. Kiireettömän hoidon järjestämisestä on tingitty, ja hoitojonot ovat jo nyt mittavat. Kuntien ja sairaanhoitopiirien kestävyys on myös talouden osalta vaakalaudalla. Koronan kurittaessa kansaa terveydenhuolto ajautuu kriisipisteeseen, jossa muut sairaudet jäävät toteamatta ja hoitamatta. Ihmisten leikkausaikoja siirretään jopa vuosilla eteenpäin.

Vielä vaalituloksen varmistuttua sosiaalidemokraattien silloinen puheenjohtaja ja hallitustunnustelija Antti Rinne lupasi, että sotea tehdään yhdessä muiden puolueiden kanssa parlamentaarisesti. Mutta kuinkas sitten kävikään? Soten kaikki keskeiset päätökset tehtiin kuitenkin ilman yhteistä valmistelua — poliittisten valintojen pohjalta, asiantuntijoita kuuntelematta ja vaikutusarvioita laatimatta.

Maakuntaveroa ja maakuntahallintoa varten perustettiin komiteat, joiden työskentelyn lähtökohdat ovat olleet hyvin heikot. Miten komiteat voivat tehdä päätöksiä ja linjanvetoja veroista tai maakuntahallinnosta, kun asioita ei ole edes vielä käsitelty eduskunnassa eikä yhtäkään asiantuntijaa aiheista kuultu? Näille komiteoille jäi ja jää ainoastaan kumileimasimen rooli, kun suuret linjaukset tehtiin hallituksessa etukäteen.

Perussuomalaisille lähipalvelut ovat tärkeitä. Sote-vastuun siirtämistä kunnilta maakunnille ei saa käyttää tekosyynä lähipalveluiden alasajoon. Ruotsissa käytännön kokemukset ovat osoittaneet, ettei palveluiden keskittäminen johda automaattisesti laadun paranemiseen tai kustannussäästöihin ja että suuren volyymin sijasta tärkeämpää on noudattaa yliopistollisen sairaalan määrittämiä hoidon standardimenettelyitä. Me perussuomalaiset vaadimme lähipalveluiden säilyttämistä, ja palvelutaso on määriteltävä selkeästi. Pitkien etäisyyksien maassa ei ole oikein juoksuttaa vanhusta tai sairasta satojen kilometrien päähän kotoaan. Vanhustenhoitoa ei saa viedä läheltä kauas. Perussuomalaiset katsovat, että vanhustenhoidon tulee säilyä kuntien alueella ja järjestämisvastuun piirissä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Vanhustenhoidon valvonta pitää saada kuntoon, ja valvontaa on tehtävä jalkautumalla hoivayksiköihin. Omaisten ääntä on kuultava esimerkiksi erilaisilla omaisraadeilla. Vanhusneuvostot ja vammaisneuvostot on otettava laajasti mukaan päätöksentekoon. Omaishoitoon liittyvien ongelmien ratkaiseminen ja tukijärjestelmän yhtenäistäminen valtakunnallisesti kuuluisi luontevasti osaksi sote-uudistusta. Erityisen häpeällistä on vanhusten ja vammaisten palveluiden minikilpailuttaminen. Kuin huutolaisia heitä kilpailutetaan huutokaupassa, jossa halvimman tarjouksen tekijä voittaa hoidettavakseen ihmisen. Hoivabusiness ei saa olla huutokauppabisnestä. Perussuomalaiset vaativat, että vanhusten ja vammaisten palvelujen minikilpailutukset on lopetettava.

Keskeinen ongelma koko sote-uudistuksessa on rahoitus. Hyvä hallitus, te olette antamassa EU:n elvytyspakettiin miljardikaupalla rahaa, jota tarvittaisiin sote-palvelujen korjaamiseen. Suomalaisten sote-rahast annetaan muille maille vierahille. [Vasemmalta: Ei anneta!] Tämäkö on se suomalainen sote-uudistus?

14.35 Anna-Kaisa Ikonen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esittämällä maakuntamallilla ei ratkaista sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmia. Sillä lisätään niitä. [Välihuuto vasemmalta] Hallituksen mallissa on täysin unohdettu se, miksi koko uudistusta tehdään: siksi, että ihmiset pääsisivät hoitoon ja rahat riittäisivät myös tulevaisuuden palveluihin. Nyt näin ei käy.

Selvää on, että sosiaali- ja terveystalvolut on uudistettava. Syyt tiedämme. Väestö ikääntyy, ja palveluiden tarve kasvaa. Terveystakeskukseen ei pääse, ja jonoissa tai katkeilevissa palveluketjuissa ei kukaan parane. Palvelut painottuvat liikaa raskaisiin korjaaviin palveluihin ennaltaehkäisyn ja varhaisen tuen sijaan. Tämän seurauksena sote-menot kasvavat voimakkaasti. Yhdistettynä julkisen talouden haasteisiin yhtälö on kerrassaan kestämatön.

2000-luvulla näihin sosiaali- ja terveystalvolut ongelmiin on toistuvasti haettu ratkaisua erilaisten massiivisten hallinnon uudistusten kautta — siinä onnistumatta. Sote-uudistamisen historia ei kuitenkaan ole peruste minkä tahansa, varsinkaan huonon uudistuksen tekemiselle. Uudistuksia on tehtävä tulevaisuutta varten.

Arvoisa puhemies! Käsissämme on puhdas hallinnon uudistus. Tämä lakipaketti täällä ei tuo yhtään uutta hoitajaa, sosiaalityöntekijää tai lääkäriä. Lisäksi kustannukset karkaavat. Sen sijaan että hallitus esityksellään hillitsi sote-menojen kasvua, se kiihdyttää niitä. Valtiovarainministeriön tuoreen arvion mukaan hallituksen malli maksaa ensimmäiset 15 vuotta kumulatiivisesti enemmän kuin jos ei tehtäisi mitään. Hallituksen sote-esityksessä on kustannusjarrun sijaan kustannuskiihdytin. Näin ei ratkaista Suomen ongelmia.

Arvoisa puhemies! Esitys tuo myös merkittäviä uusia riskejä. Se sisältää useita kirjauksia, jotka rajoittavat muiden kuin julkisten palveluntuottajien hyödyntämistä ja vaikeuttavat palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä. Tämä on väärä suunta. Me tarvitsemme hyvien sosiaali- ja terveystalvolut turvaamiseksi niin julkisen puolen, yritysten kuin järjestöjenkin osaamista ja resursseja.

Kokoomuksen mielestä tärkeintä ei ole se, kuka palvelut tuottaa, vaan se, että palveluja saa. Jos tervettä kilpailua rajataan tarpeetta, palveluiden tuottaminen keskittyy ja niiden laatu ja saatavuus heikkenevät. Se on ennen kaikkea ihmisiltä pois.

Myös uudistuksen vaikutukset kuntiin ovat kestämatttömiä. Hyvä hallitus, te käytännössä tuhoatte kaupunkien toimintamahdollisuudet heikentämällä niiden tulorahoitusta ja investointikykyä. Kuntien verotuloista viedään noin kaksi kolmasosaa, ja niiden tuloihin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

suhteutettu velkamäärä uhkaa kaksinkertaistua. Voidaan kysyä, mikä taho tulevaisuuden Suomessa kykenee tekemään elinvoimainvestointeja — vakava kysymys. [Aki Lindénin välihuuto] Myös kuntien kyky selvitä jäljelle jäävistä tehtävistä vaarantuu, ja palveluihin syntyy uusia katkoskohtia. Yksi valitettava esimerkki tästä on koulukuraattorien ja psykologien siirto maakuntien työnjohdon alle siinä, missä nuorten tukeminen edellyttää paremmin vahvaa yhteyttä kouluarkeen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen uudistus ei vahvista lähidemokratiaa tai itsehallintoa, vaan se vie valtaa kauemmas ja keskittää sitä ministeriöille. Samaa mallia sovitetaan koko maahan tunnistamatta alueiden erilaisuutta.

Kokoomuksen mielestä sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen on toinenkin tie: alhaalta ylöspäin rakentaen ihmisten tarpeet ja alueiden vahvuudet lähtökohtana, eikä siihen tarvita massiivista hallinnon uudistusta uusine hallinnon tasoinen eikä varsinkaan maakuntaveroinen. Monilla alueilla on jo toteutettu merkittäviä paikallisen tason sote-uudistuksia. Aiemmistä kausista oppien nyt olisi viisautta tukea alueita tässä omaehtoisessa kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Yli 800 tahoa jätti lausuntonsa hallituksen sote-uudistuksesta. Laajasta kritiikistä huolimatta sote-esityksen ongelmia ei juuri korjattu. Kentän huolet kaikui-
vat kuuroille korville. Näinkö te viette koko Suomen tulevaisuuteen vuosikymmeniksi vaikuttavaa sote-uudistusta eteenpäin?

Kun tämä hallituksen esittämä uudistus ei onnistu kustannusten kasvun hillitsemisessä eikä paranna hoitoonpääsyä, on kysyttävä, miksi sitä sitten tehdään. Miksi miljardien lisäkustannukset lähivuosina sidotaan hallinnon rakentamiseen? Miksi hallitus ei tee lupamiaan työllisyystoimia, joilla voitaisiin rahoittaa ihmisten palveluiden parantaminen? Vastaus tähän päättömyyteen taitaa olla ideologinen. Lehmänkaupassa SDP:n toiveesta palveluja keskitetään julkiselle ja keskusta saa maakuntahallinnon ja maakuntaveron. Kokoomus ei tätä hyväksy.

Katse on nyt käännettävä hallinnosta ihmiseen ja palveluihin. Tekoihin voidaan tarttua heti. On aika puhua hallinnon sijaan niistä asioista, joista soten uudistamisen täsmäratkaisut löytyvät: hoitoonpääsystä, ihmisten omista vaikuttamismahdollisuuksista, tiedosta ja teknologiasta, osaajien saatavuudesta ja hyvinvoinnista, kuntien yhteistyöstä, monipuolisesta palvelutuotannosta ja rahoituksesta. Aloitetaan siitä, että ihmiset pääsevät jonoista hoitoon.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen mielestä maakuntamalli rikkoo enemmän kuin se rakentaa. [Puhemies koputtaa] Siksi pidämme uudistusta Suomen tulevaisuuden kannalta vääränä emmekä voi sitä tällaisena kannattaa.

14.40 Markus Lohi kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksella ja eduskunnalla on edessään vaativia tehtäviä. Ihmisille pitää saada töitä, talous pitää laittaa kuntoon ja uudistuksia pitää tehdä. Vain näin turvaamme suomalaisten peruspalvelut myös tulevaisuudessa. Taitaa kuulostaa monesta kansalaisesta tutulta.

Nykyinen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistapa on viimeistään tämän pandemian aikana osoittautunut liian haavoittuvaksi. Perustuslaki kuitenkin velvoittaa takaamaan kaikille suomalaisille sosiaali- ja terveyspalvelut tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti asuinpaikasta riippumatta. Siksi sote-uudistus pitää tehdä.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tärkeydestä ja tavoitteista on ollut yksimielisyys yli puoluerajojen. Neljätoista vuotta sitten Vanhasen hallitus toi eduskuntaan Paras-hank-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

keen, jota ovat seuranneet useat eduskuntaan pysähtyneet sote-lakiesitykset. Hallituksissa, jotka ovat edistäneet palveluiden uudistamista ja siirtämistä maakuntien vastuulle, ovat olleet vuorotellen kaikki eduskuntapuolueet. Tarve uudistukselle on näinä vuosina vain kasvanut. Jos emme nyt pysty tätä uudistusta tekemään, meiltä loppuvat rahat ja ihmisten ja alueiden välinen eriarvoisuus kasvaa. Siksi nyt on toimittava.

Kyse on myös päätöksenteon uskottavuudesta. Saamme kansanedustajina yhä useammin viestejä ikääntyneiden hoivan ongelmista, lastensuojelun kuormituksesta, sairauksien pahenemisesta hoitojonossa odotellessa, ammattilaisten rekrytoinnin vaikeuksista ja hoitajien ja lääkärien kiireestä. On kestävämpiä, jos luottamus julkiseen terveydenhuoltoon rapautuu ja sairausvakuutuksen ottaminen nähdään ainoana ratkaisuna palveluiden turvaamiseksi itselleen ja lapsilleen. [Ben Zyskowitz: Tämä uudistus kiihdyttää sitä!]

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä sote-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy kuntia suuremmille alueille, jotka ovat yksittäisiä kuntia vahvempia ja vakaampia. Teemme uudistusta nyt vaihteittain, mikä on viisasta. Maakuntien tehtäviksi tulee ensin sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestäminen.

Keskusta on sitoutunut vahvasti maakuntien monialaisuuden edistämiseen uudistuksen toisessa vaiheessa. Keskusta korostaa demokratian ja kansanvaltaisuuden toteutumista. Päättäjät valitaan sote-palveluista päättäviin aluevaltuustoihin suorilla vaaleilla. Asukkaiden ja palveluiden käyttäjien vaikutusmahdollisuuksia turvataan lainsäädännössä. Myös työntekijät, hoidon ja hoivan parhaat asiantuntijat, on otettava mukaan uudistuksen valmisteluun ja palveluiden kehittämiseen.

Sote-palveluiden pirstaleisuus vaikeuttaa erityisesti paljon palveluja tarvitsevien ihmisten avun saantia. Uudistuksessa keskeistä onkin palveluiden saumaton yhteensovittaminen. Saman hallinnon alla hoidetaan ilman raja-aitoja sosiaali- ja terveyspalvelut niin perustasolla kuin erityisen vaativissa palveluissakin. Palveluiden kokoaminen yhteen esimerkiksi perhekeskuksiin edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja tukee perheitä ennalta ehkäisevästi.

Eduskuntakäsittelyssä tavoitteenamme tulee olla, että valiokuntakäsittelyn jälkeen esitys on riittävän hyvä edetäkseen lainsäädännöksi. Olemme tämän velkaa suomalaisille. Yksityiskohtia varmasti vielä hiotaan, mutta meidän on tyydyttävä siihenkin, että näin suuri uudistus ei ole koskaan täydellinen. Tutun sanonnan mukaan paras on hyvän pahin vihollinen.

Arvoisa puhemies! Keskusta pyrki vastuullisena puolueena edistämään sote-uudistusta myös ollessaan oppositiossa. Jokainen puolue tietysti päättää itse, miten toimii. Tasa-arvoisemmat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat kuitenkin yhteinen tehtävämme. Viime vaalikaudella kokoomuksen kansanedustaja esitti soten eduskuntakeskustelussa seuraavan toiveen: ”Kansakunnan edun nimissä olisi vastuullista yhdistää voimat ja viedä tämä vuosikausien yhteisurakoinnin tulos eduskunnassa, valiokuntatyössä, yhteistyössä maaliin.” Voiko paremmin sanoa?

Arvoisa puhemies! Nyt meillä on tämä yhteinen urakka edessämme.

14.46 Noora Koponen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harva rakenne kiinnittyy ihmiseen yhtä vahvasti kuin sote. Kuitenkin puheissamme tuntuu välillä unohtuvan, että sote on muutakin, ja itse asiassa paljon enemmän, kuin terveysasemaverkosto, johon hakeudumme hoitajan tai lääkärin vastaanotolle. Sote on lastemme suojelemista. Se on mielenterveydestä huolehtimista ja työkyvyn tukemista. Sote on asumispalveluiden tur-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

vaamista ja tukiverkoston kannattelemista. Sote on syrjäytymisen ehkäisyä ja läheisistä huolehtimista. Se on elämänlaadun vahvistamista ja hyvinvoinnin turvaamista. Sote on apukäsien tarjoamista silloin, kun omat jalat eivät enää kannaa. Tätä kaikkea sote on silloin, kun se toimii oikein.

Välillä tuntuu, että puhumme sotesta kuitenkin puolihuolimattomasti, miettimättä, miten laaja kokonaisuus se oikeasti on. Sosiaali- ja terveystieteiden tehtävä on turvata ihmisen terveys, hyvinvointi ja elämä. Voidaan sanoa, että ilman toimivia sosiaali- ja terveystieteitä ei ole hyvinvointivaltiota.

Näin suuren järjestelmän toimimaan saaminen tarkoituksenmukaisesti ei ole helppoa, ja kuitenkin jokainen meistä tuntee jonkun, jolle sen toimivuus on elinehto. Sotesta puhuttaessa puhumme niin suuresta ja monihaavaisesta kokonaisuudesta, että sitä on vaikea edes hahmottaa. Ei ihme, että sosiaali- ja terveystieteiden syövereihin katoaa tällä hetkellä liian moni ihminen eikä apua tarvitseva löydä aina tietään perille.

Tämä uudistus antaa meille mahdollisuuden tavoittaa heistä jokainen. Uutta rakentamamme meillä on mahdollisuus korjata se, mikä ei toimi, ja muuttaa järjestelmää toimimaan niin, että apua saa silloin, kun sille on tarve. Sote voi tuntua etäiseltä, jos sen palveluita tarvitsee vain silloin, kun sairastuu flunssaan, mutta sote ei tunnu etäiseltä silloin, kun sen palveluita tarvitsee voidakseen elää.

Puheissamme sote on pilkkoutunut termeihin, joita käytämme toistuvasti. Puhumme tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, mutta mitä ne lopulta ovat? Puhumme hyvinvoinnista ja turvallisuudesta, mutta panostammeko niihin? Puhumme ennaltaehkäisystä, mutta toteutuuko se ihmisen arjessa?

Arvoisa puhemies! Moni pohtii, onko sote-rakenneuudistus liian kallis. Totta on, että sosiaali- ja terveystieteet maksavat. Mutta on muistettava, että niiden kuuluukin maksaa. Järkeistämällä palvelurakenteita voimme kuitenkin vaikuttaa siihen, kuinka paljon ne maksavat. Samalla olemme ydinkysymyksen äärellä siinä, kuinka hoitojonot puretaan. On ymmärrettävä, että soten rajalliset resurssit on jaettava yhdenvertaisesti, ei tasapäistäen.

Palvelurakenteiden toimivuudesta, ja toisaalta toimimattomuudesta, tietävät parhaiten paitsi käyttäjät myös palveluiden tuottajat ja henkilöstö itse. Tämän uudistuksen keskellä on aivan olennaista osallistaa ja kuulla myös heitä. Henkilöstö on joukko ihmisiä, jotka ovat joka päivä vastuussa meidän hyvinvoinnistamme. Nämä työntekijät ovat koko soten perusta ja kivijalka, ja siksi heidän jaksamisensa ja hyvinvointinsa on varmistettava jatkossa.

Arvoisa puhemies! Kun puhumme näin valtavasta uudistuksesta, on epärealistista olettaa, että se on syntyessään valmis. Sote-rakenneuudistuksen työstäminen eduskunnassa alkaa vasta nyt. Suuret uudistukset ovat aina haaste, ja tähänkin uudistukseen on tartuttava nyt rohkeudella ja kunnianhimmolla mutta myös kyvyllä ja halulla kuunnella ja kuulla, sillä harvoin, jos koskaan, olemme näin lähellä ihmisen hyvinvoinnin ydintä ja elämää.

On aika lakata miettimästä, miten kynnyksiä eri palveluiden välillä ja ihmisen elämässä voitaisiin madaltaa. Sen sijaan on aika miettiä, miten ne voitaisiin poistaa.

14.51 Hanna Sarkkinen vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa köyhä mies kuolee noin kymmenen vuotta rikasta aikaisemmin. Terveystieteidenlääkärille pääsyä voi joutua jonottamaan yli kuukauden, hammaslääkärille vielä kauemmin. Ehkäisevään sosiaali- ja perhetyöhön ei riitä resursseja, ja korjaavan palvelun tarve sen kuin kasvaa. Moni

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

kunta odottaa pelolla erikoissairaanhoidon laskua, ja liian moni kunta on ulkoistanut sote-palvelut terveysjäteille.

Vaikka Suomen sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmä on yksi maailman tehokkaimmista, kaipa se uudistamista. Uudistus on tehtävä, jotta kaikille suomalaisille voidaan turvata palvelut. Kuntapohjainen palvelujärjestelmä ei enää kykene tähän, sillä monen kunnan väestö vähenee ja ikääntyy ja rahat loppuvat, samalla kun palvelutarpeet monimutkaiset, teknologia kehittyy ja osaavasta työvoimasta on verinen kilpailu.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta tehdään ihmisiä varten. Me tarvitsemme kuntia laajempia alueita, jotka kykenevät järjestämään palvelut asukkailleen, ja me tarvitsemme rahoitusmallin, joka varmistaa, että kaikkialla Suomessa ihmisten tarvitsemat palvelut myös pystytään järjestämään. Koronatilanne on vahvistanut näkemystä siitä, että myös poikkeustilanteita ajatellen tarvitaan nykyistä yksinkertaisempi järjestelmä ja vahvemmat järjestäjät.

Kaikki puolueet ovat hallitusvuorollaan yrittäneet tehdä uudistuksen, joka siirtää sote- ja pelastuspalveluiden järjestämisestä vastuun nykyisiä kuntia laajemmille alueille ja jossa perus- ja erikoistason palvelut tuodaan yhteen. Uudistuksen tarve on siis ilmeinen. Nykyjärjestelmällä jatkaminen ei ole vaihtoehto — tai se on vaihtoehto ainoastaan, jos on valmis hyväksymään palveluiden eriarvoistumisen ja hallitsemattoman yksityistämiskehityksen. Hyvät edustajat, tekemättä ei voi jättää.

Arvoisa puhemies! Tällä hallituksella on edellytykset tehdä kaivattu uudistus. Aiempien yritysten myötä on muodostunut kuva siitä, missä kulkevat perustuslain vaatimukset ja poliittiset realiteetit. Perustuslakivaliokunnan vaatimuksiin demokraattisuudesta, rahoituksen riittävyydestä ja riittävästä julkisesta palvelutuotannosta on etsitty ratkaisut. Uudistus on aiempia yrityksiä suppeampi. Poliittisesti tärkeä Uudenmaan erillisratkaisu on sorvattu ja hyvinvointialueiden määrä on asetettu hyväksyttävissä olevalle tasolle.

Vasemmistoliitolle tärkeintä on, että uudistus auttaa turvaamaan toimivat ja tasa-arvoisemmat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille myös tulevaisuudessa. Näemme tärkeänä, että ensimmäistä kertaa lailla säädetään sote-palveluiden riittävästä omasta tuotannosta, eli laitetaan piste hallitsemattomalle yksityistämiskehitykselle. Yritysten ja kolmannen sektorin tuottamille palveluille on toki jatkossakin roolinsa, eikä monituottajuutta hävitetä. Vasemmistoliitto näkee, että voitontavoittelu sopii huonosti esimerkiksi vanhushoivaan ja lastensuojeluun, ja toivomme, että jatkossa hyvinvointialueet palauttaisivat yhä enemmän myös sosiaalipalveluiden tuotantoa omaksi työksi.

Arvoisa puhemies! Kaikilta kykynsä mukaan ja kaikille tarpeensa mukaan — se on sote-rahoitusmallin kantava periaate. Pääosin väestön palvelutarpeeseen perustuva valtakunnallinen rahoitusmalli on ehto sille, että terveyseroja päästään kaventamaan. Rahoituslaskelmat ovat ymmärrettävästi ristiriitoja herättävä asia. Ne kuitenkin muuttuvat vielä, ja kunkin alueen siirtymäajan jälkeiseen rahoitukseen vaikuttaa alueen väestömäärän ja palvelutarpeen sekä valtakunnallisen sote-rahapotin tuleva kehitys. Eduskunnan soisi erityisesti pohtivan, ovatko rahoitusmallin peruseriaatteet oikeudenmukaiset.

Esitykseen ei sisälly 3 miljardin euron rahoitusleikkuria kuten viime vaalikaudella. Palveluihin käytetään jatkossa saman verran rahaa kuin nyt, ja rahoitus lisäantyy palvelutarpeen kasvun ja kustannuskehityksen mukana. Kustannustehokkuuteen kannustetaan myöntämällä palvelutarpeen kasvua vastaava rahoitus 80-prosenttisesti, ja integroitu palvelujärjestelmä mahdollistaa tehokkuuden. Hallitus on sitoutunut valmistelemaan valtion rahoituksen rinnalle maakuntaveron, ja vasemmistoliitto edellyttää, että näin myös teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

dään. Voimaan astuessaan maakuntavero tuo alueille toisaalta lisää taloudellista itsenäisyyttä ja toisaalta vahvemman tilivelvollisuuden veroja maksaville asukkailleen.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus tarvitaan, mutta se ei yksin kesää tee. Vasemmistoliiton mielestä on äärimmäisen tärkeää, että hoitotakuulainsäädäntö saadaan pian eduskuntaan. Sen avulla voimme nopeuttaa perusterveydenhuollon hoitopaikkaan pääsyä niin mielen kuin ruumiin vaivoissa. Näemme, että juuri hyväksytty asiakasmaksulaki on askel oikeaan suuntaan, mutta asiakasmaksujen alentamisen tietä pitää jatkaa, sillä ihmisen tarvitseman palvelun saaminen ei saa olla lompakon paksuudesta kiinni.

14.56 Veronica Rehn-Kivi r (ryhmäpuheenvuoro): Värderade fru talman! Här är det nu, det mastodontiskt stora vårdreformspaketet, som den här gången ska ros i land. Biffen med hela social- och hälsovårdsreformen är att skapa integrerade social- och hälsovårdstjänster och fungerande vårdkedjor. Den ska underlätta klientens möjlighet att genast få rätt vård då bredden på sakkunskapen ökar i och med att social- och hälsosidan är under samma tak och specialistsjukvården i samma organisation.

Arvoisa puhemies! Tämä ratkaisu muistuttaa viime kauden ratkaisua monelta osin, mutta on myös muutama selkeä ero. Nyt teemme sosiaali- ja terveysuudistusta. Nyt keskitymme oleelliseen. Nyt otamme käyttöön pitkät siirtymäajat sekä hyvinvointialue- että kunnallisella tasolla. Tämä helpottaa uusien käytäntöjen luomista.

Me tiedämme, mihin edelliset esitykset ovat kaatuneet ja mitä asioita on pitänyt korjata. Me tiedämme, että kuntapohjaisia malleja on yritetty saada läpi mutta ne ovat kaikki epäonnistuneet. Tänään me keskustelemme mallista, joka luo uudenlaisen sote-rakenteen maahamme. Kokonaisuus ei ole täydellinen eikä se voi koskaan sitä olla. Tämä malli on kuitenkin RKP:n mielestä tarpeeksi hyvä. Palveluita tuottavat myös jatkossa yksityinen ja kolmas sektori yhdessä julkisen puolen kanssa. Näiden tärkeällä panoksella saamme kokonaisuuden toimimaan.

Ärade talman! Reformen skapar effektivitet på sikt, eftersom den gör sig av med dubbelringar och skapar en enhetlig förvaltning. Reformen ger också de bredare axlar som behövs för att möta vårdbehovet i de delar av landet där vi vet att det har varit svårt att locka läkare och vårdpersonal.

Vi i SFP har konsekvent förespråkat en finansieringsmodell som tryggar fortsatta högklassiga social- och hälsovårdstjänster inom alla välfärdsområden. Det betyder i praktiken att man måste fördela resurserna på nytt. Vi är nöjda att finansieringsmodellen — efter den breda remissrundan — ändrades i den riktning som SFP förutsatte. Finansieringsmodellen är fortfarande behovsbaserad, men beaktar nu bättre de välfärdsområden som har en friskare befolkning. SFP har hela tiden understrukt att större städer och tillväxtcentren har egna, annorlunda behov som inte får negligeras.

I den ändrade finansieringsmodellen ges nu också mer tyngd åt ordnande av tvåspråkig service. Vi har oavbrutet betonat hur viktigt det är med vård på det egna modersmålet. Nationalspråksnämnden och samiska språknämnden garanterar minoritetsinflytandet i välfärdsområdet.

Arvoisa puhemies! Uudenmaan erillISRatkaisu on haastava pala kokonaisuutta, mutta viiden alueen malli on tarpeen asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi. Tätä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

mallia ovat kaikki Uudenmaan kunnat kannattaneet. Ilman erillisratkaisua 1,7 miljoonan kansalaisen demokraattiset vaikutusmahdollisuudet olisivat Uudellamaalla jääneet todella heikoiksi.

Hyvinvointialueiden tuleva verotusoikeus antaa alueille tarvittavat työkalut vaikuttaa omaan taloudenpitoon. Tämä tulee kuitenkin toteuttaa niin, että kokonaisveroaste ei nouse. Hallitus on sopinut, että maakuntaverolainsäädäntö valmistuu tämän vaalikauden aikana, niin että vero voidaan ottaa käyttöön vuonna 2026. Mikäli tässä ei onnistuta, hallitus on sitoutunut turvaamaan hyvinvointialueiden rahoituspohjan muiden päätösten kautta vuoden 2022 kehysriihen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus tehdään paremman hoidon ja hoitoonpääsyn takia — ihmisen takia. Rakenteita on pakko muokata. Nykyjärjestelmää on yritetty kehittää pitkään, mutta jossain vaiheessa pienet muutokset eivät enää riitä. Nyt on valiokuntatyön vuoro.

Utskottsarbetet blir nu oerhört viktigt för att möjliggöra en bra och balanserad reform. SFP är ett parti som vill skapa framtidstro. En välfungerande social- och hälsovård är ett av de absolut viktigaste kännetecknen för ett bra samhälle.

15.01 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-uudistusta on tehty jo 15 vuotta. Hajanainen ja moniportainen sosiaali- ja terveyspalveluiden rakenne ja lisääntyvä palvelutarve ovat vaikea yhdistelmä. Uudistus on välttämätön ja kiireellinen. Väestöryhmien välisiä hyvinvointi- ja terveyseroja täytyy kaventaa ja turvata palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Alkuperäinen tavoite oli, että sosiaali- ja terveyspalvelut integroidaan riittävän leveille hartioille yhteiseen hallintoon ja budjettiin, jotta painopistettä kyetään siirtämään peruspalveluihin, varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn. Mitä myöhemmin sosiaalisii ongelmiin tai sairauksiin puututaan, sitä suurempi tarve tulee kalliille erityispalveluille, vaativalle erikoissairaanhoidolle tai lasten huostaanotoille. Syntyvyyden vähenemisestä seuraava väestön ikärakenteen muutos aiheuttaa pitkäkestoisen, miljardien kestävyysvajeen Suomen talouteen palvelutarpeen kasvaessa ja työikäisen väestön vähentyessä. Sote-uudistus olisi onnistuessaan yksittäisistä rakenneuudistuksista kaikkein merkittävin kestävyysvajeen ratkaisu.

Sote-maakunnille annettu uusi nimi, ”hyvinvointialueet”, ei muuta tosiasiaa, että jotkut niistä eivät kykene toteuttamaan integraatiota vaativia erikoispalveluita myöten. Osa hyvinvointialueista on väkimäärältään pienempiä kuin keskisuuret kaupunkimme, joilla ei katsota olevan rahkeita enää jatkossa vastata tehokkaasti ikääntyvän ja harvenevan väestönsä palveluista. Uudistus olisi pitänyt valmistella sosiaali- ja terveyspalveluiden, ei poliittisen tarkoituksenmukaisuuden pohjalta. Lisäksi osa suomalaisista, 1,7 miljoonaa Uudenmaan asukasta eli kolmasosa suomalaisista, jäisi kokonaan perus- ja erikoispalveluiden integraation ulkopuolelle. Viisi aluetta tuottaisivat perustason palvelut siellä ja erikoistason palvelut jatkossakin HUS.

Riittämätön rahoitus on esityksen keskeinen ongelma. Valtiontalouden tarkastusvirasto on ilmaissut huolensa siitä, että esitys ei sisällä sellaisia vahvoja kannustimia, jotka ohjaisivat alueita hillitsemään kustannusten kasvua. Pelkkä rakenteen uudistus ei takaa painopisteen siirtymistä kalliista erikoispalveluista peruspalveluihin, vaan rinnalle tarvitaan toiminnallisia uudistuksia: velvoittavasti nopeampaa hoitoon pääsyä lääkärin vastaanotolle, mielenterveys- ja päihdepalveluiden terapiatakuu sekä kattavasti kuntoutusta parantamaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

ikäihmisten toimintakykyä ja vähentämään laitospaikkojen tarvetta. Osaavista lääkäreistä, hoitajista ja sosiaalityöntekijöistä tulee huolehtia — jo nyt kamppaillaan pätevän henkilöstön saamisesta.

Jatkossakin päävastuun tulee olla julkisella toimijalla. Hyvinvointialueilla tulee kuitenkin olla vapaus päättää siitä, miten palvelut tuotetaan: omana tuotantona, ostopalveluina, palveluseteleillä tai henkilökohtaisella budjetilla. Ei ole edes teoreettisesti mahdollista, että palvelutuotannosta selviydyttäisiin ilman yrityksiä ja kolmatta sektoria. Myös julkisten yhtiömuotoisten tuottajien toiminta yli maakuntarajojen on turvattava. Sote-palveluita tuottaa kaikkiaan 18 000 yritystä, joissa työskentelee 80 000 ihmistä. Monet näistä ovat paikallisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tätä potentiaalia ei tule ajaa alas. Uudistusta ei tule tehdä niin, että rikottaisiin sitä, mikä toimii hyvin. Yhteistyö yksityisen palveluntuottajan kanssa on tuottanut aitoa lähipalvelua, työpaikkoja ja elinvoimaa. Myös kokonaisulkoistusten avulla on paikoin saavutettu merkittäviä kustannussäästöjä. Hallituksen esitys jo tehtyjen ulkoistamissopimusten irtisanomisista on ongelmallinen palveluntuottajien oikeusturvan ja sopimusoikeuden sekä perustuslain omaisuudensuojan näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Hallitus päätti myös maakuntaveron toteuttamisesta. Tämän hallituksen linjauksilla meillä on pian kahden verottajan — kunnan ja valtion — sijaan neljä verottajaa, kun otetaan EU-verotkin huomioon. Mitä useampi verottaja, sitä enemmän veroja. Jo nyt erot kansalaisten välillä verotuksen suhteen ovat merkittävät, mutta maakuntaveron myötä ne kasvaisivat. Suurimmat verot maksettaisiin siellä, [Puhemies koputtaa] missä palvelujen tuottaminen on haastavinta, pienimmillä alueilla. Maakuntaveron sijaan eduskuntaryhmämme kannattaa rahoitusta valtion talousarviosta.

15.07 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on ideologioiden paraatimarssi. Vasemmistolle se on paikka panna yksityiset polvilleen ja keskittää kustannuksista piittaamatta palvelut julkiselle puolelle. Keskusta pitää kaikin voimin vanhasta vallastaan kiinni ja luulee hyvinvointialueiden karttatarjoituksen antavan heille alueilla lisää aikaa. Eihän tästä toiveiden tynnyristä mitään hyvää seuraa. Euroista ei ole niin väliksi, kunhan velkaa saa ja ideologiasta pidetään huolta.

Pahin ongelma on rahoitus. Samaa pottia jaetaan uudelleen. Joka tapauksessa jollekin alueelle jää väkisin Musta Pekka käteen. Nyt se on Uusimaa ja Helsinki ja muut kasvukeskukset. Pelkästään asukasluku ja vanhusten määrä eivät ole reiluja mittareita. Lisäksi syntyy tilanne, jossa sama päättäjä voi olla niin kaupungin- kuin maakunnanvaltuustoissa sekä kansanedustajana. Kenen etua hän silloin ajaa?

Myös henkilökunnan palkkojen harmonisointi tulee kalliiksi. Hallitus ottaa velkaa niin, että ranteita pakottaa, ja keksii jatkuvasti uusia menokohteita, mutta perusasiat unohtuvat. Terveysteen ja sosiaalipuoleen voisi jopa panostaa enemmän, kuten muissa Pohjoismaissa, mutta silloin pitää rakentaa kannustimia ja panostaa ehkäisevään toimintaan. Nyt katsotaan peruutuspeiliin, jaetaan rahat vanhojen kulujen perusteella ja suunnitellaan uusia, kalliita rakenteita.

Valtio ottaa velkaa ja jakaa ja takaa. Uusilla alueilla ei ole kannustimia eikä vastuuta, eli kun rahat loppuvat, ottaa valtio velkaa ja jakaa rahaa alueille. Kun vielä suunnitellaan hyvinvointialueiden veromallia, vain yksi on varmaa: kokonaisverotus tulee tämän uudistuksen takia nousemaan. Kysymys on vain, kuinka paljon.

Täysin käsittämätöntä on STM:n ja ministeri Kiurun suhtautuminen yksityisiin toimijoihin. Hänen toverinsa ovat tehneet alueilla monivuotisia, hyvin toimivia kumppanuussopi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

muksia, jotka ministeri Kiuru nyt haluaa yksipuolisesti irtisanoa. Palveluiden laadusta ja tehokkuudesta ei ole niin väliksi, kunhan yksityisistä päästään eroon.

Arvoisa puhemies! Hoitoa tarvitsevat kärsivät, juristit rikastuvat ja veronmaksajat maksavat. Katsokaa nyt, mitä tapahtuu Savonlinnassa, kun sen keskussairaалalle annettiin kymmenen vuotta elinaikaa. Mitäs sen jälkeen tapahtuu ja mihin asukkaat pääsevät hädässä hoitoon?

Keskustan mumina monituottajamallista ja veroasteen kurissa pitämisestä on lähinnä sääliä. Kepu luulee tässä mallissa pitävänsä asemansa kunnissa, mutta mitäs pidät, kun kunnilta viedään rahat ja valta kaupunkeihin ja valtiolle? Ministeri Saarikko, kuinka pitkään aiotte pitää tätä kulissia pystyssä?

Terveyttä voi myös edistää paremmin ja panostaa kuntoutukseen ja sosiaalipuoleen ennakoiden. Koulutettu nainen elää terveemmin ja kymmenen vuotta pidempään kuin kouluttamaton mies. Kyllä tällaiseen tilastoon pitää pystyä puuttumaan. Pelkästään uudistuksen läpivientiin hallitus laittaa noin 800 miljoonaa euroa vuodessa, mutta hampaidenhoitoon rahaa ei enää riitä. Kumpi mahtaa olla tärkeämpää? Kun it-hankkeet alueilla toimivat ja keskustelevat keskenään, ne ovat jo vanhanaikaisia.

Erikoissairaanhoidon laadussa on pysyttävä maailman kärjessä. Viiteen yliopistosairaalaan ja noin 15 keskussairaalaan ja niiden hoidon laatuun on vain rahat löydyttävä, vaikka sieltä asumisesta.

Ennuste on huono. Ministeri Paatero kertoi jotakin 0,5 miljardin euron säästömahdollisuudesta, sanoi sen ehkä olevan yläkanttiin, ja jos jotakin säästöä syntyy, se syntyy 30-luvulla. Miten sen voi tietää? Paateron maailmassa toiminta tehostuu, vaikka mitään toimia ei tehdä. Mutta tässä teille lukuja, hallitus: kuntien sote-menot kasvoivat viime vuonna yli 5 prosenttia, ja kun koko potti on nyt 20 miljardia, on se tällä menolla 33 miljardia vuonna 2030. Ja tutut kesto-ongelmat eli kestävyysvaje ja huoltosuhde painavat vielä tämän päälle kuin häkä.

Arvoisa puhemies! Jotain tarttis tehdä. Kuunnelkaa järjen ääntä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt siirrymme ensimmäiseen 45 minuutin debattiin, ja pyydän nyt edustajia nousemaan ylös ja painamaan V-painikkeella vastauspuheenvuoron, jos haluaa käyttää puheenvuoron tässä debattissa.

15.12 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä sote-lakipaketti on massiivinen hallintomyllerrys, joka ei paranna tai tuo yhtään lisää palveluja lapsille, nuorille, mielenterveyspotilaille, vanhuksille tai monille muille ryhmille. Tämä on hallintouudistus, joka vie rahaa melkein miljardin — ja tämä kaikki vain hallintoon. Tämä tulee johtamaan Suomessa vakuutusperusteiseen terveysvakuutusjärjestelmään, joka lisää kansalaisten kahtiajakoa ja eriarvoisuutta. Tämä lakipaketti tulee johtamaan merkittävään palvelujen keskittämiseen ja pienempien kuntien ja lähiöiden palvelujen karsimiseen. Tämä lakipaketti tulee johtamaan lähidemokratian rapautumiseen ja monen kunnan hautajaisiin. Tämä lakipaketti tulee romuttamaan yliopistosairaaloiden aseman ja yhteistyön yliopistojen kanssa. Tämä sote-paketti romuttaa oppilashuollon siirtäessään kuraattorit ja psykologit kouluympäristöstä tähän massiiviseen hallintohimmeliin. [Puhemies koputtaa] Arvoisa hallitus, mihin unohditte ihmisen?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

15.13 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin enemmän merkitystä on teoilla kuin hienoilla sanoilla. Ja nyt on merkittävää, että palveluihin pääsee ilman, että asiat uudistuksen myötä hankaloituvat. Terveysasemat ovat merkittävä oljenkorsi, siellä taataan lähipalveluita. Kuitenkin on huomioitava se, että tämä uudistushan ei takaa, että ne terveysasemat säilyvät paikallaan vuosia, vuosia eteenpäin — ei takaa. Kun sitten säästöjä haetaan, pelottaa, mistä ne haetaan. Entä jos päätetään juuri se sinua lähellä oleva terveysasema lakkauttaa. Kuka siitä päättää? Uudistuksen myötä nimitäin siitä terveysasemasta ei päästä enää se oma kuntapäättäjä, vaan valitaan kokonaan uudet päättäjät, ja niitä päättäjiä ei välttämättä tule edes joka kunnasta. Eli päätöksenteko siirtyy paljon kauemmaksi. Kun päätöksenteko on kauempana, niin totta kai kielteisimpiäkin päätöksiä näyttää olevan helpompi tehdä. Nyt kun juuri äsken saimme tietää, että esimerkiksi nämä tilat vuokrataan neljäksi vuodeksi, [Puhemies koputtaa] takaatteko, että viiden vuoden päästä on terveysasemia kaikkialla?

15.15 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä uudistusta on tehty yli kymmenen vuotta, ja on hienoa, että hallitus on nyt tuonut tämän esityksen, koronastakin johtuen. Nämä uudistukset ovat vaikeita, mutta ne ovat välttämättömiä. Me tiedämme, että nyt lähes 300 kuntaa huolehtii näitten palvelujen järjestämisestä, ja on välttämätöntä, että me kokoamme näitä leveämmille hartioille ja poistamme näitä raja-aitoja ja nostamme ihmisen keskiöön.

Nostan kaksi asiaa:

Ensinnäkin on hyvä, että tähän sote-bisnekseen nyt päästään kiinni ja hyvinvointialueet pääsevät näihin kokonaisulkoistuksiin kiinni ja pystyvät vahvistamaan pienten yritysten ja järjestöjen asemaa siellä tuotannossa alueellisesti.

Toinen on tämä rahoitus. Minun mielestäni on tärkeää, että jokainen ihminen ymmärtää, että rahoitus tulee kasvamaan nykyisestä kaikilla hyvinvointialueilla. Se, kuinka nopeasti se kasvaa, riippuu siitä, kuinka iäkkäitä ihmisiä siellä alueella on, ja me haluamme turvata, että kaikille pystytään järjestämään nämä palvelut. Harmillista, että oppositio on nyt jo tuominut tämän esityksen, kun nyt pitäisi yhdessä lähteä rakentamaan tätä.

15.16 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näin joulun alla voi todeta, että sote-uudistuksen eteneminen on varsin oiva joululahja meille suomalaisille. Sote-uudistus koskettaa kaikkia, aivan niin kuin tässä keskustelussa on jo hyvin todettukin. Kyse on paitsi siitä, miten ihminen pääsee lääkäriin tai saa muuta hoitoa, esimerkiksi jouduttuaan onnettomuuteen, myös siitä, millaista arkea lapsemme, vanhuksemme ja me kaikki voimme elää. Kyse on myös siitä, mihin meillä on varaa laittaa rahaa ja mihin ei. Kiitän hallitusta ja kaikkia asiaan vaikuttaneita siitä, että nyt tämä kustannusten kasvua hillitsevä sote-uudistus on etenemässä.

Arvoisa puhemies! Suomi on laaja maa, ja tässä lyhyessä puheenvuorossa haluan kiinnittää huomiota erityisesti siihen — ja kysyä asiasta vastaavalta ministeriltä — miten hallitus pyrkii takaamaan sen, että alueiden rahoitus on mahdollisimman vakaata ja ennustettavaa.

15.17 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisen uudistuksen yhteydessä pitäisi muistaa, mitä hyötyä konkreettisesti sillä on saatavissa, ja nyt kun katsotaan, mikä on terveydenhuoltojärjestelmässä tällä hetkellä vikana: lääkäriin pääsy,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

hoitoonpääsy. Sen voisi tehdä terveydenhuoltolain muutoksilla, hoitotakuun kiristyksellä, lääkärimäärän lisäyksellä. Ei tarvita massiivista uudistusta.

Kustannusten hillintä, hyvät kuulijat: Tämä uudistus omien arvioidenne mukaan heikentää julkista taloutta seuraavat 15 vuotta, eli tämä heikentää hyvinvointiyhteiskuntaa seuraavat 15 vuotta. Siis minkä ihmeen takia te olette tehneet tällaisen uudistuksen, 1 600 sivua, joka heikentää hyvinvointiyhteiskuntaa? [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta ja keskustan ryhmästä]

Ja integraatio, hyvät kuulijat: Kymenlaakson sote erityisesti, ministerin kotimaakunta, perusterveydenhuolto, sosiaalihuolto, erikoissairaanhoidot ovat jo laajoilla hartioilla. Miten tämä muuttaa mitään esimerkiksi Kymenlaaksossa? [Puhemies koputtaa] Tulee uudet vaalit, uudet verot ja 18 miljoonaa leikkauksia valtionosuuksiin.

15.18 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos kuunteli näitä ryhmäpuheita, niin perussuomalaisten ryhmäpuheenvuorossa käytiin hyvin läpi niitä ongelmia, mitä tällä hetkellä meidän sosiaali- ja terveystaloudessa on. Siinä puheenvuorossa ei juurikaan kosketettu tätä sote-uudistusta. Tällä sote-uudistuksella juuri pyritään korjaamaan niitä ongelmia. [Arja Juvosen välihuuto]

Oikeastaan kokoomus oli se, joka kaikkein voimakkaimmin tätä kritisoi ja hyökkäsi tätä uudistusta vastaan, ja ymmärränkin, miksi kokoomus tekee sen, jos vertaa viime kauden uudistukseen. Siihen on kaksi keskeistä syytä: ensinnäkin tässä uudistuksessa ei ole 3 miljardin euron automaattileikkuria sosiaali- ja terveystalouteen, ja toisaalta tässä sote-uudistuksessa ei anneta avaimia yksityisille pörriäisille, yksityisen sote-bisneksen pyörittäjille vaan huolehditaan julkisesta puolesta. [Sari Sarkomaa välihuuto]

Kun edustaja Häkkänen täällä sanoi, että tällä heikennetään hyvinvointiyhteiskuntaa, niin ihmettelen, että jos tällä parannetaan meidän sosiaali- ja terveystaloutta, [Puhemies koputtaa] niin mikä on keskeisempi osa hyvinvointiyhteiskuntaa kuin sote-palvelut.

15.20 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt kyse fundamentaalisesta ajatteluerosta kokoomuksen ja vasemmistoliiton välillä. Me ajatellaan niin, että hyvinvointiyhteiskunta on tulevaisuudessa vahva. Palvelut järjestetään ihmisille vain ja ainoastaan, jos talous sen alla pelaa kunnolla. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta] Jos kustannukset lähtevät hansikkaasta, niin ei palveluja pystytä järjestämään. Sen takia kokoomus esittää jatkuvasti täällä työllisyysuudistuksia, yritystoiminnan vahvistamista ja myös sellaisia sote-uudistuksia, joilla kustannusten nousukäyrää saadaan hillittyä, jotta rahat riittävät palveluihin myös viiden vuoden päästä. Se on parasta sote-politiikkaa, ja siihen kokoomus on esittänyt oman vaihtoehdonsa — lukekaa se. Tässä teidän vaihtoehdossanne julkinen talous heikkenee eikä vahvistu. [Ben Zyskowitz: Ja rahaa tulee seinästä! — Paavo Arhinmäki: Ja kokoomuksella se tulee yksityisille bisneksistä!]

15.21 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toden totta, jos pitäisi sanoa... [Hälinää]

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lindtmanilla puheenvuoro.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta tässä maassa on tehty jo yli kymmenen vuotta, yli kymmenen vuotta, ja niin kuin edustaja Lindén totesi, milloin se on kaatunut muihin kuin sotesta asetettaviin tavoitteisiin ja milloin mihinkin.

Arvoisa puhemies! On totta, että nyt tässä ei ole sitä 3 miljardin leikkuria sisällä, jota te, Häkkänen, ajoitte viime vaalikaudella. Sitä ei ole sisällä, ja se onkin aivan välttämätöntä, koska ihmiset todella tarvitsevat ne palvelut. Tämä ei ole leikkausmalli.

Arvoisa puhemies! Sitten tässä on sanottu, että kyse ei ole siitä, että tehdään hallinnon uudistus vaan että laitetaan palvelut kuntoon. Tämä ei ole joko—tai vaan sekä—että. Siksi tuodaan hoitotakuuta perusterveydenhuoltoon.

Arvoisa puhemies! Kokoomus, sopiiko teille, että tuodaan vahvempaa hoitotakuuta perusterveydenhuoltoon? Tehdään se ja samaan aikaan tehdään sote-uudistus, [Puhemies koputtaa] joka on välttämätön ja joka on vihdoinkin saatava maaliin.

15.22 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Monet asiantuntijat ovat sanoneet, että kustannuksia syntyy kymmenen vuoden aikana jopa satoja miljoonia euroja vuodessa. Mitä vastaatte tähän? Jostakin ihmeen himmelistä kuitenkin kehitellään maakuntaveroa. Kertokaa nyt meille, mitä se tarkoittaa Suomen kansalaisille. Verot eivät saa nousta. Me maksamme niitä jo ihan riittävästi.

Perussuomalaiset vaativat, että tämä sote valmistellaan huolella, ei heittämällä eikä huililoiden eikä huutamalla, ja me emme voi tukea niitä ratkaisuja, joiden takana asiantuntijat eivät seiso ja joiden vaikutuksia ei arvioida riittävästi.

Kannamme suurta huolta mielenterveyspalveluista, ja olemme terapiatakuun takana, ja toivomme, että — toivomme, että te kuuntelette myös siellä aitiassa, arvon ministerit, kun teille puhutaan — terapiatakuu liitetään tähän sote-uudistukseen.

Lisäksi on huoli hoitajista. Perussuomalaiset ovat esittäneet erityistä toimenpideohjelmaa sille, että me saamme hoitajat töihin [Puhemies koputtaa] ja he saavat myös riittävän palkan työstään. Mitä vastaatte tähän?

15.23 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ne edustaja Häkkäsen mainitsema työllisyysuudistuksetkin varmasti pitää tehdä, mutta nyt keskustellaan sote-uudistuksesta, [Sari Sarkomaan välihuuto] ja sitä logiikkaa en ymmärrä, että jos me laitamme lisää rahaa hyvinvointipalveluihin, me heikennämme hyvinvointiyhteiskuntaa. Jos oikein ymmärsin kokoomuksen ryhmäpuheen, niin siinä kritisoidaan, että tähän laitetaan liikaa rahaa, mutta kun 24. päivä syyskuuta olin A-talkissa edustaja Risikon kanssa, niin hän sanoi, että tästä puuttuu 2 miljardia. Tämä kertoo, että rahoituksesta puolueen sisälläkin voi olla hyvin erilaisia näkemyksiä, ja sen takia voin luvata, että sosiaali- ja terveysvaliokunta tulee tarkkaan perehtymään tähän rahoitukseenkin.

Mutta yksi asia on tärkein, jonka pitää tässä keskustelussa suomalaisille ihmisille minusta tulla selkeäksi: Tämän esityksen rahoitusmalli on sellainen, että suomalaiset ihmiset voivat olla rauhallisin mielin. Kenenkään sairaanhoito ei jää siitä kiinni, että rahat loppuisivat, ja kukaan ikäihminen ei tule kokemaan huonoa hoivaa sen takia, että tässä uudistuksessa rahat loppuisivat. Tämä on se tärkein asia. [Ben Zyskowitz: Rahaa riittää!]

15.25 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai siis sote-uudistuksen me tarvitsemme [Paavo Arhinmäki: Hyvä!] muttemme mitä sattuu sote-uudistusta, ja tarkoitus ei saa pyhittää keinoja. Te, arvoisa ministeri Kiuru, sanoitte, että tästä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

mallista on nyt karsittu kaikki ylimääräinen — te olette karsineet sen potilaan. Nimittäin ei-hän täällä ole otettu millään lailla huomioon niitä ongelmia. Meillä ei pääse perusterveydenhuoltoon, ja palveluketjut ovat pirstaleiset. Nämä ovat ne kaksi suurinta ongelmaa, mitä OECD on todennut jo pitkin aikoja.

Ja mitä täällä tapahtuu? Byrokratia lisääntyy, hallintoa tulee lisää, lähipalvelut keskittyvät, ja rahaa ei ole riittävästi, kun ajattelee sitä palvelutarpeen nousua.

Sitten, ottaen huomioon, että tähän tulee vielä verotus, onko oikein, että kaksi syöpäpotilasta riippuen siitä, missä maakunnassa he asuvat, maksavat eri summan siitä? Ei ole, se ei ole yhdenvertaista.

15.26 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus esittää niin paljon väitteitä, että niihin ei tietysti kerkeä tässä kaikkiin vastaamaan, mutta otan nyt yhden esimerkin: Edustaja Häkkänen puhui tästä integraatiosta ja kertoi hyvänä esimerkkinä Kymenlaakson, niin kuin se onkin. Kymmenessä vuodessa me olemme saaneet aikaiseksi kahdeksan tällaista kuntayhtymäpohjaista sote-aluetta. Niissä asuu yhteensä 950 000 asukasta, mikä on kuudesosa Suomen väestöstä. Emme me tällä vauhdilla koskaan saa koko maata tällaiseksi. Varsinkin kokoomusjohtoiset alueet ovat olleet niitä, joissa tämä integraatio ei ole edennyt. Nyt se on tehtävä lain voimalla.

Toinen on vetoaminen tähän lääkärille pääsyyn. Kymmenessä vuodessa meillä on kuntapohjaisessa järjestelmässä terveyskeskuslääkärikäyntien määrä pudonnut 10 miljoonasta 6 miljoonaan. Erityisesti kotikaupungissani, joka on myös puolueenne puheenjohtajan Orpon kotikaupunki, ei pääse millään terveyskeskuslääkärille. Eli kyllähän tämä asia on pantava kuntoon. Ja Orpoa edelleen siteeratakseni edellisen uudistuksen ajoilta: kun me teemme tämmöisen yhteisen järjestelmän, [Puhemies koputtaa] sen sisältä saadaan rahalla tehostettua ne rahat, joilla perusterveydenhuolto saadaan kuntoon.

15.27 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nyt monia väitteitä. Koetan nopeasti vastata niihin.

Ensinnäkin edustaja Lindénille, kun viittasitte tähän, mitä on tapahtunut Suomessa: Jos katsomme menneitä vuosia, niin Paras-uudistuksella on saatu kaikkein eniten liikehdintää aikaan, sillä että luomme kannusteita, kriteereitä, joilla tapahtuu sitä omaehtoista toimintaa kuntakentässä. Luotetaan kuntiin, annetaan sen yhteistyön rakentua.

Toinen kysymys, nämä 3 miljardin säästöt: Eihän viime kaudellakaan ollut tavoite tehdä heti paikalla 3 miljardin säästöjä, vaan hillitä kustannusten kasvua ja sitä kautta saada se rahoitus riittämään myöskin tulevien vuosikymmenten palveluihin. Sellaista me kaipaamme tähänkin, vastuuta sillä puolella.

Kolmanneksi: Kokoomuksen erottaa muista puolueista se, että me etenemme ihminen edellä ja muut hakevat järjestelmä- ja hallintoratkaisuja. Me haluamme uskoa siihen, että ihminen on itse kuljettajan paikalla omissa palveluissaan, luottaa ihmisen omaan aktiiviseen rooliin ja vahvistaa hänen vaikuttamisen mahdollisuuksiaan, hänen hoitopääsyään. Lähdetään liikkeelle sitä kautta eikä hallinnosta.

15.28 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hienot ovat jälleen tavoitteet, mutta valitettavasti näillä keinoilla ei niihin päästä. Kahden kerroksen sotejärjestelmä on olemassa ja vahvistuu koko ajan, niin tämänkin jälkeen, etenkin Uudellamaalla. Työterveyshuolto hoitaa hyvin, ja useimmilla lapsiperheillä on yksityinen vakuu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

tus, jolla pääsee lääkäriin välittömästi. Terveyskeskusten tai hyvinvointikeskusten ruuhkaisissa odotushuoneissa köhivät sitten työttömät, maahanmuuttajat ja pienituloiset eläkeläiset. Samalla keskiluokan verotaakka kasvaa, olipa täällä salissa minkälainen sote-esitys tahansa.

Perusongelma on demografinen ja julkistaloudellinen. Sitä ei korjata palikoita siirtelemällä. Jos meillä olisi työllisyys ja esimerkiksi menojen priorisointi kunnossa, me voisimme lisätä sote-menoja. Me voisimme nostaa meidän sote-menomme sinne, missä ne OECD-maiden keskiarvossa suurin piirtein ovat. Meillä on myös muita demografisia ongelmia kuin ikääntyminen, jotka koko ajan nostavat meidän menojamme. Esimerkiksi tänään on tästä aiheesta julkaistu hyvä tutkimus. [Puhemies koputtaa] Kannattaa perehtyä kuntien tilanteeseen.

15.30 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä väistämättä tartuttava tähän edustaja Purran juuri esiin nostamaan asiaan. Tuntuu, että toistuvasti täällä perussuomalaisten keskustelussa nousee jotenkin kategorisesti esiin tematiikka siitä, minkälaiset ihmiset käyttävät julkisen puolen palveluita ja minkälaiset ihmiset käyttävät yksityisen puolen palveluita, [Riikka Purra: Käykää katsomassa!] ja jotenkin aina ajatellaan, että se julkinen puoli on heikompi- tai vähempiosaisen tai jollain tavalla huonompien ihmisten paikka. Nimenomaan tähänhän me yritämme nyt pureutua, että me saisimme meidän sote-rakennearjestelmän toimimaan niin, että se soveltuu jokaiselle ihmiselle ja jokainen löytää sieltä oikeanlaiset palvelut. [Ben Zyskowitz: Hyvä tavoite!]

On myös hyvä ymmärtää se, että me emme liikuttele palikoita kauemmas toisistaan, vaan nimenomaan yritämme järjestyä niitä palveluita oikea-aikaisemmiksi. Olen itse työskennellyt kymmenen vuotta julkisella puolella sosiaali- ja terveyspalveluiden sektorilla, ja tiedän, että siellä on monta nivelvaihetta, jotka eivät nyt toimi niin kuin niiden pitää, mutta kun me saamme tähän sitä toimivuutta ja oikea-aikaisuutta, niin silloin ihminen löytää oikean ammattilaisen oikeaan aikaan, mikä tuo myös kustannussäästöjä.

15.31 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskuntaryhmämme haluaa olla rakentavalla tavalla tälläkin kertaa tässä työssä mukana. Yksi kynnyskysymys on kuitenkin lähipalveluiden turvaaminen. Esimerkiksi vanhuspalveluissa on tärkeää, että hoitopaikkaan pääsee lähelle eikä ikäihmisiä heitellä kasvavan alueen laidalta toiselle, jotta omaiset, esimerkiksi puoliso, pääsevät omaistaan katsomaan.

Tähän käytyyn keskusteluun haluan todeta, että sote-uudistusta voi tehdä niin, että samaan aikaan parannetaan palveluita ja ollaan kustannustehokkaita, mikäli tehokkaan integraation ansiosta saadaan painopistettä siirtymään peruspalveluihin. Juuri tämä on tässä uudistuksessa nyt valitettavasti puutteellinen.

15.32 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Isoon uudistukseen liittyy totta kai paljon kritiikkiä, ja sille suon tilan tässäkin uudistuksessa. Mutta en tykkäisi, että tässä asiassa maalaillaan uhkakuvia. Kaikki mukamas romuttuu, ja ihminen on unohdettu.

Mielestäni tässä uudistusesityksessä nimenomaan pyritään löytämään myös ne ihmiset, jotka tähän asti on unohdettu, ja tämän unohdetun kansan kanssa minä olen leipätyöni tehnyt. Nyt tuodaan palvelut lähelle ihmisiä, integroidaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa pitkästä ajasta, tuodaan lähemmäs perusterveydenhuoltoa ja erikoissairaanhoidon, ja tämä jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

mikä tuo sitä palvelua myös niille, joilla heikommin asiat ovat olleet. Ja en voi kyllä yhtyä siihen ajatukseen, että tässä olisi ihminen unohdettu. Pikemminkin lopetetaan se jatkuva pompottelu.

15.33 Riikka Slunga-Poutsalo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisihan se kumma, jos vuosikausien valmistelun jälkeen ja useammalla koeponnistuksella ei saataisi jotain mallia meille esiteltäväksi.

Arvoisa ministeri, vielä reilu vuosi sitten teidän puolueenne silloinen pääministeri vahvisti ihan teidän vaalilupausten mukaisesti, että 0,7:n hoitajamitoitus, seitsemän päivän hoitotakuu ja tuhat uutta lääkäriä tulevat. [Vasemmalta: Kyllä!] Nämä tuhat lääkäriä lisää terveyskeskuksiin maksaisivat noin 200 miljoonaa euroa.

Nyt julkisuudessa olleiden tietojen mukaan tämä sote-esitys on viemässä Uudeltamaalta jopa 300 miljoonaa euroa nykyisestä tasosta. [Välihuutoja vasemmalta] Arvoisa ministeri, olette todennut, että tämä sote perustuu tarpeeseen. Mistä nykyisistä palveluista Uudellamaalla leikataan, ja eikö Uudellamaalla ole tarvetta näille lääkäreille? Miten käy uusimaa-laisten lähipalveluille?

15.34 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag är glad över att regeringens proposition till social- och hälsovårdsreform innehåller flera skrivningar som poängterar att service på svenska också i praktiken ska erbjudas till medborgarna på samma nivå som på finska. Förslaget kommer att förbättra de tjänster som inte fungerar på svenska i dag. Sådana tjänster är bland annat barnpsykiatri och missbrukartjänster, men också grundläggande kundservice.

Jotta palveluiden saatavuus omalla äidinkielellä voidaan paremmin turvata, tullaan jokaiselle kaksikieliselle hyvinvointialueelle perustamaan niin kutsuttu kansalliskielilautakunta. Myös alueiden välinen yhteistyö tulee saamaan yhä suuremman roolin varsinkin erityishuollon osalta, jotta palveluita voidaan yhä paremmin järjestää molemmilla kansalliskielellä. Kysynkin ministeriltä: voidaanko taata, että nämä sopimukset, jotka tehdään kaksikielisten hyvinvointialueiden välillä, ovat pitkäjänteisiä eivätkä muutu esimerkiksi neljän vuoden välein?

15.35 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikaisemmin kokoomus on ollut keskeinen hallinnollisen sote-uudistuksen ajaja Suomessa. Nyt kokoomuksen kelkka on kuitenkin jostain syystä kääntynyt, ja sote-uudistuksen välttämättömyydestä puhumisen sijaan puolue haluaa jäädä nyt odottelemaan näitä vapaaehtoisten sote-alueiden syntymisiä. Tämä tie on kuitenkin loppuun kuljettu. Kuten tässä on monissa puheenvuoroissa tullut ilmi, niin nyt on 15 vuotta yritetty saada sotea kuntoon ja 12 vuotta näistä kokoomus on ollut hallitusvastuussa tekemässä tätä uudistusta. Meillä ei ole enää varaa odoteluun. Tarvitsemme sote-uudistuksen, ja sen aika on nyt.

15.36 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Purra käytti täällä... — Puhunko omalta paikaltani vai tästä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Siinä voitte puhua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Tästä läppärin kohdalta, joo. — Perusongelma tässä on siis resurssien puute ikääntyvässä väestössä. Täällä on puhuttu kauniisti, että nyt kaikki voivat olla rauhallisin mielin ja kaikki saavat lisää rahaa. Tämän olen kuullut täällä monta kertaa, että kaikkialle tulee lisää rahaa, rahaa, rahaa. Mutta eihän kukaan voi olla rauhallisin mielin, kun me katsomme tätä koko Suomen talouden tilannetta. Tällä vuosikymmenellä ei tule lisää rahaa. Tällä menolla, jolla me nyt olemme, tulee vähemmän rahaa kaikille. Eihän tämä esitys edes sisällä sellaisia sisältöjä, jotka jollain tavalla tätä sitten tehostaisivat. Päinvastoin sellaiset osatoptimoinnin kannusteet, joita nykyisessäkin järjestelmässä on, tulevat vain vahvistumaan, koska entistä heikompi on se yhteys omien tulojen ja omien menojen välillä.

15.37 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse kyllä ajattelen niin, että kun me siirrymme 195 järjestäjästä 25 järjestäjään, kyllä se on omiaan myös tehostamaan ja vähentämään byrokratiaa. Tulee myös suora vaikuttaminen, aluevaalit, mikä on järkevää. Mutta olen siinä edustaja Ikosen kanssa samaa mieltä, että kyllähän se Parshanke on tähän mennessä ollut paras uudistus, koska muita uudistuksia ei ole tehty vielä ja vasta nyt tulee tämä seuraava uudistus, jota on yritetty sen jälkeen 14 vuotta. Ja kun ajatellaan tämän sisältöä, niin sehän on hyvin pitkälle viime vaalikauden mallista niin sanottu riisuttu malli, jossa toteutetaan vain sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen uudistaminen. Siinä mielessä toivoisin, että täältä eduskunnasta voisi löytyä yksituumaisuutta, kun viime vaalikaudella kuitenkin nykyiset oppositiopuolueet olivat sitä tukemassa, että voitaisiinhan sitä koota nyt voimia ja ajatella niin, että vaikka yksityiskohdissa on varmasti ongelmia, niin meillä on nyt kuitenkin mahdollisuus ottaa askel eteenpäin ja [Puhemies koputtaa] sitten tulevilla vaalikausilla viedä tätä parempaan suuntaan eri puolueitten toimesta.

15.38 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on jälleen osoittanut sen, miksi parlamentaarinen sote-valmistelu olisi täällä mahdotonta, sillä meillä on yksi puolue, joka ei halua vahvistaa julkisia palveluita ja joka haluaa säästää miljarditolkulla elintärkeistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Se puolue on kokoomus. Kokoomus oli viime vaalikaudella sorvaamassa maakunta-sotea, joten kritiikkiinne tämän hallituksen maakunta-sotea eli hyvinvointialue-sotea kohtaan on joko tyhjää puhetta tai viivästynyttä itsekritiikkiä. [Ben Zyskowicz: Sitä se on!]

Rahoitusmallia kohtaan esittämämme kritiikki taas on täyttä kaksilla rattailla ajelua: Toisaalta sanotte, että rahat eivät riitä ja tuho koittaa. Toisaalta sanotte, että pitäisi säästää enemmän, kun tähän malliin ei sisälly 3 miljardin rahoitusleikkuria niin kuin viime kaudella. Koettaisitte nyt päättää.

Sen sijaan kritiikkiinne julkista palvelutuotantoa vahvistavaa uudistusta kohtaan on johdonmukaista, sillä kokoomus on johdonmukaisesti halunnut avata suomalaisia julkisia sosiaali- ja terveyspalveluita kansainvälisten sote-jättien metsästysmaaksi.

15.39 Elina Lepomäki kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on hallitus näkevinään ikään kuin ristiriidan sen välillä, että me puhumme toisaalta säästötarpeesta tai palveluiden tuottamisen tehostamisen puolesta, jolloin saadaan vähemmällä enemmän ja nimenomaan ihminen nopeammin hoitoon, ja toisaalta sen välillä, että tämä teidän mallinne siirtelee rahaa hyvin tehottomasti Suomen sisällä. Eli valitettavasti tässä teidän mallisanne, joka tuntuu tosiaan olevan lehmänkauppa niin keskustan kuin sitten vasemmiston välillä, toteutuu samanaikaisesti se, että kestävyysvaje kasvaa ja hyvinvointivaltion rahoit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

tuspohja romuttuu. Eli sote-menot kasvavat ja kohdistuvat ennen muuta hallintoon sen sijaan, että saataisiin ihmisille enemmän palveluita ja niiden saatavuutta. Toisaalta toteutuu myös se, että te leikkaatte niiltä alueilta, joille Suomessa tällä hetkellä enää syntyy lapsia. [Vasemmalta: Ei leikata!] Olen erittäin huolissani teidän uudistuksestanne, [Puhemies koputtaa] joka nimenomaan leikkaa lasten tulevaisuudesta, [Puhemies: Aika!] vie koulukuraattorit, leikkaa Uudeltamaalta. [Vasemmalta: Ei vie!]

15.41 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy aluksi onnitella ministeriä siitä, että vihdoinkin näyttää siltä, että sote-uudistus toteutuu. Kun kuuntelee opposition kritiikkiä, jossa toisella kädellä vaaditaan lisää rahaa ja toisella vähemmän rahaa, niin ei voi välttyä muulta kuvalta kuin siltä, että ette ole ehtineet tähän uudistukseen vielä tutustua.

Ihmettelen, että kokoomus on 15 vuoden työn jälkeen sitä mieltä, että uudistusta ei tarvita ja riittää vain, kun jätetään ihmiset yksityisten suuryritysten armoille. Tämän uudistuksen reunaehdot tulevat hyvin parlamentaarisesti, ne tulevat perustuslakivaliokunnan menneiden kausien lausunnoista, ja niissä reunaehdoissa nyt tehdään tämä hallinnollinen uudistus. Samalla viedään kuitenkin eteenpäin näitä sisällöllisiä palvelu-uudistuksia, joita tekin selvästi tuette. Kiitos siitä.

15.42 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kokoomuksessa vastustamme tätä sote-uudistusta kahdesta syystä: ensinnäkin siksi, että se ei paranna hoitoonpääsyä, ja siksi toisekseen myöskään kustannusten kasvua ei hillitä. Eli se ei vastaa kumpaankaan niistä perussyistä, minkä takia tätä sote-uudistusta on väsähty jo 15 vuotta.

Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkkinen sanoi puheenvuorossaan, että tekemättä ei voi jättää. Kyllä voi, jos tiedämme, että sote-uudistus on susi jo syntyessään. Ja miksi se on susi? Muun muassa siitä syystä, että tällä me vietämme kunnallisen itsehallinnon hautajaisia. Tämä on suoranaisten ryöstö esimerkiksi Espoon kaupungilta. Meille jää tämän uudistuksen jälkeen pieni määrä, alle kolmannes siitä veromäärästä, [Puhemies koputtaa] mikä meillä aikaisemmin on ollut käytössä. Espoo ajautuu valtion syliin hakemaan rahaa investointeihin.

15.43 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uudistus on välttämätön. Kunnat eivät selviä ilman sitä. Tuon esille pohjoisen näkökulmaa, missä on pitkät etäisyydet ja vähäisempi ihmisten määrä, mutta kyllä sielläkin on lapsia. Siellä on haaste rekrytoida työvoimaa — esimerkiksi Oulun yliopisto kouluttaa lääkäreitä, jotka sitten tulevat palvelemaan monesti etelän ihmisiä. Tilanteen helpottamiseksi alueelle on perustettu osuuskunta, joka muodostaa erikoissairaanhoidon osaajapooleja. Tämä julkisomisteinen, voittoa tavoittelematon osuuskunta kuitenkin rinnastetaan uudessa lainsäädännössä yksityisen sektorin palveluntuottajaan, vaikka sitä ei ole perustettu houkuttelemaan potilaita alueelle vaan turvaamaan oman alueen palveluiden saatavuutta. [Puhemies koputtaa] Voitaisiinko tämä vääristymä korjata tässä eduskuntakäsittelyn aikana?

15.44 Ano Turtiainen at (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kuka tästä sotesta uskaltaa ottaa vastuun, vai onko tämänkin seuraukset tarkoitus sitten aikanaan laittaa koronan piikkiin. Olisiko tuo reilut 1 600 sivua voitu kirjoitella vaikka Savon murteella? Silloin vastuu olisi kuulijoilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Mikään puolue tai poliittinen taho ei hyväksy järjestelmää, jossa niiden valta murenisi. Selvästi tällä sote-mullistuksella ollaan hakemassa valtaa maakunnissa. Hakijoita ei edes hävetä sosialismin jo liian suureksi kasvattama julkinen sektori, jonka pyörimistä joudutaan jo rahoittamaan lisävelkaa ottamalla. Suomalaisten maksettavaksi maakuntiin on siis tulossa reilusti lisää pitkiä pöytiä kampaviinerikokouksille.

Arvoisa puhemies! Tästä ei hyvä seuraa.

15.45 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sote-palveluissa on tällä hetkellä suuria puutteita psykologipalveluissa, ja nyt tilannetta ollaan heikentämässä vielä entisestään, kun opiskeluhuollon resursseja ollaan siirtämässä sote-palveluihin. Näin ei voi tapahtua, sillä jo nyt opiskeluhuolto toimii vajaalla henkilökunnalla. Ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen apua täytyy olla saatavilla kouluista päivittäin. On hyvä muistaa, että Suomessa on eniten mielen ongelmia kaikista OECD-maista. Nämä ennaltaehkäisevät toimet olisivat niin inhimillisesti kuin taloudellisesti kannattavampia kuin korjata jo syntyneitä ongelmia.

15.46 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsitellyssä oleva sote-uudistus poikkeaa selkeästi edellisistä siinä, että ihmiset on nostettu ohjaamaan palveluiden sisältöjen kehittämistä ja uudistamista. Palveluiden kehittämistä tehdään parasta aikaa muun muassa sote-keskuksia kehittämällä kaikkialla Suomessa. Sote-keskuksiin on koottu terveysterveystoimintaa laajasti perusterveydenhuollosta erikoislääkäripalveluihin. Sote-keskuksissa on päihde- ja mielenterveyspalveluita, fysioterapiaa, aikuissozialityötä sekä erilaisia perhepalveluja... [Ari Koponen avasi mikrofoninsa, jolloin puhujan mikrofonin sulkeutui]

Puhemies Anu Vehviläinen: No niin, onko Koposella mikrofonin pois päältä? — Edustaja Anneli Kiljunen jatkaa.

Näiden lisäksi farmasia-, kuntoutus- sekä ravitsemuspalvelut ja niin edelleen ovat myös osa sote-keskuksien palveluita. Kuntien palveluita, kuten liikuntapalvelut sekä oppilas- ja opiskelijahuolto ja Lape, on myöskin kytketty vahvasti mukaan. Sote-keskuksien laajeneminen aukioloajat mahdollistavat myös sen, että palveluiden saatavuus nopeutuu ja eri ammattilaisten palveluja on saatavilla myös virka-ajan ulkopuolella.

Nämä ovat niitä uudistuksia, joita juuri parasta aikaa tehdään niin Etelä-Karjalassa kuin muuallakin Suomessa. Eli eivätköhän suomalaisten hyvinvointipalvelut parane tämän uudistuksen myötä. [Välihuuto] — Ne tehdään tämän sote-uudistuksen rahoituksella.

15.48 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus haluaa turvata verovaroin järjestetyt yhdenvertaiset sosiaali- ja terveysterveystoimintat jollekin jokaiselle. Hallituksen sote-esitys toimii valitettavasti päinvastoin. Menneestä pitäisi ottaa oppia. Hallituksen sote-esitys on karvalakkimalli, joka on syytä laittaa historian hyllylle. Maakuntauudistus on todellakin rujo hallintouudistus, joka rikkoo enemmän kuin se rakentaa. Täällä on tullut hyvin esille, että se ei ratkaise hoitopaikantamiskysymyksiä. Hoitotakuun parantamista ei näy eikä kuulu. Hoitoketjujen parantamiseen ei tämä esitys tuo ratkaisua. Olen sen huolella lukenut. Tämä ei kannusta vaikuttavampaan toimintaan, siihen että rahat riittävät myös tulevaisuudessa, mutta tämä leikkaa. Tämä kiihdyttää kustannusten kasvua,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

mutta samaan aikaan leikkaa rahoja. Esimerkiksi Uusimaa ryöstetään, oma kotikaupunki Helsinki ryöstetään. Tämä teidän lakiesityksenne heikentää miljoonan ihmisen palveluita. Tämä on vaarassa ajaa koko sote-järjestelmän päin seinää.

Minä esitän tässä, että hylätään tämä esitys ja keskitytään siihen, [Puhemies koputtaa] että ihmiset saavat paremmat palvelut.

Tämä on vaarassa betonoida sen, [Puhemies koputtaa] että ihmiset ottavat vakuutuksia [Puhemies: Aika!] ja ne heikompiosaiset jäävät sinne terveyskeskusjonoihin.

15.49 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee tässä kokoomuksen ja perussuomalaisten puheenvuoroja, niin herää kyllä epäily siitä, että oletteko te edes tutustuneet tähän esitykseen ollenkaan. Jotenkin tuntuu, että te muistelette teidän omaa viime kauden esitystänne. Te kritisoitte rahoitusta — te leikkasitte 3 miljardia. Te veitte maakuntauudistusta vahvasti eteenpäin. Te veitte markkinamallia, jossa ihmiset olisivat täysin jääneet heitteille. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Eli nyt pitäisi päästä näistä yli ja keskittyä siihen, että meillä on valtava määrä ihmisiä, jotka odottavat pääsyä hoitoon. Meidän vanhustenhoidon ongelmat ovat kriisissä. Nyt me tarvitsemme tämän uudistuksen, ja tämä hallitus vie tätä eteenpäin.

Haluaisin muistuttaa, että tämä hallitus on myös vienyt henkilöstömitoituksen maaliin. Me tuomme hoitotakuun. Me juuri saimme tehtyä asiakasmaksulain, joka parantaa paljon palveluita käyttävien ihmisten asemaa. Eli kyllä nyt toivoisin enemmän tätä yhteistyön kättä ja että tutustuisitte tähän esitykseen, koska tämä kritiikki on täysin kohdistettu teidän viime kauden malliinne.

15.50 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalaiset kaipaavat parempaa hoitoon pääsyä ja parempia sosiaali- ja terveyspalveluita, vaikkapa parempia mielenterveyspalveluita lapsille ja nuorille.

Suomalaiset eivät kaipa uutta hallintoa, uutta hallinnon porrasta. Suomalaiset eivät kaipa uusia maakuntia vanhojen maakunnan liittojen rinnalle. Suomalaiset eivät kaipa uusia vaaleja. Suomalaiset eivät kaipa uusia maakuntavaltuustoja eli uusia poliittikkotoimielimiä. Suomalaiset eivät kaipa näitä poliittikkotoimielimiä tai niiden poliittisia ryhmiä palvelevia uusia poliittisia sihteereitä, valtiosihteereitä tai ehkä tässä tapauksessa maakuntasihteereitä. Ja suomalaiset eivät kaipa uusia veroja ja korkeampia veroja.

15.51 Jussi Saramo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että opposition edustajat kävisivät tutustumassa Uudellamaalla todellisuuteen niissä palveluissa. Suomen rikkain kunta Helsinki ei enää selviä sote-palveluiden järjestämisestä kunnolla. Siellä on yli 40 päivän jonoja, ja ne ovat kasvussa. Sama ongelma on Vantaalla, Espoossa, Porvoossa. Uudellamaalla tilanne on huono. Sata pientä kuntaa ei pysty lainkaan järjestämään näitä palveluita. Niissäkin, pienissä kunnissa, tilanne huononee.

Nyt on viimeinen hetki siirtää ne palvelut isommille hartioille. Eikä se luo lisää byrokratiaa. Meillä on nyt olemassa maakuntaliittojen valtuustot, meillä on sairaanhoitopiirien valtuustot ja meillä on vielä ne kuntien valtuustot. Nythän me yhtenäistämme ne. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Tulee yksi hoitaja koko sinne maakunnan alueelle, paitsi Uudellamaalla on tämä erityisratkaisu, jonka Uudenmaan kunnat ovat halunneet. Ja maakuntaverotakaa sitten sen, että nimenomaan nämä hyvin toimeentulevat alueet — koska se sama veromäärä leikataan valtionverotuksesta, kokonaisverotus ei kasva — saavat sieltä kautta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

paljon enemmän rahaa, kun taas sitten valtion verotuksella hoidetaan se, että syrjäseutujen vanhukset hoidetaan.

15.53 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä tässä vaiheessa siitä maakuntaverosta on erittäin hankalaa mitään sanoa. Kuka tietää, mitä sille lopujen lopuksi tapahtuu. Onko missään päin maailmaa tällaista maakuntaveroa?

Täällä on hienosti mainittu tämä vanhustenhoito. Sehän on ollut ykkösteema myös perussuomalaisille viime kaudella, niin kuin myös lähipalvelut. Täällä sanotaan, ettei ole mitään vaihtoehtoja. Meillä on edelleen sama vaihtoehto: Pidetään palvelut lähellä. Olemme esittäneet, että vanhustenhoito pysyisi siellä kuntien alueella ja kuntien järjestämisvastuussa. Mitä sanotte tähän? Kyllä ihmiset kaipaavat tuttuja, hyviä, turvallisia lähipalveluita.

Täällä on kovasti kritisoitu yksityistä palveluntuottajaa. Olen ollut viisi vuotta yöhoitajana yksityisellä palvelusektorilla, 20 vuotta julkisella, ja täytyy sanoa, että työntekijän näkökulmasta molemmat ovat hyviä työnantajia. Meidän tulee pystyä myös suhtautumaan rakentavasti siihen, että kaikki toimijat tuottavat hyviä palveluja, ja se, [Puhemies koputtaa] että hoitajia riittää molemmille tahoille, on erittäin tärkeää. Että keskustellaan rakentavasti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tähän debattiin otetaan vielä kaksi vastauspuheenvuoroa edustajien keskuudesta, ja sitten ministereille lyhyesti. Seuraavaksi edustaja Elo ja hänen jälkeensä edustaja Eestilä, ja sitten ministerien puheenvuorot.

15.54 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun totean edustaja Zyskowitzille, että uskon voivani sanoa, että suomalaiset kaipaavat sote-uudistuksen viemistä maaliin. Uudistuksen tavoitteet ovat tärkeitä ja kannatettavia, ja uudistus on koko Suomen kannalta välttämätön, jotta voimme väestön ikääntyessä huolehtia jokaisesta apua tarvitsevasta. Tätä sote-mallia on rakennettu edellisten hallitusten työn pohjalle, ja toivon myös, että tätä voidaan vielä eduskunnassa kehittää ja parantaa, jotta se saisi mahdollisimman laajan hyväksynnän. Kaupungit ovat esittäneet kritiikkiä rahoitusmallin vaikutuksista erityisesti kasvukaupunkien elinvoimaan ja investointikykyyn. On tärkeää, että alueellisten terveyserojen kaventamisen ohella huolehdimme kasvavien alueiden edellytyksistä huolehtia omista asukkaistaan myös tulevaisuudessa. Tällä on myös suuri merkitys ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen. [Ben Zyskowitz: Tämä malli ei sitä tarkoita!]

15.55 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tässä hallituksen sote-mallissa on yksi perustavaa laatua oleva valuvirhe, ja se on se, että ympäristöterveydenhuolto ei nyt sisälly teidän soteen. Ympäristöterveydenhuolto kuuluu jo perinteisesti oleellisena osana perusterveydenhuoltoon ja kansanterveystyöhön. Jos hie-
man taustaa, miksi se on sinne aina kuulunut: Yli 60 prosenttia ihmisen taudeista on zoonooseja, eli eläimistä ihmisiin ja päinvastoin leviäviä tauteja. Esimerkkeinä voin mainita salmonellan ja koronan. Kaikissa niissä maissa, missä näitä zoonooseja tehokkaasti vastustetaan, ympäristöterveydenhuolto ja perusterveydenhuolto ovat saman hallinnon alla, ja niissä maissa, joissa ne eriytetään, asiat luisuvat väärään suuntaan. Toivoisin, että hallitus ja sosiaali- ja terveysvaliokunta korjaavat tämän puutteen ja ottavat sen sinne. Se ei ole rahasta kiinni.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt vielä tämän debattivaiheen loppuun molemmille ministereille 2 minuuttia.

15.56 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensinnäkin totean, että kokoomus esitti täällä ratkaisuna alhaalta ylöspäin tapahtuvaa soteuudistusta, ja luulen, että viittaatte sillä siihen, että tämän nykymenon pohjalta voitaisiin jatkaa. Käytännössä tällä hetkellä kustannuskehitys on todella kovaa — sillä nykymenolla voitaisiin siis jatkaa. Myöskin vakuutusperustaisuus lisääntyy — sillä nykymenolla voitaisiin siis jatkaa. Rengeistä on tullut paikoin isäntiä, ja sitä kautta markkinamallin tukemisella voidaan jatkaa. Minusta tämä keskustelu osoittaa sen, että hallituksen esitykselle ei oppositiosta annettu edes muita, konkreettisia ja realistisia vaihtoehtoja. Olen erittäin iloinen siitä, että me olemme tuoneet tämän uudistuksen tänne. Se kertoo siitä, mistä itse asiassa edustaja Reijonen tässä käytti puheenvuoron todetessaan suoraan sen, että pelkät sanat eivät riitä, tarvitaan myös tekoja, teot ratkaisevat. Olen samaa mieltä. Me olemme tuoneet teille tässä aikataulussa toteutettavan soten tänne saliin, ja olen siitä iloinen, että lopultakin päästään käymään keskustelua siitä, mitä ne muut sitten ehdottavat.

En ymmärrä tätä jankkaamista, miten kokoomus esittää, että täällä ei ole tarpeeksi säästöjä, mutta samaan aikaan te esitätte, että tällä ratkaisulla ei saataisi ihmisiä hoidettua [Sari Sarkomaan välihuuto] ja tarvittaisiin lisää rahaa siihen. Nyt teidän on päätettävä, tehdäänkö kustannustehokasta sotea, joka kuitenkin vastaa ihmisten palvelutarpeeseen. Ensimmäistä kertaa Suomessa me emme tee vain rakenneuudistusta, me teemme myös sisältöuudistuksen, [Anneli Kiljunen: Juuri näin!] nimenomaan vastataksemme siihen, että ihmiset saisivat hoitoa ja tulisivat myös hoidetuksi.

Kristillisdemokraatit sanoivat täällä salissa, että alueita on liikaa, järjestämisen kanto ei toteudu täysin, isäntiä on liikaa siis, mutta samaan aikaan samassa puheenvuorossa annettiin ymmärtää, [Puhemies koputtaa] että isäntiä voisi yksityiseltä sektorilta enemmänkin antaa näitä ulkoistuksia hoitamaan. [Puhemies: Aika!]

Monenlaisia epäkohtia tässä esiteltiin, mutta nämä eivät ole kyllä tämän hallituksen ongelmia. [Sari Sarkomaa: Ohhoh!]

15.58 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nämä parlamentaariset työryhmät, joita on tähän samanaikaisesti asetettu, ovat päättämässä työnsä tämän vuoden lopussa, ja molemmilta tulee esitykset. Tähän verotustyöryhmään on lähtökohtana otettu, että kokonaisvero ei kasva, mutta sitä mallia mietitään, ja tähän mahdollisia monialaisia maakuntia koskevaan parlamentaariseen työryhmään liittyy myöskin kysymys ympäristöterveydenhuollosta, ja ymmärtääkseni huomenna taitaa olla viimeinen kokous, jonka pohjalta sitten nähdään, mikä on sieltä esitys.

Rahoitukseen ja kysymykseen siitä, kuinka paljon tai kuinka vähän sen tarve tulee kasvamaan: nykyisellään vuosien 18—19 välillä on kasvua ollut 5,1 prosenttia. Nyt tässä esityksessä se arvio on 1 prosentti plus 0,2 siihen lisää, millä palveluiden tarve kasvaa. Tämän lisäksi tulevat tietenkin kustannustason muutos elikkä indeksit ja mahdolliset lisääntyvät palvelut. Elikkä puhutaan nykyisestä 5 prosentin kasvusta verrattuna 1,2 prosentin kasvuun. Näistä mittakaavoista puhutaan tällä hetkellä. [Ben Zyskowicz: Mitä turhia, rahaahan on!] — Niin, siis nykyisellä mallilla menee paljon enemmän.

Täällä kysyttiin, perustuuko rahoitus vain vanhusten määrään: Ei perustu. THL:n tarvekriteereissä on laaja kirjo sairauksia, muistaakseni 50 erilaista sairautta, mutta myöskin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

sosioekonomisia näkökulmia, joitten pohjalta tätä rahoituksen tarvetta arvioidaan, ja näitä vielä tullaan arvioimaan ennen vuotta 23 uudelleen.

Tilojen osalta kysymys oli se kolme vuotta plus yksi vuosi. Kyllä, sen jälkeen on mahdollista jatkaa niitä sopimuksia, ja tässä mallissa tällä kertaa päätösvalta on siellä alueilla, koska ne tilat, jotka tulevat sairaanhoitopiireiltä ja erityishuoltopiireiltä, [Puhemies koputtaa] jäävät alueille ja vuokrasopimukset kuntien kanssa tehdään alueilta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt siirrytään toiseen debattivaiheeseen, ja ryhmät voivat vaihtaa edustajia salissa. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, painamaan siltä paikalta, missä olette, V-painiketta.

16.01 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on tähänastisista sote-uudistusesityksistä ehdottomasti paras, mutta siitä huolimatta eduskunnan käsittelyn aikana tätä on katsottava ja tarkasteltava huolella. Lausunkierroksen perusteella järjestöjen roolia selkeytettiin, mutta valiokunnassa on vielä tarkkaan katsottava, miten järjestöjen toiminta mahdollistuu sote-keskuksissa ja hyvinvointialueilla. Ilman järjestöjen tekemää ennaltaehkäisevää, terveyttä ja hyvinvointia edistävää sekä kuntouttavaa työtä virallinen sosiaali- ja terveystoimi ei nimittäin tule selviytymään tästä uudistuksesta huolimatta. Järjestöjen työ on turvattava kaikissa olosuhteissa ja yhdesä tekemiselle on varmistettava toimivat rakenteet, ja valiokunnassa on vielä katsottava erityisen tarkkaan, mahdollistuuko näin.

16.02 Riikka Slunga-Poutsalo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täältä toisesta reunasta epäiltiin, että oppositiossa ei olla tutustuttu tähän esitykseen. Kyllä sitä on luettu kesästä lähtien, mutta sitä on nyt sorvailtu tässä pitkin syksyä aina uudestaan ja uudestaan ja vähän muokaten ja muokaten, [Hanna Sarkkisen välihuuto] eli kyllähän se aika säätämistä on ollut.

Täällä todettiin myös hoitoonpääsyn ongelmista, että nyt odotetaan tätä ratkaisua, että ihmiset pääsevät hoitoon. Eihän tämä hallintohimmeli hoitoa tuota. Sitä tuottavat hoitajat ja lääkärit ja lääkäreiden ja hoitajien riittävyys.

Haluaisin oikeastaan kysyä: Vieläkö tässä esityksessä on, että tulevat luottamushenkilöt näillä hyvinvointialueilla eivät oikeasti päästä mistään muusta kuin mahdollisista keskittämistä ja leikkauksista, kun investoinnit päätetään hallituksen puolelta, samoin kuin resurssit ja rahoitus? Eli keskittämispäätöstäkö tässä sitten kuitenkin tehdään? Onko tämä se oikea rakenne sotelle? — Kiitos.

16.03 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuen tätä neuvoteltua sote-kokonaisuutta lämpimin mielin, vaikka varmasti viilaamisen varaa siinä on vielä valiokuntatyössä ja matkan varrella.

Tämä paketti parantaa palveluiden rahoitusta siellä, missä tarve on kovin. Keskusta oli neuvotteluissa vahva tarveperusteisen rahoituksen, lähipalveluiden ja yrittäjien puolustaja tässä mallissa.

Pidän rahoitusmallia oikeudenmukaisena, sillä rahat ovat olleet jo pitkään loppu ja peruspalveluiden näivettäminen on kestämaton tie, niin kuin kukin meistä tiedämme omissa kunnissamme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Joulu ja sen toivon sanoma tulevat todellakin hyvään väliin, sillä täällä debatissa on ollut tunnelma kuin hautajaisissa. Kokoomus on esittänyt hylkäämistä jo tähän mennessä, ennen kuin monistenippu on edes valiokuntaan päätnyt. Toivon todella, että löydämme yhteistä säveltä sille, että tätä kokonaisuutta viedään eteenpäin vaikkapa parannellen, niin kuin kristillisdemokraatit ovat hyvin täällä esittäneet.

Suomalaiset tarvitsevat tämän uudistuksen, [Puhemies koputtaa] ja muun muassa OECD:n vastikään julkaistu maaraportti painotti rakenteellisten uudistusten merkitystä myös talouden dynamiikan näkökulmasta.

16.04 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on jollain tavalla Suomessa nyt tullut tällainen mantra, että sote-uudistus on välttämätön. Jos me ajattelemme, että jos me haluamme oppia jotakin menneestä, niin ehkä on hyvä oppia juuri se, että emme me välttämättä tarvitse tällaista massiivista hallinnon uudistusta, vaan itse asiassa suurin osa näistä ideoista, mitä täällä on tuotu esiin, on tehtävissä ihan ilman sitä uutta hallinnon tasoakin.

Toisekseen täällä on pidetty selvänä, että tämä uudistus menee läpi. Mistä se varmuus tulee? Tässä on erittäin tiukka aikataulu ja isoja ongelmia, käsittääkseni jopa perustuslakikysymyksiä, vielä ratkottavana ja riski, että tämä jälleen kaatuu kuin domino. Että ehkä on arvioinnin paikka.

Me olemme puhuneet täällä isosta linjasta. Haluan nostaa muutaman huolestuttavan yksityiskohdan täältä: Yliopistosairaaloiden rooli ja erityistehtävät tuntuvat unohtuneen tässä uudistuksessa. Tämä uudistus myöskin vaarantaa pelastustoimen rahoituksen ja itsenäisen aseman. Onko sitä pohdittu? Entä sitten yliopistosairaaloiden yhtiömuotoinen toiminta? Pirkanmaalla Tekonivelsairaala Coxa tai Sydänsairaala, joka lukeutuu maailman parhaiden sairaaloiden joukkoon [Puhemies koputtaa] — onko meillä varaa romuttaa ne? [Puhemies: Kiitoksia!] Tai Tampereella Kotitori, joka avustaa vanhuksia kotona pärjäämisessä, sekin romutetaan. Romutetaanko tässä toimiva resepti?

16.06 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En usko, että täällä eduskunnassa tai laajemminkaan yhteiskunnassa varsinaisesti hoetaan mitään mantraa, että uudistus on välttämätön, vaan tämä on vuosikymmenten aikana asiantuntijoidenkin toteama tilanne. Kun olen itse ollut tuolla perustuslakivaliokunnassa laatimassa niitä matkan varrella annettuja lausuntoja, niin kaikissa niissä todetaan, että sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen on välttämätöntä ja kiireellistä. Kyllä se perustuu tähän aika yhteiseen, yhteisesti jaettuun tarpeeseen.

Mitä tulee sitten tuohon rahoitukseen laajemmin, niin tämä mallihan lähtee siitä, että rahoitus annetaan hyvinvointialueille tarpeen mukaan, [Ben Zyskowitz: No mites nykyiset VOSit sitten?] ja minusta pitäisi miettiä vaihtoehtoa, että mikä voisi olla sitten parempi. Minusta on tietenkin järkevää, että sairaitten hoitamiseen käytetään enemmän rahaa kuin terveitten hoitamiseen. Eihän se muuten voi olla. Ja sitten jos ajatellaan sitä kustannustehokkuutta, niin professori Pekurinen on todennut, että ehdotettu rahoitusmalli jarruttaa nykyiseen verrattuna reippaasti sote-menojen kasvua, [Puhemies koputtaa] päinvastoin kuin julkisuudessa on esitetty.

16.07 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lohi on noin 15 kertaa televisiossa ja useamman kerran täällä salissa kertonut, että jatkossa tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

rahoitus menee sen sairastamisen mukaan ja että eikös se ole oikein. Nyt on pakko kysyä edustaja Lohelta: Miten te luulette, että tänä päivänä jaetaan kuntien sosiaali- ja terveyspuolen valtionosuudet? Minkäs perusteella ne jaetaan? Niitä jaetaan vuosittain yli 6 miljardia muistaakseni, ja kun te annatte ymmärtää, että jatkossa on tämä tarve ja sairastavuus ja muut tekijät, niin luuletteko, etteivätkö tänä päivänä kuntien sosiaali- ja terveyspuolen valtionosuudet aivan samalla tavalla perustu tähän THL:n tarvevakioituun jakoperusteeseen? [Vasemmalta: Ei perustu!] — Kyllä perustuvat, samanlaisiin. Juu, se on totta, että ne eivät ole yksi yhteen. Nyt on lisätty sitä, millä saadaan suurilta kaupungeilta, Helsingiltä, Espoolta, rokotettua lisää rahaa sinne edustaja Lohen vaalipiiriin, [Puhemies koputtaa] mutta sama idea on nykyisissä kuntien sote-valtionosuuksissa.

16.08 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole väittänyt-kään tässä keskustelussa, etteikö kuntien valtionosuusjärjestelmässäkin olisi sellaisia elementtejä, että siellä katsotaan, mikä on kunkin kunnan tarve. Mutta nyt onkin kysymys siitä, että kunnilta tämä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen siirretään kuntia laajemmille alueille, hyvinvointialueille, ja nyt on kysymys niitten rahoituksesta, siitä, miten ne uudet alueet saavat rahoitusta. Siihen halusin perustella, että minusta se on järkevää, että tarpeen mukaan annetaan, [Ben Zyskiewicz: No miten nykyisin?] eikä niin, että annetaan saman verran rahaa siellä, missä on terveempi väestö, kuin siellä, missä on sairas väestö. [Ben Zyskiewicz: Ja kuka sellaista on vaatinut?]

Eli kyllä tässä on erittäin hyvät perusteet tälle mallille, mutta kuten olen todennut, sosiaali- ja terveysvaliokunta tulee aivan erityisesti erityisteemana perehtymään erittäin tarkkaan tähän rahoitusmalliin. Mutta sen haluan todeta, että jos me yksityiskohtiin nyt jumiimme, niin on varma, että mikään ei etene, jos me niin haluamme. Mutta haluaisin mielelläni nähdä sen, että me voisimme todeta yhdessä, että tehdään tästä riittävän hyvä, vietään maaliin ja parannellaan porukalla sitten jatkossakin, [Puhemies koputtaa] eikä niin, että kaadetaan aina.

16.09 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä rahoitusasia on tietysti tässä hyvin olennainen, ja minusta edustaja Zyskiewicz oli sillä tavalla aivan oikeassa, että siellä peruspalvelujen valtionosuuslaissa on juuri samantyyppisiä kriteereitä. Nythän ero on se, että 8 miljardin sijasta tulee 19,9 miljardia jaettavaksi kriteereillä, ja sen takia kriteerit ovat huomattavasti yksityiskohtaisemmat. Ensinnäkin siellä on seitsemän isoa kriteeriä — tällaisia, niin kuin tiedätte, asukastiheys ja muita — mutta se kaikkein tärkein on se 79 prosentin painoarvolla oleva sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve, jossa on 132 eri muuttujaa, joka heijastaa paljon paremmin kuin peruspalvelujen valtionosuuslaki tällä hetkellä sitä eri puolilla Suomea olevaa tarvetta. Mutta yksi asia unohtuu tästä helposti: kaikkein eniten jonkun alueen tulevaan rahoitukseen vaikuttaa sittenkin se asukasluvun muutos, ei sen niminen kriteeri vaan se, että asukasluvun muuttuessa alueelle tulee väkeä, joka täyttää ne tarvekriteerit, [Puhemies koputtaa] ja sen takia Uusimaa tulee saamaan huomattavasti enemmän rahaa aikojen saatossa kuin mikään muu alue. [Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä]

16.10 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt näyttää sille, että omaishoidosta ei ole vielä paljon puhuttu, ja omaishoito on valtavan tärkeä asia,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

ja sitä pitää huomioida enemmän kuin nyt näyttää olevan huomioitu — siitä kannan erityisen suurta huolta.

Kannan myös suurta huolta vanhustenhoidosta. Onko hallitus miettinyt, että jos tätä vanhustenhoidon hallintoa ei vietäisikään niin kauas, vaan jätettäisiin se lähelle lähikuntiin.

Sitten on vielä tämmöinen asia, että näistä yliopistollisista sairaaloista on oikeasti oltava huolissaan. Nyt näyttää sille, että siellä ei ole taattu sitä, että yliopistollisuus säilyy. On tärkeää, että yliopistot ja yliopistolliset sairaalat tekevät yhteistyötä, mutta tätä ei ole nyt varmistettu. Miten tämä aiotaan varmistaa? Siellä ovat jopa johtajat yliopistollisissa sairaaloissa olleet erityisen huolissaan. Myös Kuopiossa koemme suurta huolta, että säilyyhan meillä yliopistollinen sairaala jatkossa. [Aki Lindén: Varmasti säilyy!]

16.11 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monen kansalaisen mielessä sana ”sote-uudistus” on varmaan muodostunut jo saavuttamattomaksi ikuisuusprojektiksi — eikä ihme, sillä aika kauan sitä on tässäkin salissa pyritty tekemään, ja nyt se tulee vihdoin saada maaliin. On aika kunniamaininnan arvoinen asia, että hallitus on tässä koronavuoden aikana kyennyt tuomaan tämän 1 600-sivuisen lakipaketin meille käsitte-lyyn.

On vähän erikoista, miten oppositiossa viitattiin siihen, että syksylläkin on jotain vielä survailtu, tai mikä se termi mahtoi olla. Eikös se ole lausuntokierroksen tarkoitus, että tässä kuullaan kansaa, kuullaan eri tahoja ja muokataan esitystä sen pohjalta? Hienoa, että näin on toimittu, esimerkiksi järjestöjen roolin näkökulmasta. Ihmettelen myös opposition väitettä siitä, että tässä jotenkin oltaisiin kritisoiu nyt yksityistä sektoria. On selvää, että me tarvitsemme yksityistä sektoria ja kolmatta sektoria — emme pärjää jatkossakaan ilman niitä. Vaikka tässä päävastuu onkin julkisella puolella, on aivan selvää, että tässä mallissa ovat mukana myös yksityinen ja kolmas sektori. Itse henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että meidän pitää vahtia tarkkaan sitä, että myös niiden pienten yritysten on sitten jatkossa mahdollista pärjätä näissä tarjouskilpailuissa ja tuottaa niitä palveluita.

16.12 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua on kuunnellut, niin tuntuu, että raha syntyy painamalla ja sitä riittää verottamalla ja ihminen hoituu laatikkoleikeillä, ja näinhän se ei ole. Miksi hallitus ei luota ihmiseen, asiantuntijoihin, laajaan asiantuntijaporukkaan ja siihen työhön, mitä voidaan tehdä kannustimilla jo nyt? Täällä on tosi monta hyvää esimerkkiä tuotu esiin. Se ei tarvitse tätä hallintohimmeliä eikä tätä isoa hallintouudistusta.

Jos me ajattelemme 2020-lukua, niin jos me annamme selkeät kannustimet, luotamme kuntiin, toimijoihin ja ihmisiin ja ajattelemme yhteistyömoodissa, niin meille syntyy sellainen tilanne, että ihmiset pääsevät hoitoon ja heitä ei pomputella, ja loppujen lopuksi se on kuitenkin myöskin tae siitä, että meidän yhteiset euromme riittävät hyviin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

16.13 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerrataanpa vielä: Tässä uudistuksessa on tärkeintä ja tämä uudistus tehdään sen takia, että ihmiset saavat tarvitsemansa sosiaali- ja terveyspalvelut kaikkialla Suomessa. Päättävöitteena on perusterveydenhuollon ja perustason sosiaalipalveluiden vahvistaminen, joka mahdollistaa nopeamman hoitoonpääsyn ja palveluiden saamisen tarpeen mukaan kaikkialla Suomessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Perustason ja erikoistason palveluiden tuominen saman järjestäjän vastuulle antaa edellytyksiä vahvistaa peruspalveluja, nopeuttaa hoitoonpääsyä ja sujuvoittaa palveluketjuja sekä lisätä kustannustehokkuutta. Valtakunnallinen rahoitusmalli taas varmistaa, että kaikkialla on edellytykset palveluiden järjestämiseen.

Arvoisa puhemies! Vaikka rakenneuudistus pitää tehdä, me tarvitsemme rinnalla myös palveluiden sisällöllistä kehittämistä. Erityisen tärkeää on mielenterveyspalveluiden parantaminen. Apua on saatava ajoissa ja matalalla kynnyksellä ilman odottelua ja lähetetumbaa. Terveyskeskuksiin pitää myös päästä paremmin ja nopeammin.

Arvoisa puhemies! [Puhemies koputtaa] Kysyn ministeriltä: milloin hallitus aikoo antaa eduskuntaan hoitotakuun tiukennuksen, jossa nämä tavoitteet voidaan saavuttaa?

16.15 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Kiuru, te ymmärsitte kristillisdemokraattien kritiikin väärin. Kyllä myös mielestämme päävastuun tulee olla julkisella toimijalla näillä hyvinvointialueilla, mutta jos alue on pieni, keskikokoisen kunnan kokoinen, miten se voi vastata palvelukirjosta aina sinne vaativiin erikoispalveluihin saakka? Sen sijaan yhteistyötä myös yksityisen sektorin kanssa tarvitaan, ja on huolestuttavaa, jos julkinen valta luo tilanteen, jossa se näyttäytyy epäluotettavana sopimuskumppanina. Varmasti perustuslakivaliokunnalla on vielä töitä tämän esityksen kanssa.

Lisäksi sote-uudistuksen ohella hallitus on valmistelemassa useita palvelukokonaisuuksien vaikuttavia erillisiä lakeja, esimerkiksi Kela-korvauksista luopumista, ja osa palveluista on erittäin vaikeasti julkisella sektorilla paikattavissa, [Puhemies koputtaa] esimerkiksi gynekologi- ja silmälääkäripalvelut tai suuri osa suun terveydenhuollon palveluista.

16.16 Sandra Bergqvist r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ett gott ledarskap ger oändliga möjligheter. Ett dåligt ledarskap igen förstör dessa möjligheter. Vi har säkert alla erfarenheter av hur stor skillnad det är mellan en god chef och en dålig chef.

Vuosien varrella on tullut paljon uutisia siitä, miten johtajuus on pettänyt erilaisissa hoito- ja palveluissa. Nyt kun on iso uudistus tulossa, niin on myös aika fokusoida tähän asiaan. Tiedetään, että huono johtajuus lisää työntekijöiden poissaoloja ja vaihtuvuutta ja aiheuttaa sekä fyysisiä että henkisiä oireita. Arvoisa ministeri, miten hyvä johtajuus ja johtaminen on nostettu esiin tässä uudistuksessa?

16.17 Matias Mäkynen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on penätty erilaisia työllisyysuudistuksia, vaikka ne eivät varsinaisesti sote-uudistukseen liity. Sillä tavalla ne kuitenkin liittyvät, että terveysperusteella Suomessa jää työttömäksi ja työelämän ulkopuolelle erittäin paljon ihmisiä. Nyt kun parannamme ihmisten hoitoonpääsyä ja vahvistamme perustason palveluita, samalla pystymme myös lisäämään työmarkkinoilla olevien ihmisten määrää. Siinä mielessä tämä vahvistaa myös julkista taloutta.

Myös kustannussäästöjen perään kysytään. Vaikka tämä uudistus ei sisällä 3 miljardin euron automaattileikkuria, jota kokoomus viime kaudella oli ajamassa, siitä huolimatta tämä perustason palveluiden vahvistaminen, johon jo aikaisemmin viittasin, tulee myöskin vähentämään tarvetta erikoistason palveluille ja sen myötä tuomaan säästöjä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Nämä raamit tulevat perustuslakivaliokunnan asettamista ehdoista ja lausunnoista. Sieltä tulee myös se, miksi meidän täytyy turvata riittävä julkinen tuotanto, mitä te tässä selvästi haastatte. Haastatte siis perustuslakivaliokunnan tulkintaa. [Ben Zyskowicz: Kyllä! Jopa näin voi tehdä!]

16.18 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ollut hyvin paljon vääriä käsityksiä viime kauden esityksestä, ja jopa ministeri on sortunut siitä väärin lausumaan. Kyllä siinä ei mitään tällaista leikkuria ollut vaan nimenomaan kustannusten hillintää, ja siihen oli nimenomaan luotu tällaiset mekanismit.

Sitten siinä oli vielä nimenomaan tämä monituottajamalli. Vaikka me emme missään nimessä hyväksyneet ja pitäneet siitä maakuntahallinnosta, niin me saimme, kokoomus, kuitenkin siihen tuotua sen monituottajuuden, koska näiden vuosien aikana on selvinnyt, että pelkän julkisen sektorin toimilla me emme sitä perusterveydenhuoltoa tai peruspalveluja saa eteenpäin. Se on nähty, ja teidän pitää se ymmärtää.

Tästähän on kaiken kaikkiaan tulossa oikein kaikkien himmelien äiti, kun tänne jäävät ne maakuntahallinnotkin. [Ben Zyskowicz: Totta kai!]

Sitten on vielä se, mistä olen erityisen huolissani: pelastustoimi. Pelastustoimi jää sinne soten alle, ja tulette näkemään, että rahat loppuvat sieltä ensimmäisenä, koska kaikki menee soteen.

16.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Havahduin tähän edustaja Risikon puheenvuoroon. Minusta on tärkeätä, että eduskunnassa tiedetään, minkälaisia esityksiä historiassa on valmisteltu, ja osataan myöskin nähdä, mitä nyt tehdään.

Me emme ole voineet tässä esityksessä, toisin kuin Ben Zyskowiczin välihuuto esimerkiksi oli, lähteä arvuuttelemaan sitä, missä perustuslakivaliokunnan reunaraamit sijaitsevat. Me teemme kotiläksyt niin, että me luotamme siihen, että tässä talossa on nämä asiat arvioitu. Perustuslakivaliokunnan reunaraameista johtuen jouduimme tulemaan siihen johtopäätökseen, johon viime hallituskaudella ei tultu, vaan silloin vasta eduskunnassa huomattiin, että tällainen mekaaninen 3 miljardin leikkuri ei toimi, koska me emme voi säätää sellaista automaattisesti, koska perustuslaki takaa ihmisille riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, ja yhdistettynä tähän markkinamalliin, mitä äsken hehkutettiin, se oli yhdistelmä, joka kaatoi tämän esityksen täällä, koska ihmiset eivät olisi saaneet riittäviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. [Puhemies koputtaa]

Mitä tulee niihin reunaraameihin, jotka liittyvät tähän omaan palvelutuotantoon, niin on pakko sanoa, [Puhemies: Aika!] että myös siitä meidän täytyy pystyä puhumaan, että siellä eduskunnan perustuslakivaliokunnassa on tämä päätetty reunaraamina, ja sitä me nyt tässä toteutamme.

16.20 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pitääkö olla huolissaan, kun maaseudun väki ottaa perussuomalaiseen yhteyttä ja he ovat huolissaan siitä, mihin tämä sote-uudistus johtaa?

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on nimittäin vaarana, että maaseudun vähäisetkin palvelut siirtyvät näitten salkkukepulaisten juoksuttamana keskustaupunkeihin. Vaarana on myös, että pelastuslaitoksen toiminta ajautuu vaillinaiseksi rahoituksen keskittyessä liiaksi sote-puolelle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Arvoisat ministerit, miten esityksenne turvaa maaseudun vanhus- ja terveyspalvelut sekä pelastuslaitoksen tehtävät? Mikä on se taho, joka kantaa kunnissa tyhjien sote-kiinteistöjen kulut viiden vuoden päästä?

16.22 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mäenpään puheenvuorosta ja monen muun puheenvuorosta on saanut ymmärtää, että tässä maassa palvelut pelaisivat viimeisen päälle, meillä ei olisi jonoja ja sotea ei tarvita — päinvastoin, nämä kaikki ongelmat ovat käyneet toteen, ja sen takia sotea on valmisteltu pitkään. Meillä on jonoja, meillä palvelut vaihtelevat asuinpaikasta riippuen, ja kaikilla ei myöskään ole työterveyspalveluita käytettävissään. [Juha Mäenpään välihuuto]

Täällä on paljon kehuttu Paras-hanketta. Silloin Vanhasen ykkösen aikaan taidettiin se aloittaa. Sen jälkeen onkin ollut erivärisiä hallituksia, useammanlaisia, mutta kaikilla heillä on sote-uudistus kaatunut. Ja mikä yhdistää näitä hallituksia? Kaikissa niissä hallituksissa on istunut kokoomus, kaikissa hallituksissa, joiden aikana sote-uudistus on kaatunut. Nyt vihdoinkin tässä maassa on jälleen punamultahallitus, joka aikaansai Paras-hankkeen, ja nyt sitten uskon ja toivon, että tämä hallitus vie myös soten maaliin. — Kiitos.

16.23 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus haluaa uudistaa sote-palveluita niin, että siitä on selvästi jotain hyötyä. Mikä on nykyisen terveysjärjestelmän ongelma? Työterveyshuollon piirissä olevat ihmiset saavat nopeasti palvelua ja vakuutuksen omaavat ihmiset saavat palvelua, mutta jos olet eläkkeellä, työttömänä tai muuten tavallaan näiden järjestelmien ulkopuolella, niin lääkäriin pääsy on pitkä — ja tämä uudistus ei tuo tähän parannusta. Tämä ei tuo parannusta tähän, ja te voisitte tehdä hoitotakuun ilman tätä hallintoremonttia, ja sitähän kokoomus on peräänkuuluttanut. Uudistuksen, joka palvelisi erityisesti eläkeläisiä, voi tehdä ilman hallintoremonttia. Ja nyt kysymys edelleen ministeri Paaterolle: Nyt kun monella alueella Suomessa, muun muassa Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa, on jo tehty sosiaalihuollon palvelujen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatio laaja-alaisesti, maakunnan laajuisesti, niin hyvät ystävät, mitä tämä muuttaa niissä maakunnissa? [Puhemies: Aika!] Valtio ottaa rahoituksen itselleen [Puhemies: Aika!] ja tekee niistä aluekonttoreita.

16.24 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt oli hieman vaikea seurata edustaja Häkkäsen puheenvuoroa, kun hän ensiksi totesi, että tämä esitys — jonka idea siis on se, että kootaan näitä palveluja varten laajemmat harteet, jotta ihminen pääsisi aikaisemmin hoitoon ja saisi oikean hoidon oikeaan aikaan oikeassa paikassa — ei sitä ratkaise, niinhän te perustelite, [Ben Zyskowiezin välihuuto] mutta sitten hetken päästä te sanoitte, että kun siellä Kotkassa on tehty tällainen laajojen harteiden maakunnallinen ratkaisu, niin mitäs se siellä muuttaa. [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Arvoisa puhemies! Nyt kyse on tästä ajatuksesta sote-uudistuksesta, jonka kaikki tässä salissa ovat hyväksyneet, että näiden palvelujen järjestämiseen tarvitaan laajemmat harteet. Kokoomus on tästä puhunut vuositolkulla, ja viime vaalikaudella tämä kaatui tähän teidän rahoitusleikkuriin ja markkinamalliin. Nyt ne ovat pois, ja nyt tämä uudistus viehdään. On varmaa, että tästä varmasti jotain muutettavaa ja kritisoitavaa löytyy, mutta arvoisa kokoomus, eikö vihdoinkin olisi aika saada tämä maaliin?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

16.25 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Laajat hartiat ja hyvä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, joka todellakin tarvitaan, saadaan ilman maakuntamallia, ja jos täällä katsotaan, mitä viime vaalikaudella tapahtui, niin maakuntamalliinhan se sote kaatui. [Vasemmalta: Ei!] Tämä esitys oli lausuntokierroksella, ja valtaenemmistö totesi, että tavoitteet ovat hyvät, mutta keinot puuttuvat. Tässä ei ole keinoja saavuttaa noita tavoitteita, ja miksi, ministeri Kiuru, te ette niitä lisännyt tähän esitykseen? Toitte torson esityksen tänne, ja molemmilla käsillä heikennätte palveluita. Te leikkaatte Uudenmaan rahoitusta, Helsinki ja Uusimaa ryöstetään. Kertokaa nyt totuus siitä, että rahoitusta siirretään taskusta taskuun ja tällä alueella palvelut tulevat todennäköisesti heikentymään. Kuunnelkaa HUSin asiantuntijoita. Esimerkiksi suun terveydenhuollosta puolet tuotetaan yksityisellä sektorilla. Te olette romuttamassa Kela-korvauksen. Tämä on myöskin palveluiden heikentämistä. Vastatkaa tässä: miten te tulette järjestämään suun terveydenhuollon palvelut, [Puhemies: Aika!] ja milloin hoitotakuu tulee?

16.26 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua lähteä tässä tietenkään toistamaan tai väittelemään, mihin viime kaudella kaatui se malli. Se kyllä selviää sieltä perustuslakivaliokunnan pöytäkirjoista, ja ehkä se ei ihan ole sama kuin mitä edustaja Sarkomaa totesi. Sen sijaan se sitaatti, jonka ryhmäpuheenvuorossa totesin, eli ”kansakunnan edun nimissä olisi vastuullista yhdistää voimat ja viedä tämä vuosikausien yhteisurakoinnin tulos eduskunnassa, valiokuntatyössä, yhteistyössä maaliin”, oli edustaja Sarkomaa puheesta viime kaudelta, ja haluan todeta, että olen edustaja Sarkomaa kanssa samaa mieltä. Näin kannattaisi tehdä. Toivon, että voisitte tälle samalle ajatukselle palata. Nyt tarvittaisiin semmoista toivon liikettä tämän synkkyyden sijaan, ja yhdistetään nyt voimat ja kerta kaikkiaan viedään tämä yhdessä maaliin. Me tiedämme tämän taustan ja historian. Nyt minusta tosiasioitten tunnustaminen on se, että sote-uudistusta tarvitaan, ja tehdään se yhdessä.

16.27 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lohi tässä hetki sitten kertoi, että terveitä ei kannattaisi hoitaa. Minun mielestäni just nämä ennalta ehkäisevät toimet ovat niitä niin inhimillisesti kuin taloudellisesti kannattavampia kuin korjata jo syntyneitä vaurioita.

Esityksen yhdeksi ongelmaksi nousee ammattitaitoisen työvoiman saannin turvaaminen. Meillä on nyt jo pulaa hoitohenkilökunnasta ja etenkin lähihoitajista. Hallituksen ratkaisu kaikkeen tuntuu olevan palvelujen digitalisointi. Vanhustenhoidossa tarvitaan kuitenkin oikeita hoitajia. Ongelmaksi muodostuu myös se, että Suomen koulutetun hoitohenkilökunnan palkkataso jää reilusti pienemmäksi kuin muissa maissa, mihin suomalaista hoitohenkilökuntaa houkutellaan paremmilla palkoilla. Tämä johtaa pahimmillaan siihen, että hoitajat vaihtavat alaa tai muuttavat muualle töihin paremman palkan perässä. Hoitotyö on myös rasittava sektori, missä työn määrä on kovaa vauhtia kasvamassa. Jos työolosuhteita ja johtamista pystyttäisiin muokkaamaan sellaisiksi, että työssä jaksetaan paremmin, alalle voidaan saada motivoituneita tekijöitä.

16.29 **Heidi Viljanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä aina kun sotesa puhutaan, puhutaan hallintohimmeleistä, ja se on semmoinen trendisana, oli sitten kuka tahansa puikoissa tätä maaliin viemässä. Slunga-Poutsalo sanoi tuossa, että hallintohimmeleillä ei palveluja tehdä ihmisille, ja se on juuri näin. Palvelut tehdään ihmisten toimesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Koponen käytti myös äsken hyvän puheenvuoron sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä, ja haluankin sanoa, että sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstössä ei ole se vika, minkä takia tätä sote-uudistusta tehdään. Meillä on maailmanlaajuisesti mitattuna erittäin korkeasti koulutettu ja ammattitaitoinen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö, fysioterapeutit, lääkärit, hoitajat, sosiaalityöntekijät, kaikki. On aivan totta, että varmasti yli hallitus—oppositio-rajojen meidän yhteinen tavoite on se, että ihmiset saavat palvelunsa ja meillä riittää näitä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia, ja uskon, että myös ministerit kantavat tämän saman huolen meidän kanssamme.

16.30 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä muun muassa edustaja Lindtman kyseli sen perään, että eikö kokoomus kannata laajempia hartioita. Totta kai me kannatamme laajempia hartioita, mutta tämä 22 maakunnan malli on huonoin mahdollinen vaihtoehto. Yksikään asiantuntija ei kannata sitä. Niinpä kysyisin teiltä, ministeri Kiuru: miksi ihmeessä te olette päätenyt 22 maakunnan malliin, kun mikään asiantuntija ei suosita sitä? Useimmat asiantuntijat ovat puhuneet viidestä maakunnasta, joka olisi optimaali Suomen kaltaiselle maalle, jossa asutaan aika hajallaan ympäri maata.

Arvoisa puhemies! Kokoomus ei myöskään kannata maakuntaveroa, koska käytännössä se tarkoittaa sitä, että sen lisäksi, että me taistelemme koko ajan nousevia veroja vastaan valtion tasolla ja kunnan tasolla, jatkossa me taistelemme sitä vastaan myöskin maakunnan tasolla, ja, arvoisa puhemies, olen aivan varma siitä, että ne, jotka maksavat kaikki verot nytkin, [Puhemies koputtaa] maksavat jatkossa vielä enemmän.

16.31 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksella todella on takanaan 15 vuoden yksinäisyys, ja sitä ovat olleet rakentamassa ja tekemässä kaikki mahdolliset puolueet, kukin vuorollaan. Välillä on menty enemmän kuntapohjaisesti, välillä maakuntapohjaisesti, ja välillä on kiihdytelty ja välillä jarruteltu. Kaikki nämä vuodet kansa on ihmetellen seurannut tätä saamattomuutta, samaan aikaan kun väestön terveyserot ovat eriytyneet, sote-menot kasvaneet, ihmiset riutuvat hoitajonoissa ja erikoissairaanhoidon kuormittuneena. Juuri tämän syyn takia tämä uudistus pitää vihdoin tehdä.

Nämä opposition vaihtoehdot käytännössä tarkoittavat sitä, että te luettelette kyllä ongelmia hienosti mutta teidän lääkkeenne siihen on, että mitään ei tehdä. [Puhemies koputtaa] Tämä viesti ei ole rehellinen viesti siitä, mitä kentällä tapahtuu.

16.32 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän, kun täällä on viitattu näihin viime kauden perustuslakitulkintoihin: On hyvä muistaa, että ne on annettu aivan erilaisesta esityksestä kuin mikä nyt on käsillä. Jos puhutaan esimerkiksi tästä oman tuotannon vaatimuksesta, niin kyllä sanoisin, että tässä mennään vähän piiloon perustuslain reunaraamien taakse, että tosiasiasa nämä linjaukset ovat jossain määrin hallituksen omaa ideologista tulkintaa.

Mutta sitten siihen, kun täällä viitataan jatkuvasti siihen, että kokoomuksen vaihtoehto olisi se, että ei tehtäisi mitään: Kyllä me haluamme uudistaa sosiaali- ja terveystalvueluita, mutta me emme lähtisi näin ison hallinnon uudistuksen kautta, vaan niin kuin tässä edustaja Häkkänen sanoi hyvin, lähdetään siitä, että ihmiset pääsevät hoitoon. Hoitotakuu, palveluseleitten velvoittavuus — siellä on monia keinoja. On Kela-korvaukset, aukioloajat, sieltä löytyy keinoja. Toinen on, että me haluamme, että otetaan ihminen keskiöön, annetaan hänelle enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa ja valita. Kolmanneksi, otetaan tieto ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

teknologia hyötykäyttöön paljon laajemmin. Siellä on paljon käyttämätöntä potentiaalia. Satsataan osaavan työvoiman saatavuuteen ja heidän jaksamiseensa työssä, koulutukseen, urajuttuihin. [Puhemies koputtaa] Rakennetaan niitä leveämpiä harteita kannustaen ja siten uudistetaan rahoitusta. [Puhemies: Kiitoksia! Aika!] Tässä on meillä keinot.

16.33 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä ihmeteltävä, kun täällä opposition puheissa tulee toistuvasti tällainen väite esiin, että perusterveydenhuollon julkisia palveluita käyttävät eläkeläiset ja työttömät. Kysyn teiltä: oletteko te käyttäneet itse julkisia palveluita ja milloin viimeksi? Siellä käy asiakkaina myös paljon muita. Olen itse siellä hoitanut niin opiskelijoita kuin kansanedustajia tai tohtoreita. Se ei katso sitä.

Ja täällä tuodaan esiin sitä, että hoitoon pääsyä olisi tarpeen helpottaa. Kyllä, ja kysyn samalla: ymmärrätekö te, mistä koko sote-järjestelmässä on kysymys? Se ei koostu ainoastaan hoitajista tai lääkäreistä, ja nimenomaan tätä hoitoon pääsyä on nyt tarkoitettu sillä helpottaa, että huomioimme myös muut ammattilaiset. Meillä on erittäin hyvin koulutettuja ja päteviä terapeutteja, mielenterveyshoitajia, sosiaalityöntekijöitä, ja sitä varten tarvitaan niitä rakenneuudistuksia, että ihmisiä saadaan ohjautumaan — jälleen kerran sanon — oikealle vastaanottajalle oikeaan aikaan, ja se tuo meille myös kustannussäästöjä.

16.35 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin, täällä kommentoidaan kokoomuksen esityksiä, tai itse asiassa vähän hallituksenkin esityksiä, siihen sävyyn, että minä itse asiassa alan miettimään, oletteko te kaikki itse lukeneet tätä paperia. Nimittäin nämä sisällölliset kehittämistoimenpiteet — hoitotakuun parantaminen, lääkäripalvelujen tai mielenterveyspalvelujen parantaminen tai käytännön asian organisoiminen kenttätasolla, kun vaikka ikääntynyt ihminen tarvitsee sosiaalipalveluja, asumispalveluja, perusterveydenhuoltoa, erikoissairaanhoidtoa, vaikka lonkkamurtuman takia — ovat käytännön tason palvelujen sisällön lainsäädäntöä ja käytännön tason sote-ammattilaisten ja paikallis päättäjien työtä. [Hanna Sarkkisen välihuuto] Nyt kyse on siitä, tehdäänkö tämä hallinto, maakuntavaltuusto ja rahoitusmalli. Eli täällä sekoitetaan kahta asiaa. Sen takia kysyn edelleen, vaikka nyt sitten keskustalta: mikä muuttuu Kymenlaaksossa tai Etelä-Karjalassa tai lukuisissa muissa maakunnissa, myös niissä maakunnissa, joissa on kuntia suurempia palvelunjärjestäjiä? [Puhemies: Aika!] Eikö olisi järkevämpää, [Puhemies: Aika!] että 15 vuoden kustannusnousua ei otettaisi tähän väliin?

16.36 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen puheenvuorojen kirjo on kyllä melkoinen. Tässä ollaan yhdessä asiassa perätty viiden mallia. Jos meillä nyt olisi esitys viiden mallista, niin luulisinpa, että kokoomuksen taholta tulisi raivoisaa kritiikkiä, että tällä tavalla viedään nyt demokratiaa hyvin kauas sieltä kentältä.

Olen tarkkaan kuunnellut ja väitän ymmärtäväni, mitä tässä halutaan kokoomuksen taholta kertoa, mutta se asian ydin teillä on se, että te jatkaisitte kuntapohjaista järjestelmää. Kuntapohjainen järjestelmä on syy siihen, että meillä tällä hetkellä on kuntia, joissa ei pääse lääkäriin, toisia kuntia, joissa pääsee. Ja tämä koko sote ei ole, ihan niin kuin täällä on sanottu, pelkästään lääkärille pääsyn asia, vaan tämä on laajemminkin: meillä on vanhustenhuollossa valtava kirjo, lastensuojelussa valtava kirjo. Ei mikään muu maa maailmassa tuota ja järjestä ja rahoita näitä palveluja 294 kunnan pohjalta. Tämä kausi on aivan ohi mennyttä, mikä Suomessa näissä asioissa on.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

16.37 **Ilmari Nurminen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin vähän hämmennyin, että täällä keskustellaan pelkästään hallintönäkökulmasta. Nimenomaan tässä uudistuksessa integroidaan ne sosiaali- ja terveyspalvelut — perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido, vanhustenhoito, lastensuojelu — kuten edustaja Lindén sanoi. Minun mielestäni, kun tätä asiaa katsotaan ihmisen näkökulmasta, niin kun hän menee terveyskeskukseen, hänen tulee saada paremmin ja nopeammin hoitoa, laaja-alaisemmin. Vanhustenhoitoon ja lastensuojeluun tulee riittää resursseja. Täällä nousi esimerkiksi omaishoito: Ei se voi olla niin, että jossain kunnassa eivät riitä tuet ja toisessa kunnassa riittävät. Tähänkin tulee tällä uudistuksella parannuksia, koska niitä yhdenmukaistetaan ja myös tasa-arvoistetaan ihmisiä ja vahvistetaan heidän oikeuksiaan. Eli tällä uudistuksella ei räjäytetä tätä vaan tällä parannetaan ja vahvistetaan tätä meidän monella tapaa hyvää järjestelmää.

Sen verran haluan sanoa, että lähipalveluista tässä esityksessä on hyvin vahvat kirjaukset. Ja mitä tulee monituottajamalliin, niin jatkossakin pienillä yksityisillä ja järjestöillä on vahva rooli tuotannossa.

16.38 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveyserot ovat aivan keskeinen eriarvoisuuden mittari, ja tällä uudistuksella niitä voidaan kaventaa. Suomen kaltaisessa maassa nykyiset suuret terveyserot eivät yksinkertaisesti ole hyväksyttäviä.

Ja kyllä, tärkeä osa tätä uudistusta on sen vaikutus ulkoistamisiin. On erittäin hyvä, että nyt puututaan sosiaali- ja terveyspalveluiden yksityistämiskehitykseen. Edellisen kauden 3 miljardin leikkaukset sisältäneen sote-mallin perustuslailliset ongelmat kulminoituivat ennen kaikkea tähän niin sanottuun valinnanvapausmalliin. Itse ainakin olen erittäin tyytyväinen, ettei kokoomuksen ajama valtava yksityisten verorahojen siirto ylikansallisille suuryhtiöille toteutunut.

Me vasemmistoliitossa haluamme, että koko maassa pääsee terveyskeskuslääkärin vastaanotolle viikossa ja maksutta, ja sen takia on uudistuksen yhteydessä tehtävä hoitotakuun parannus. Se on erittäin tärkeää.

16.39 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun tämä lakiesitys oli lausuntokierroksella, valtaosa lausujista totesi: tavoitteet ovat hyvät, mutta keinot puuttuvat saavuttaa nämä tavoitteet. Te luettelette täällä tavoitteita, mutta keinoja ei näy eikä kuulu. Tämä on puhdas hallintoratkaisu, ja me penäämme kokoomuksesta sitä, että me haluamme, että heräätte ihmisten hätään. Ihmiset ovat jonoissa, olivat ennen koronaa, ja koronan jälkeen hoitojonot ovat paisuneet, ja te keskitytte uuteen hallintotasoon ja uuteen veroon.

Minä kysyn nyt: Milloin se hoitotakuuesitys tulee? Sitä ei näy eikä kuulu. Siihen ei ole hallitus varannut rahaa, vaikka moneen asiaan laitatte rahaa. Olette sitoneet jopa terapiatakuun. Mielenterveysongelmat ovat suurin kansansairautemme. Korona on niitä lisännyt, mutta te olette jopa estäneet tuon kansalaisaloitteen käsittelyn eduskunnassa. Olette sanoneet, että se tulee samaan aikaan kuin hoitotakuuesitys. Milloin se tulee? Toivon, että tähän vastaatte.

Sitten sanon vielä, että suuri ongelma tämän hallituksen osalta ei ole vain tämä lakiesitys vaan se, [Puhemies koputtaa] että te lykkäätte työllisyystoimia, [Puhemies: Aika!] sillä työstä ja yrittäjyydestähän ne rahat tulevat, millä maksetaan sosiaali- ja terveyspalvelut, eikä niitä toimia näy eikä kuulu. Suomalaisten on syytä olla huolissaan. [Ben Zyskowitz: Tätä yhtälöä vasemmisto ei ymmärrä!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

16.41 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä tämä kokoomuksen sote-polku on toivottoman mutkikas. Kokoomus on nyt neljän vaalikauden aikana ollut ensin sitä mieltä, että vastuukuntaperiaatteella pitäisi toteuttaa isommat yksiköt, sitten ollut kuntayhtymämallinkin hyväksymässä ja sitten hyväksynyt laaja-alaiset maakunnat kaikkine himmeleineen, joillekka siirrettäisiin sote-asiat, ja nyt on sitten jonkinlainen nollamalli vuorossa. Melkoista siksakkia tässä on havaittavissa, mutta kaikissa näissä kokoomuksen ajamissa malleissa on ollut yhteistä se, että markkinoiden osuutta kasvatettaisiin ja siirrettäisiin toimivaltaa sinne. [Ben Zyskowicz: Kauheata, kun ihmiset saa itse valita!] Tässä on se iso ero, ja minusta on hyvä, että se nyt paljastuu tässä myös tämän asian käsittelyn yhteydessä.

Maakuntaveroa ei mikään ryhmä ilmeisesti kovin innokkaasti aja. Sen komiteatyö on vielä muutaman viikon menossa, mutta voi jo nyt sanoa, [Puhemies koputtaa] että se on selvää, [Puhemies: Aika!] että tässä rahoituksessa tärkeintä on yhdenvertaisuus koko maassa, ja se menee valtion kautta.

16.42 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä ministeri Kiurulta: miksi te vihaatte yrityksiä? [Välihuutoja vasemmalta] Olemme erittäin huollissamme kokoomuksessa siitä, miten käy näiden palveluiden sen jälkeen, jos ja kun tämä sote-uudistus tulee voimaan. Me olemme aina kannattaneet monituottajamallia, [Välihuutoja vasemmalta] sitä, että silloin kun julkinen sektori ei pysty itse huolehtimaan palvelutuotannosta, siihen tueksi ja sparraamaan ja rinnalle otetaan yksityisiä yrityksiä, [Välihuutoja vasemmalta] säätiöitä ja yhdistyksiä tuottamaan niitä palveluita.

Arvoisa puhemies! Kun noita papereita lukee, niin kyllä sieltä välittyy se mielikuva ja tunnelma, että yritykset ovat juuri se paha tässä yhteiskunnassa, aivan niin kuin edustaja Kivelä sanoi hieman virheellisesti, ja aika paljonkin virheellisesti, että kokoomus olisi joskus kannattanut siirtoa monikansallisille terveysyrityksille.

Arvoisa puhemies! Minusta on todella väärin, että tällaista virheellistä tietoa jaetaan kansalaisille, [Puhemies koputtaa] koska me emme ole koskaan sellaista kannattaneet. [Puhemies: Aika!] Me olemme kannattaneet sitä, että ihmiset pääsevät hoitoon.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron tähän, edustaja Berg, olkaa hyvä, ja sen jälkeen ministerit.

16.43 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän alkuun täytyy kyllä heti sanoa, että nyt ei ole kyllä ollenkaan tutustuttu tähän esitykseen, jos puhutaan, että monituottajamalli ei jatkuisi myös jatkossa ja se ei olisi mahdollinen — näin lyhykäisyydessään siihen.

Sitten mitä tulee tähän hallintohimmelin rakentamiseen, niin jos meillä tällä hetkellä on 294 kuntaa, 150 terveyskeskus- tai sote-aluetta, 20 sairaanhoitopiiriä, kuusi erillistä erityishoitopiiriä ja lukuisia muita organisaatioita ja me siitä pääsemme 21 hyvinvointialueeseen sekä Helsinkiin, niin eiköhän tällä hallinnon osalta päästä hyvinkin organisoituun ja selkeämpään rakenteeseen.

Sitten vielä, arvoisa puhemies, jos kerkeän, sanoisin tuosta rahoituksesta, että on kanssa vähän harhaanjohtavaa, kun täällä puhutaan siitä, että muun muassa Helsingin rahoitus kokonaisuudessaan tulee oleellisesti vähenemään. On otettava huomioon, [Puhemies koput-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

taa] että reaalisesti vuosien 23—29 aikana rahoitus tulee kasvamaan kaikilla hyvinvointialueilla 8—10 prosenttia [Puhemies: Aika!] plus inflaatio päälle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt ministeri Kiuru 2 minuuttia ja ministeri Paatero 2 minuuttia.

16.44 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kauma tässä aikaisemmin epäili, että ministeri ei rakastaisi yrityksiä. Minä rakastan ihmisiä, minä rakastan suomalaisia, ja rakastan sitä, että me lopulta tässä salissa saamme tämän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmiiksi. Te itse totesitte äsken, että tällaista virheellistä tietoa, viitaten kokoomuksen kantoihin ja muiden arvioihin niistä, ei tulisi jakaa. Te juuri todistitte äskeisessä puheenvuorossa, että tämän 1 668 sivun isointa kulmaa ei ole haluttu tai ei todella ole jaksettu lukea. Ja te kerrotte täällä, vihjailette, että Suomessa me olisimme muuttamassa tämän hyvin toimivan monituottajamallin joksikin muuksi. Tässä esityksessä ei muuteta mahdollisuutta hankkia ostopalveluita laajassa mittakaavassa eikä myöskään puututa palvelusetelilainsäädäntöön. Tässä nimenomaan pidetään kiinni siitä, että me tarvitsemme suomalaisen sosiaali- ja terveyskentän avuksi myöskin yksityisiä yrityksiä. Mutta me emme tee näistä yrityksistä tässä esityksessä rengeistä isäntiä. Se on se ero. Sen takia keskityn tässä puheenvuorossani nyt juuri teidän toiseen pointtiinne, jonka sanoitte jo aikaisemmin.

Edustajat Risikko ja Kauma aikaisemmassa keskustelussa ottivat kantaa siihen, mikä on tämän nykymallin ongelma, mutta samaan aikaan te ette ole tässä esittäneet minkäänlaista ratkaisua, muuta kuin tällä nykymallilla menoa. Meillä on siis lähes 300 kuntaa, ja ne olisivat voineet olla vielä järjestämisvastuussa, mutta meillä on 195. Näin monta kuntaa on jo tällä hetkellä luovuttanut isännän roolin jollekin muulle. Ja te yhä jatkatte miettimällä, olisiko viisi aluetta parempi, vaikka samaan aikaan kokoomuksessa ajetaan hyvin suoraviivaisesti sitä, [Puhemies koputtaa] että tällä 195:llä voitaisiin hyvin mennä. [Puhemies: Aika!] Että kyllä tämä todella epäloogista on.

16.47 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä oli kysymys ihan alussa keskustelussa järjestöjen roolista: Niillä tulee olemaan yhä edelleen merkityksellinen rooli sekä hyvinvointialueilla että kuntien kanssa palveluiden tuottamisessa, [Sari Sarkomaa: Entä se hoitotakuu?] erityisesti hyvinvointialueilla samalla tavalla kuin yritysten osalta monituottajamallissa ja toisaalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kuntien kanssa. Vuosittain käydään neuvotteluja kuntien ja hyvinvointialueiden välillä, ja siellä yhtenä tärkeänä asiana on myöskin järjestöjen rooli ja myöskin niiden tukeminen. Tämä tulee olemaan.

Investoinneista oli kysymys: Investoinnithan päätetään alueilla, mutta vuosittaisissa neuvotteluissa ministeriöiden kanssa tietysti niitä käydään läpi. Ja kun tässä on täysin valtion rahoitus, niin se velanoton kyky arvioidaan valtion puolelta.

Vapaaehtoinen pakko, johon tässä on viitattu Paras-hankkeen kautta, se, että olisi voitu edetä niin, että kuntayhtymiä tehtäisiin vapaaehtoisesti suuremmiksi: Siihen ei ole mahdollisuutta, ja se on todettu silloin vuoden 2015 lopulla. Elikkä meillä ei voida edetä niin, että pakotetaan kunnat vapaaehtoisin kuntayhtymiin. Semmoista mallia ei ole, ja siitä syystä se linja on käyty loppuun. Samoin silloin viitattiin siihen, että demokratiahan paranee — ja tässä edustaja Häkkäselle toinen osuus vastaukseen — kun kuntalaiset ja kansalaiset pää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

sevät äänestämään suoraan niistä päättäjistä, jotka päättävät sote-asioista. Tällä hetkellä he ovat usein näissä kuntayhtymissä varsin kaukana, koska heitä ei ole vaaleilla valittu vaan heidät on valittu toisen asteen päätöksenteossa.

Monelle meidän alueelle on aika lailla tuttua myöskin se, että kuntien talous ei ole monilta osin parantunut vaan tuskaa käydään yhä edelleen niistä kasvavista kustannuksista, joihin äsken viittasin ja jotka ovat vuosina 18—19 olleet yli 5 prosenttia, vaikka ovat olleet nämä sote-alueet olemassa tällä hetkellä.

Millekään alueelle siis ei ole tulossa leikkauksia rahoitukseen, mutta toisten alueiden rahoitukset kasvavat nopeammin kuin toisten, ja se perustuu tähän tarvearviointiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten mennään puhujalistaan. Meillä on reilu tunti aikaa käydä tätä keskustelua tällä erää.

16.49 Ano Turtiainen at: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan uudistuksia myös pelastustoimeen. Keskityn tässä puheenvuorossani siihen.

Nykyään Suomessa pelastustoimen tehtäviä hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta. Ehdotetulla uudistuksella pelastustoimen järjestäminen siirtyisi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille ja valtion ohjaus pelastustoimessa vahvistuisi. Joissakin asioissa, esimerkiksi henkilövalinnoissa, vallan keskittäminen leveille hartioille voi olla hyvinkin asia, mutta tämäntapaisissa asioissa se ei kuitenkaan koskaan ole toiminut eli parantanut palveluja, vaan heikentänyt niitä. Liitoksista ja keskittämisistä hyötyvät taloudellisesti palvelun tuottajat, ja siitä hyötyvät isojen kaupunkien ja keskustaajamien päättäjät, koska niiden määräysvalta kasvaa. Mutta toiminta-alueen, kuntaliitoksen ja nyt kohta maakunnan tai hyvinvointialueen reunoilla palvelut väistämättä heikkenevät, ja pääsääntöisesti ne katoavat kokonaan, kun yksikötkin keskitetään sinne keskustaajamaan.

Ministeri Ohisalo puhui ääni väristen pelastusalan merkityksestä tälle maalle. Tosiasia on se, että koko toimiala lepää merkittävässä määrin vapaaehtoisien, suoraan sanottuna riistetyn työvoiman varassa. Vapaapalokunnat perustettiin aikoinaan sen takia, että siellä kaukana keskustaajamassa sijainnut palokunta ei koskaan ehtinyt ajoissa paikalle. Moni ihmishenki, moni koti ja moni työpaikka on Suomessa saatu pelastettua vain sen takia, että vapaaehtoisesti palo- ja pelastustyötä tekevät miehet ja naiset ovat vaivojaan säästämättä läheneet pelastustöihin mihin vuorokauden aikaan tahansa ilman palkkaa.

Arvoisa puhemies! Yli 70 prosenttia pelastusväestä on näitä sopimuspalokuntalaisia eli niitä, joiden ikään kuin harrastuksena on pelastaa muita jokseenkin ilmaiseksi. Heidän osuutensa koko pelastustoimen aiheuttamista kustannuksista on alle 20 prosenttia. Tänäpäin ollaan tilanteessa, missä yhteiskunta on asettanut tälle vapaaehtoistoiminnalle yhä suurempia vaatimuksia suostumatta niitä kuitenkaan rahoittamaan. Vapaaehtoisten voimat alkavat olla vähissä. Suomen turvallisuutta ei todellakaan varmisteta korupuheilla eduskunnan pöntöstä. Tällä hetkellä vapaapalokuntalaiset itse eivät saa minkäänlaista korvausta pelastustöiden takia menettämistään ansioista.

Uudistuksella tavoitellaan vielä tehokkaampaa ja entistä taloudellisempaa järjestelmää. Jos sisäministeri olisi paikalla, kysyisin häneltä: Onko turvallisuusvastuun kantaminen suunniteltu edelleen ilmaistyövoiman varaan, vai ovatko sopimuspalokunnat vihdoinkin saamassa asiallista rahoitusta tärkeän työnsä korvaukseksi? Ja onkohan nyt pyrkimyksenä viedä taas päätösvaltaa yhä kauemmas tavallisista ihmisistä ottamatta huomioon sitä, että va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

paahteiset palokuntalaiset ovat jo ehkä kyllästyneet pomppimaan päättäjien pillin tahdisa lähes ilmaiseksi? — Kiitos.

16.54 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Sote-palveluiden järjestämiseksi tarvitaan isompia toimijoita. Hallituksen esityksessä nykyisestä noin 200 erillisestä järjestäjästä siirytään noin 20 järjestäjään. Tämän avulla voidaan nykyistä paremmin turvata hoidon laatu ja erityisosaaminen koko Suomessa. Isommat järjestäjät saavat myös helpommin ammatitaitoista työvoimaa.

Tällä hetkellä kuntien on liki mahdotonta vaikuttaa erikoissairaanhoidon kustannuksiin. Kuntia närästää se, että alati kasvavat laskut tipahtelevat kuin apteekin hyllyltä eikä niihin ole voinut aidosti vaikuttaa. Kukaan ei tietenkään halua jättää ketään hoitamatta, mutta säkin pohja on jo pitkään ammottanut tyhjiyytään. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhdistäminen saman toimijan alle on yksi tärkeimmistä keinoista kustannusten hallitsemiseksi. Yleisesti koetaan, että potilaita ohjautuu kalliimpaan erikoissairaanhoidon turhan herkästi. Uudistuksen myötä päättävältä ja lompakko olisivat samalla toimijalla, mikä vahvistaisi perusterveydenhuoltoa ja edistäisi kustannustehokkuutta. Tämän uudistuksen aivan keskeisintä ydintä on siis se tosiasia, että ihmisiä on kyettävä hoitamaan ajoissa. ”Pillit päällä suoraan erikoissairaanhoidon” on kestävä tie.

Hallituksen esityksessä uudet hyvinvointialueet vastaavat pääsääntöisesti nykyisiä sairaanhoitopiirejä. Viime vaalikaudella tämä soten maakuntamalli läpäisi perustuslakivaliokunnan tarkastelun. Hyvinvointialueiden perustaminen maakuntajaon pohjalta on varsin luonnollinen ratkaisu. Alueet ovat tarpeeksi isoja selvittääkseen tehtävistään ja tarpeeksi pieniä ottaakseen huomioon asukasrakenteesta johtuvat erityistarpeet. Alueiden erityispiirteet vaikuttavat vääjäämättä palveluiden tarpeeseen ja palveluiden järjestämistapoihin.

Puhemies! Sotea on tehty liian kauan. Kykenemättömyytemme löytää ratkaisu on jo maksanut paljon. Paljon asioita polkee paikallaan ja odottaa soten valmistumista. Kiire ei tietysti oikeuta väriin ratkaisuihin, mutta kaikkia asioita ei tämänkään uudistuksen tarvitse kerralla ratkaista. Myös uudistuksilla on tapana sisältää yllätyksiä. Hyvin usein uudistuksia korjaillaan sitä mukaa, kun muutostarpeita havaitaan. Täysin valmista soteakaan tuskin tulee koskaan. Virheiden pelko ei kuitenkaan saa olla uudistamisen esteenä.

Sote-uudistus tehdään palveluiden turvaamiseksi ja kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Parempaa ja laadukkaampaa hoitoa on sen sijaan lupa odottaa nopeasti. Uudistus mahdollistaa painopisteen siirtymisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen. Uudistuksen tavoitteena on myös nopeuttaa hoitoon pääsyä.

Arvoisa puhemies! Oppositio ei näe uudistuksessa juuri mitään hyvää ja onkin tällä vaalikaudella vastustanut sotea tarpeettomana. Silti oppositio jo seuraavissa sivulauseissa vaatii jatkuvasti rakenteellisia uudistuksia. Viime vaalikaudella perustuslakivaliokunnan tyrmäämän valinnanvapauden puuttuminen lienee kokoomukselle hankala asia. Perussuomalaisten vastahakoisuutta uudistusta kohtaan en ymmärrä.

16.59 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämä lausuntokierroksen jälkeen korjattu sote-uudistusesitys on tähän mennessä olleista esityksistä ehdottomasti paras, ja toivon ja uskon tämän etenevän maaliin saakka. Nyt eduskuntakäsittelyssä voidaan vielä muutoksia tehdä, ja nyt kannattaa ollakin tarkkana, että mahdolliset esityksessä olevat epäkohdat saadaan korjattua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Eduskuntakäsittelyn aikana toivon kiinnitettävän erityistä huomiota vammaisten asemaan. Koko lakipaketti olisi syytä vielä katsoa vammaisvaikutusten arvioinnin silmälänsien läpi, sillä tämä esitys on tärkeä myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Vaikka kyseessä on hallinnollinen uudistus, hallinnolliset rakenteet luovat puitteet toiminnalle ja rakenteiden on varmistettava yhdenvertaisuus. Tämän lain pohjalle rakennetaan myös vammaispalvelulain uudistus, jonka tekemisellä on kiire. Erityisen huolissaan useat vammaisjärjestöt ovat olleet siitä, pilkkoutuvatko leveämmät hartiat, jos useammalla hyvinvointialueella toimivat vammaisten osaamiskeskukset eli ylimaakunnalliset erityishuoltopiirit purkautuvat. Etenkin jos tämä tapahtuu nopealla aikataululla, on suuri riski, että jokaiselle alueelle ei riitä osaajia ja palvelut heikkenevät. Kun ministeri on nyt paikalla, niin olisi hienoa, jos hän vastaisi tähän järjestöjen minulle lähettämään huoleen.

Samoin on vielä varmistettava selkeät kirjaukset terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen yhdyspintojen rakentamiseen hyvinvointialueiden ja kuntien välillä. Esimerkiksi Siun sotessa tämä on osoittautunut osittain vaikeaksi työksi, koska helposti kunnissa ajatellaan, että terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on sosiaali- ja terveystoimen työtä, ja sosiaali- ja terveystoimessa ajatellaan sen kuuluvan kunnille. Yksi suurin ongelma on se, ettei ole yhteistä ymmärrystä siitä, mitä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen tarkoittaa, eikä terveyden ja hyvinvoinnin vaikutusten arviointia osata tehdä osana päätöksentekoa. Tämän näkökulman jos saisi selkeämmin kirjoitettua vielä tähän lakiesitykseen.

Arvoisa puhemies! Tässä puheenvuorossa haluan kuitenkin erityisesti nostaa esille hoitotyön ja hoitotyöntekijöiden tilanteen. Vaikka kysymys on hallinnollisesta uudistuksesta, tätä asiaa on käsiteltävä myös tässä yhteydessä, sillä hallinnollisten rakenteiden on luotava puitteet palvelujen kehittämiselle ja henkilöstön osaamiselle. Hoitotyö on monella tavalla kriisiytynyt, eikä se johdu suinkaan pelkästään koronasta. Hoitotyön kehittäminen vaatii myös valtakunnallista ohjausta, eikä sitä voi jättää pelkästään alueille. Tällä hetkellä tilanne on se, että monin paikoin pätevistä sairaanhoitajista on suurempi pula kuin lääkäreistä. Tähän on monia syitä, mutta seuraavat kolme asiaa vaativat myös valtakunnallisia ratkaisuja, joista on tärkeää puhua myöskin tämän sote-uudistuksen yhteydessä:

Ensinnäkin sairaanhoitajien kliininen urakehitys on melkein mahdotonta tällä hetkellä, koska sairaanhoitajan erikoisopintojen järjestäminen on jätetty ammattikorkeakoulujen ja alueiden varaan. Onneksi ministeriössä on nyt työryhmä, joka valmistelee valtakunnallisia erikoistumisopintoja. Meiltä puuttuu tällä hetkellä suuri määrä esimerkiksi reumahoitajia, muistihoitajia, kehitysvammatyön erityisosaajia ynnä muita sellaisia itsenäistä työtä tekeviä sairaanhoitajia, koska heille ei ole yhtenäistä koulutusohjelmaa eikä heitä kouluteta missään. Sairaanhoitajan perustutkinto ei anna valmiuksia tämänkaltaiseen työhön, eikä tätä voi perehdytyksellä tai organisaation sisäisenä koulutuksena hoitaa.

Toinen asia on hoitotyön johtamisen varmistaminen uusissa rakenteissa. Sote-uudistuksen jalkauttamisessa tulee varmistaa, että jokaisessa terveydenhuolto-organisaatiossa on hoitotyöstä vastaava järjestelmä ja hoitotyön esimiehiä ja johtajia on organisaation joka tasolla. Hoitotyön johtamisrakenne tulee määritellä ja saattaa kansalliseksi malliksi. Hoitotyön johtajien puuttuminen organisaation eri tasoilla on yksi syy hoitajien väsymiseen. Jos hoitotyön johtajia ei ole riittävästi, ei ole myöskään näyttöön perustuvaa hoitotyötä eikä hoitotyöntekijöiden urakehitysmahdollisuuksista vastaa kukaan. Myönteinen hyvä esimerkki on Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, jossa johtajaylihoitaja tekee työparityötä johtajaylilääkärin kanssa. Sairaanhoitajille on rakennettu urakehitysmalli, jossa kouluttautuneiden ja urallaan edistyneiden sairaanhoitajien osaaminen tunnustetaan. Uralla etenemi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

nen tarkoittaa myös palkannousua. Vain valtakunnallisella ohjauksella nämä hyvät toimintatavat siirtyvät eri puolille Suomea.

Kolmas asia, jonka haluan nostaa esille, on tutkimusnäyttöön perustuvan hoitotyön varmistaminen. Hoitotyön tutkimussäätiö tekee erinomaista työtä, samoin kuin Duodecim Käypä hoito -suositusten muodossa lääketieteen puolella. En voi olla ihmettelemättä, miten Hoitotyön tutkimussäätiön rahoitus laahaa niin paljon perässä Käypä hoito -suositusten rahoitusta, vaikka nämä tahot tekevät yhtä tärkeää työtä. Tämäkin on osa sitä arvostuksen puutetta, joka uuvuttaa hoitajia.

Kuten sanoin, sote-uudistuksen soisi etenevän nyt vauhdilla, mutta samalla täällä eduskunnassa pitää olla tarkkana, että saadaan esityksessä mahdollisesti olevat virheet ja puutteet korjattua. Lisäksi on pidettävä huolta siitä, että ne asiat, jotka vaativat valtakunnallista ohjausta, otettaisiin esille, eikä aina ajateltaisi, että kyllä ne alueilla hoidetaan. — Kiitos.

17.04 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Noora Koposen hyvä puheenvuoro toi mieleeni muiston tältä viikolta, kun olin neljävuotiaan tyttäreni kanssa OYSin yhteispäivystyksessä. Hän sai päähänsä tulleeeseen haavaan hyvän hoidon, ja asia on siltä osin kunnossa. Kohtasin tuolla päivystyksessä ihmisiä, ja on selvää, että julkisia palveluja käyttävät ihmiset hyvin eri elämäntilanteista eri puolilla Suomea ja että jollakin tavalla ne koskettavat ihan meitä jokaista. Kuka tahansa voi joutua elämässään julkisten sote-palveluiden varaan.

Arvoisa puhemies! Kun apua ja hoitoa tarvitaan, niin silloin niitä pitää saada. Ihmisen hyvinvointi heijastuu laajasti koko yhteiskuntaan. Emme kykene emmekä pysty kaikkea rahalla mittaamaan, mutta sitä voimme mitata, kuinka nopeasti ihminen saa hoidon eri puolilla Suomea. Yksi tärkeä sisältöuudistus tässä käsillä olevassa uudistuksessa on se, että nyt parannamme ja sujuvoitamme hoitopolkua ja yhteistyötä aina perustasolta erikoistason palveluihin, jotta ihminen pääsee hoitoon sujuvasti ja ajoissa kaikkialla Suomessa.

Arvoisa puhemies! Keskustan kynnyskysymyksiä tässä sote-uudistuksessa oli ja on se, että jatkossakin julkinen, yksityinen ja järjestöt voivat toimia yhdessä suomalaisten ihmisten parhaaksi. Sote-uudistus nojaa vahvasti julkiseen järjestäjään mutta mahdollistaa monituottajamallin ja esimerkiksi palvelusetelit. On tärkeää, että nyt valiokuntakäsittelyssä myös se otetaan huomioon, että esimerkiksi meillä pohjoisessa erittäin tärkeä osuuskuntamalli on edelleenkin mahdollinen.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen uudistus toteutetaan nimenomaan ihminen edellä, kun tavoitteena on parantaa hoidon saatavuutta ja kun päättäjät maakuntiin, hyvinvointialueille, valitaan suorilla vaaleilla. Jos tässä jollekin valtaa siirretään, niin nimenomaan ihmisille, kansalle, kun kansanvalta vahvistuu.

Joku kysyi tässä keskustelussa, miksi hallitus ei luota asiantuntijoihin. Mutta uudistuksen valmistelu on tehty asiantuntijoiden työn pohjalta ja lausuntopalautteet on luettu tarkkaan. On erittäin hyvä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta päätti kutsua 129 tahoa tai henkilöä suullisesti kuultavaksi ja 128 tahoa kirjallisesti kuultavaksi. Yhteensä 257 asiantuntijakuulemistista on päätetty jo tässä vaiheessa, ja toivon, että niin me hallituksessa kuin oppositiossa olevat edustajat kuuntelemme herkällä korvalla valiokunnassa nämä asiantuntijoiden näkemykset.

Kiitän ministeri Paateroa niistä rahoitukseen liittyvistä näkökohdista, joita jo toitte esille. Ehkä hiukan huolissani olen siitä, miten alueilla tähän uudistukseen valmistautuminen on mahdollista ja miten siihen pystytään ylipäättään valmistautumaan, jos rahoituksen mää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

rä ja ehkä kriteeritkin ovat vielä epäselviä sillä tavalla, että ne saattavat vielä sitten muuttua tässä matkan varrella ehkä paljonkin. On tärkeää, että tämä rahoitus olisi mahdollisimman vakaata ja ennustettavaa mahdollisimman aikaisin.

17.09 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kun joutuu yllättäen sairaalaan, sote-palvelujen merkitys kirkastuu. Sivistysvaltio huolehtii asukkaistaan. Perustuslakimme velvoittaa meitä takaamaan kaikille suomalaisille sosiaali- ja terveyspalvelut tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti asuinpaikasta riippumatta. Siksi tämän vuoksi sote-uudistus tarvitaan.

Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu alueen asukkaiden palvelutarpeisiin. On oikeudenmukaista kohdentaa rahoitusta sinne, missä ihmiset sairastavat ja missä apua eniten tarvitaan. Tämä ei ole vastakkain ennalta ehkäisevän työn kanssa. Eikö ole kohtuullista, että opiskelupaikkakunnille muuttaville nuorille kohdistetaan hiukan vähemmän rahoitusta kuin maakuntiin jääville ikänsä puolesta keskimääräistä enemmän sairastaville vanhemmille? On tosiasia, että palveluntarve on ikärakenteen ja asukatarpeiden mukaan maakunnissa maan keskiarvoa suurempaa. Kysymys on oikeudenmukaisuudesta ja kansalaisten tasa-arvoisista palveluista.

Varmasti näin suuren uudistuksen edessä on myös epävarmuutta rahoitusmallin suhteen. Pohjois-Pohjanmaa esimerkiksi on Uudenmaan jälkeen maan toiseksi nopeiten ikääntyvä maakunta. Tämä ei kuitenkaan näy tulevassa tarveperusteisessa rahoituksessa, jossa maakunta on jonkin verran menettämässä. On kysytty, tuleeko alueiden palvelutarve aidosti esiin uusilla tarvetekijöillä. Tätä varmasti kehitetään tulevaisuudessa, kun uudistusta valmistellaan ja toteutetaan vaiheittain.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen yhtenä tavoitteena on kustannusten kasvun hillitseminen, kun kansakuntamme vanhenee, lapsia syntyy vähemmän ja myös työssäkäyviä on vähemmän. Lopulliset vaikutukset ovat riippuvaisia terveydenhuollon tuottavuuden kasvusta, johtamisen laadusta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Uudistuksessa siirrytään 195 järjestäjästä 25:een, jolloin hallinto selkiintyy ja suoraviivaistuu. Tätä taustaa vasten en oikein ymmärrä tätä hallintohimmeliakeskustelua täällä täysistunnossa.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen toteuttaminen maakuntien avulla takaa sen, että yksi ja sama toimija pystyy tarjoamaan jokaiselle ihmiselle laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut ympäri Suomen. Maakuntamalli oli myös kestävä aikaisempina vuosina perustuslakivaliokunnan perustuslaillisessa arvioinnissa. Kuntapohjainen järjestelmä ei pysty kannattelemaan vaihtelevia ja kasvavia sote-kustannuksia, joten uudistus on erittäin tervetullut. Yksikin vakavasti sairastunut on keikuttanut pienen kunnan taloutta. Maakuntamallissa päätöksenteko säilyy lähellä ihmistä. Maakuntapäätäjät valitaan suorilla vaaleilla, jolloin päätöksenteko on avointa ja korostaa palveluiden käyttäjien osallisuutta. Järjestelmää pystytään kehittämään paikallisten ihmisten tarpeet arvioiden.

On tärkeää huolehtia myös alan työpaikkojen vetovoiman vahvistamisesta. Työvoiman tarve tulee kasvamaan, joten panostukset esimerkiksi työhyvinvointiin, laadukkaaseen johtamiseen ja käyttäjäystävällisiin tietojärjestelmiin ovat tärkeitä. Toimivalla ja hyvinvoivalla työyhteisöllä ja järkevällä digitalisoinnilla saamme parannettua myös tuottavuutta, mikä hillitsee sote-alan kustannusten kasvua.

Arvoisa puhemies! Tämä laaja hanke tulee valiokuntiin kevääksi. Viedään se maaliin yhteen hiileen puhaltaen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

17.14 **Hilkka Kemppi kesk:** Arvoisa herra puhemies! Sote tuli tänään eduskuntaan korjattuna, ja eduskunnassa voidaan tehdä vielä muutoksia. Siksi tätä esitystä on syytä tarkastella nyt erityisellä huolella ja vielä pohtia niitä kohtia, joita tulisi tässä kehittää. Tuen ilman muuta neuvoteltua kokonaisuutta, vaikka muutamia korjauksia siihen toivoisinkin.

Tässä esityksessä ovat mukana sosiaalipalvelut, terveysterveystoimet ja pelastustoimi. Viime kierroksella mukana olivat myös työvoimapalvelut sekä ympäristöterveydenhuolto, mutta ne odottavat tällä erää seuraavaa aaltoa. Me rakennamme maakunnallisen mallin pohjalta, joka viime hallituskaudella sai perustuslakivaliokunnalta puhtaat paperit. Muutoksena on nyt vain nimi ja Uudenmaan erillisratkaisu. Suomalaiset tarvitsevat ennen kaikkea painopisteen siirtoa erikoissairaanhoidosta ennaltaehkäisevään tukeen, näin sen näen, ja muun muassa asiakasohjauksen kehittämiseksi on kriittinen tarve — ennen kansanedustajuutta olin maakunnallisessa sote-valmistelussa, ja tuo jäi erityisenä mieleen.

Myös pelastustoimen uudistus ja riittävät resurssit siellä ovat oleellisia, jotta varautumista voidaan tehdä yhdessä tiedolla johtaen. Myös puolivakinaisten palokuntien työ tulee turvata, jotta palvelut voivat jatkua nykymuodossaan niin, että ne ulottuvat kaikkialle ja nämä ensivasteajat myöskin toteutuvat.

Tarveharkintaista rahoitusta ehdittiin jo torpata tuossa debatissa, mutta itse näen, että tämä esitys tarveharkintaiseksi rahoitukseksi saatiin vietyä hyvään suuntaan lausuntokierroksen jälkeen. Esimerkiksi kotimaakunnalleni korjaus tarkoitti 50 euron lisäystä per asukas, toki laskennallisesti tällä hetkellä, eli selvää suuntaa parempaan. Koko esitys parantaa merkittävästi palveluiden rahoitusta siellä, missä tarve on kovin. Tuo summa kuulostaa pröystäilyltä, mutta tilannehan on syntynyt siitä, että palvelut ovat olleet aliresursoituja jo vuosia, ja sen takia peruspalveluita on jouduttu näivettämään.

Tarveperusteisuutensa myötä rahoitusta saa sen mukaan, miten paljon alueella on hoitoa tarvitsevia iäkkäitä, sairaita, työttömiä ja tukea pyytäviä. On oikeudenmukaista, että sairaiden hoitamiseen jaetaan enemmän rahaa kuin terveiden hoitamiseen. Päijät-Häme on tarveperusteisen rahoituksen toiseksi suurin voittaja heti Pohjois-Karjalan jälkeen, mutta emme sen jälkeenkään pääse Uudenmaan rahojen tasolle — tämä kuvaa varmasti rahoituksen muutoksia. Rahat ovat olleet monessa kunnassa jo pitkään loppu, ja peruspalveluiden näivettäminen ja keskittäminen on kestämaton tie.

Sote-uudistuksen tarve on tunnustettu tähän mennessä läpi puoluekentän, ja sitä on edistetty jo puolet elämästäni. Suomalaiset tarvitsevat sosiaali- ja terveysterveystoimien uudistuksen ilman muuta, ja muun muassa OECD:n maaraportissa todettiin, että myös talouden kannalta rakenteelliset uudistukset ovat koronan jälkeen erityisen tarpeellisia. Lompakon paksuus, työssäolo tai kotipaikkakunnan sijainti eivät saa ratkaista palveluiden saavutettavuutta tai laatua.

Myös monituottajamallia ehdittiin kritisoida tuossa debatissa. Monituottajamalli kuitenkin säilyy, toisin kuin täällä salissa on tänään todettu. On ilman muuta selvää, että sotea tulee kehittää jatkossakin julkisen ja yksityisen vahvassa yhteistyössä. Esimerkiksi palvelusetelit ja henkilökohtainen budjetti ovat lähteneet hyvin käyntiin, ja niitä voidaan jatkaa myös tässä uudessa mallissa, mistä olen henkilökohtaisesti erittäin iloinen.

Keskusta oli neuvotteluissa vahva tarveperusteisen rahoituksen, lähipalveluiden ja yrittäjien puolustaja. Ei tämä vielä täydellinen malli ole, mutta erityisen hyvä tässä kohdassa viedä eteenpäin.

Päijät-Häme on ollut etunenässä kehittämässä tätä uudenlaista sote-mallia, maakunnallista mallia, kun omat hartiat eivät ole kantaneet ja riittäneet. Sen takia näen, että tämä siir-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

tymäkausi, seitsemän vuotta, on aivan liian pitkä ja sitä tulisi vielä valiokunnassa tarkastella.

Toinen yksityiskohta, mitä haluaisin vielä valiokunnassa viilata, on kouluterveydenhuollon sijoituspaikka. Tässä olen esityksen kanssa eri mieltä, ja näen niin, että oppilas- huollolle paras sijoituspaikka olisi kunnallinen johtajuus maakunnallisen johtajuuden sijaan. [Puhemies koputtaa] Tärkeintä on tietenkin se, että yhdyspintojen ylitse työtä kuitenkin tehdään ja ne koulukuraattorit ja -psykologit ovat siellä kouluissa.

17.20 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Suomessa sote-uudistusta on tehty pitkään, sanoisinko jopa liian pitkään. Monenlaista mallia on esitetty ja työستetty, valmista ei vain ole vielä tullut. Mutta eihän toki kaikki tuo vuosien työ ole hukkaan mennyt. Virheistä ja ongelmakohdista on otettu opiksi, jottei samoihin asioihin kompastuta uudestaan. Myös itse uudistusta tehdään nyt huomattavasti suppeammin kuin edellistä sote-mallia. Vain sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi sisältyvät nyt käsittelyssä olevaan uuteen sote-uudistukseen. Olisiko nyt aika vihdoinkin saada tämä vuosikymmenen keskeisin uudistus maaliin asti? Vastaan itse: kyllä on.

Kysymys kuuluukin, miksi sote-uudistus on Suomelle niin tärkeä. Suomalainen sosiaali- ja terveydenhuolto on varsin pirstaleinen kokonaisuus. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on lähes 200 kunnalla tai kuntayhtymällä. Kuntien resurssit palveluiden järjestämiseen ovat hyvin erilaiset, ja näin ollen myös suomalaiset saavat hyvin erilaista palvelua riippuen täysin siitä, missä sattuu asumaan.

Kun katsoo kuntiemme väestörakennetta ja sen kehittymistä lähitulevaisuudessa, on selvää, että yhä useampi kunta tulee olemaan suurissa vaikeuksissa turvatakseen asukkaalleen perustuslakimme takaamat riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Tarvitaan pikaisesti sekä rakenteellisia että sisällöllisiä uudistuksia. Ei ole kenenkään etu, ei inhimillisesti eikä taloudellisesti, että ihmiset joutuvat jonottamaan pitkiä aikoja päästäkseen kiireettömään hoitoon. Kun ihmiset eivät saa apua ajoissa, kasvavat myös erikoissairaanhoidon kustannukset. On selvää, että varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevien sosiaalipalvelujen kustannukset ovat vain murto-osa siitä, mitä kustannukset ovat korjaavien palvelujen osalta. Siksi perustason palveluihin niin sosiaali- kuin terveydenhuollossa on panostettava voimakkaasti, ja sitä työtä nyt myös tehdään.

Tulevaisuuden sote-keskusten kehittäminen, hoitotakuu ja hoitajamitoitus ovat tämän uudistuksen keskiössä. Toisin sanoen ihminen on keskiössä ja hänen palveluidensa saatavuus ja saavutettavuus turvataan. Ihmisten pompottelua luukulta toiselle vähennetään sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä perus- ja erikoistason integraatiolla.

Samalla meidän tulee huolehtia ammattitaitoisen työvoiman saannista. Jotta sosiaali- ja terveysala houkuttelee jatkossa opiskelijoita, tulee alaa kehittää monilta osin. Työn sisällöllinen kehittäminen ja moniammatillisen yhteistyön lisääminen on erittäin tärkeää. Myös työssäkehittymis- ja -etenemismahdollisuuksien pitäisi olla nykyistä paremmat. Meillä on osaava ja ammattitaitoinen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten joukko. Pidetään heidän työoloistaan ja työn sisällöstä huolta, jotta saamme alalle uusia osaajia myös jatkossa.

Arvoisa puhemies! On selvää, että näin iso uudistus jälleen kerran herättää myös laajaa kritiikkiä. Niin on ollut myös aikaisempien uudistusesitysten kohdalla, kritikoiden ja puolustajien paikat vain vaihtuvat. Olen myös vahvasti sitä mieltä, että tämän kokoluokan uudistuksen kohdalla kritiikille on paikkansa, mutta myös kritiikin tulee pohjautua oikeaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

tietoon. Julkisessa keskustelussa kritiikkiä on herättänyt erityisesti uudistuksen rahoitusmalli ja kritiikki on osin perustunut väärinymmärryksiin. Rahoitusmalli on monimutkainen kokonaisuus, ja uskon, että sekä hyvinvointialueiden että kuntien rahoituksen ja tehtävien tasapainoa seurataan ja tarvittaessa vielä korjataan.

Olen seurannut aikaisempia uudistamispyrkimyksiä sosiaalihuollon ytimessä kolmannen sektorin palveluksessa. Päihdehuollon erityispalvelut, ensi- ja turvakotitoiminta sekä lastensuojelun laitospalvelut ovat vain esimerkkejä siitä, miten vahvasti tietyillä sosiaali- ja terveydenhuollon alueilla on järjestöillä ja yksityisellä sektorilla ollut vuosia, jopa vuosikymmeniä, erittäin vahva rooli. On ymmärrettävää, että huoli näiden toimintojen tulevaisuudesta on ollut esillä nyt myös sote-keskustelussa. Sote-uudistuksessa monituottajamalli tulee kuitenkin edelleen säilymään ja palvelujen tuottamisessa voidaan edelleen käyttää myös palveluseteliä.

Arvoisa puhemies! Täydellistä sote-mallia ei ole olemassakaan, mutta nyt tehdään niin hyvä kuin on mahdollista. Uudistus on nyt meidän käsissämme, ja valiokuntatyössä me tulemme tekemään huolellisen työn monia, monia asiantuntijoita kuullen. Tämä uudistus tehdään tuleville sukupolville ja tämä uudistus tehdään nyt.

17.25 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Maailma on muuttunut, palvelujärjestelmämme ei niinkään. Maailma muuttui keväällä nopeammin kuin kukaan osasi odottaa. Koronakevään kuluessa Suomessa tehtiin ennennäkemättömiä kehitysloikkia niin digiin kuin aivan perustarpeiden ääreen. Järjestöt kykenivät muuttamaan toimintaansa nopeammin, onhan monen järjestön peruskivi muurattu sota-aikojen koettelemusten keskellä. Siksi järjestöillä on vankka jalansija osana palvelujärjestelmää myös tulevaisuudessa.

Korona kirkasti hyvinvointiyhteiskunnan ytimen. Meillä pitää olla varautumista, valmiutta, toimintakykyä ja hyvää johtamista. Suomi iski koronan maihin yhdessä, ja nyt on aika tehdä sama uudestaan, kevästä oppineena ja entistä tehokkaammin. Siihen tarvitaan ihan jokaista meistä, ja meidän on käytettävä kaikkia mahdollisia keinoja. Meidän on löydettävä parhaat keinot elää turvallisesti koronavirus keskuudessamme siihen asti, kunnes turvallinen rokote on kehitetty. Siihen voi mennä vielä kuukausi jos toinenkin. Pysytään terveisinä ja pidetään huoli toisistamme erityisesti nyt joulun lähestyessä.

Yhteisen vihollisemme rinnalla sote vaikuttaa ehkä sivuseikalta, mutta kyseessä on Suomen talouden kannalta yksi merkittävimmistä rakennemuutoksista, ja sitä on tehty pian jo 15 vuoden ajan. Tämä sote-malli on virtaviivaisin tähän mennessä ja oikeassa järjestyksessä tehty. Aiemmat kierrokset sekä perustuslakivaliokunnan linjaukset on huomioitu alusta asti. Lausuntokierroksen palautetta on kuultu, ja hallitus on yhdessä arvioinut muutostarpeet. Nyt saimme lakipaketin arviointineuvoston kautta eduskunnan käsittelyyn.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena on lisätä yhteistyötä alueen asukkaiden hyväksi, ei lisätä hallinto- ja johtohimmeleitä. Palveluja vahvistetaan, laatua vaaditaan ja kiireettömän hoidon hoitotakuuta kiristetään: sote-keskuksesta on saatava vastaanottoaika viikossa. Digipalveluja kehitetään entisestään, sote-keskusten työnjakoa uudistetaan, ja erikoislääkärin konsultaatiot tuodaan sote-keskukseen.

Koronakevään yksi hyvä puoli oli sote-palvelujen valtava digiloikka. Yhtäkkiä monesta kehityssuunnasta, jota ei aiemmin nähty mahdolliseksi, tulikin toimiva osa arkea. Raken-
namme yhdenvertaiset palvelut postinumerosta tai lompakon paksuudesta riippumatta koko maahan — ihmisen kokoiset palvelut, koska elämä ei ole lohkottavissa ministeriöiden eikä hallinnonalojen mukaan. Apu on saatava yhdeltä luukulta, ja luukulta toiselle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

pompottelun on loputtava. Tarvitaan sekä että: parempia digipalveluja ja enemmän vastaanottoaikoja asiakkaan tarpeita aidosti kuunnellen.

Palvelujärjestelmän asennetta on veivattava uuteen kulmaan. Miten me voimme auttaa jokaista ihmistä pärjäämään omassa elämäntilanteessaan? Miten me voimme lisätä ihmisten osallisuutta ja aktiivisena toimimista omassa elämässään? Siitähän hyvinvointiyhteiskunnassa on pohjimmiltaan kyse.

Arvoisa puhemies! Sote-ammattilaisemme ovat pistäneet parastaan monessa terveyskeskuksessa ja sairaanhoitopiirissä. Meillä on olemassa hyviä käytäntöjä joka alueella. Näitä onnistumisia kannattaa jakaa koko maan käyttöön, aivan kuten koronakäytäntöjä saatiin nopeasti maakuntien kesken jakoon keväällä. Hoitopolkujen ja palvelujen kehittämisestä hyötyvät kaikki: asiakas, henkilöstö ja veronmaksaja. Tarvitsemme hyvää muutostohtamista joka yksikössä, ja näin turvataan henkilöstön työhyvinvointi ja jaksaminen. Uskon, että hyvä johtaminen on myös yksi tärkeä keino, jolla saamme alalta lähteneet ammatillaiset palaamaan koulutustaan vastaavaan työhön. Asiakkaiden ja järjestöjen osallistaminen kehitystyöhön kannattaa.

Tulevaisuudennäkymiä ja toivonpilkahduksia horisonttiin — niitä tarvitaan nyt enemmän kuin koskaan. Uusi nimi on mielestäni osuva: hyvinvointialue. Se muistuttaa yhteisestävavoitteestamme, että ihmiset voisivat hyvin.

17.29 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Näin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisena ja terveydenhuollon hallintoa opiskelleena ihan muutamia huomioita tästä uudistuksesta.

Ihan ensimmäiseksi sanon vahvan huoleni siitä, että tämä maakuntahallinto itsessään ja tämä paksu sote-lakiesitys eivät sisällä kannusteita siihen, että me saisimme paremmat palvelut. Ihmettelen sitä, että kun lakiesityksen vaikutusarviot on tehty, niin tässä ei ole edes kyetty arvioimaan, tuottaako tämä paremmat palvelut kuin nykyjärjestelmä. Tähänhän useat lausunnonantajat kiinnittävät huomiota. Usea taho kiinnitti huomiota siihen, että tavoitteet ovat hyvät mutta tästä puuttuvat välineet saavuttaa nämä tavoitteet.

Täällä on paljon puhuttu kokoomuksen näkemyksistä. Mielestäni älyllisesti hyvää poliittista keskustelua on se, että jokainen puolue kertoo itse omat tavoitteensa ja sitten niistä voidaan keskustella. Kansallisen Kokoomuksen vahva tahto on se, että sosiaali- ja terveyspalvelut ovat yhdenvertaisesti saatavilla ja ne tuotetaan pääosin verovaroin ja järjestetään pääosin verovaroin mutta sitten palveluita voivat tuottaa myöskin järjestöt ja myöskin yritykset. Tärkeintä on, että ihminen palvelut saa.

Kyllä kun katsoo tätä mallia, vahva huoleni on siitä, että tämä meidän järjestelmä valuu nyt vakuutusperusteiseksi. Helsingissä on lapsiperheistä 70 prosentilla vakuutus. Siellä jonoissa oikeasti on, jos siellä on käyty — täällä joku edustaja kysyi, onko käyty katsomassa terveysasemia — työttömiä, aika paljon on lapsiperheitä, joilla ei ole vakuutusta, ja sitten siellä on eläkeläisiä. Meidän vahva tahtomme oli viime hallituskaudella se, että perusterveydenhuolto olisi laitettu kuntoon, ja olen todella huolissani siitä, että sitä ei tässä esityksessä näy.

Kysynkin nyt tästä hoitotakuumallista: Useampi edustaja hallituksesta ja oppositiosta on kysynyt, milloin se tulee. Virkamiehet toteavat, että siihen ei ole rahoitusta, sitä ei ole lähiaikoina tulossa. Olette jopa sitoneet terapiatakuun tähän tulossa olevaan hoitotakuuesitykseen, niin että toivon, että vastuuministeri nyt vastaisi: milloin se on tulossa, koska se ei sisälly tähän lakiesitykseen?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Olen tosi huolissani siitä, että meillä hoitojonot kasvavat. Näyttää siltä, että tämä hoito-velka tulee aiheuttamaan enemmän kuolemia ja sairastumista kuin itse koronaepidemia, eli olisi tärkeää, että nyt näihin asioihin keskityttäisiin, että ihmiset saisivat ensi sijassa hoidon.

Selvää on, että me tarvitsemme sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen, mutta sen pitää olla sellainen, joka parantaa ihmisten palveluilta ja joka sitten vähentää kustannusten kasvua. Kukaan ei halua leikata sosiaali- ja terveydenhuollosta, mutta täytyy olla uudistus, joka antaa uskoa siihen, että voidaan sitä kulmakerrointa pienentää, että rahat oikeasti palveluihin riittävät. Tässä on kysymys siitä, että ne kaikkein vaikeimmissa asemassa olevat ihmiset saavat ne palvelut — varakkaillahan on aina varaa ostaa ne palvelut.

Tästä yksityisestä sektorista sanon sen, että tässähän yritettiin monituottajamallia romuttaa kovin käsin. Te, jotka olette lukeneet sen lausuntopalautteen ja katsoneet, mitä hallituksen esityksessä on korjattu, tiedätte, että kyllähän ministeri Kiuru joutui kovalla tavalla korjaamaan sitä esitystään, koska te yrititte rajoittaa todella rankalla kädellä pienten yrittäjien ja järjestöjen mahdollisuutta osallistua. Sehän näkyy siitä korjatusta esityksestä.

Mutta sitten ihan muutama huomio asioista, mistä olen todella huolissani:

Itse olen hoitajataustainen kansanedustaja, ja hoitajajärjestöt ovat esittäneet hätähuutonsa. Sipilä kuunteli kättilöitä, kuuleeko Marin hoitajia? Tämä mittava hoito-velka huolestuttaa hoitajia, korona huolestuttaa hoitajia, ja se viesti, mitä saan hoitajilta, useita joka päivä, on se, että keskittykää nyt niihin palveluihin, että hoitajilla ja muulla sote-henkilöstöllä on mahdollisuus selviytyä siitä taakasta. Parhaansa he tekevät, mutta kyllä meidän pitäisi täällä keskittyä siihen, että palveluita parannetaan eikä tuoda uutta hallintoa ja uusia veroja.

Tämä esitys monin tavoin heikentää mahdollisuuksia parantaa palveluita. Meillä on hankehumpppaa ollut sote-keskuksissa pitkään. Me tiedämme, että sote-keskukset ja sosiaali- ja terveydenhuolto eivät tule kuntoon sillä, että meillä on hankkeita ja hankerahoja. Ministeri Kiuru, te lupasitte tuhat lääkäriä. Sanoitte, että tällä jos jollakin saadaan kuntoon, että Suomeen tulee tuhat lääkäriä heti. Virkamies korjasi puheenvuoron ja totesi, että ei tällä lääkäreitä voi palkata vaan tällä aloitetaan tämä sote-keskusten hanketyö. Mutta en usko, että tämä yksinään parantaa meidän perusterveydenhuoltoa. Kyllä me tarvitsemme tähän lainsäädäntöä, ja toivon, että vastaatte, milloin tulee lupaamaanne terapiatakuu ja hoitotakuu.

Sitten, arvoisa puhemies, sanon vielä tutkimuksesta, että eduskunta on edellyttänyt, että osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta löydetään ratkaisut sote-tutkimukseen, ja se puuttuu edelleen tästä. [Puhemies koputtaa] Olen tosi huolissani — sanon vielä viimeiseksi — siitä, että Hoitotyön tutkimussäätiön rahoitus on pienempi nyt kuin kokoomuksen ollessa hallituksessa, samoin VTR-rahoitus. [Puhemies: Kiitoksia!] Toivon, että löydetään rahoitus sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimukseen. [Puhemies: Aika!] Se puuttuu tuosta lakipaketista, ja se on todella huolestuttavaa.

17.35 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Maakuntaveron esiintynyt keskustelussa kulman takana väijyvänä peikkona, ja toisaalta jotkut kaipaavat maakuntaveron, jotta näillä hyvinvointialueilla olisi enemmän sananvaltaa ja laajempi itsehallinto. Tarkastelen tätä kysymystä jonkin verran.

Suomeen perustettavien hyvinvointialueiden väliset erot sekä palveluntarpeessa ja sote-menoissa että rahoituspohjassa asettavat alueiden rahoitusmallille hyvin vaikeita haasteita. Hyvinvointialueiden tehtävät koostuvat alkuvaiheessa pelkästään ja mitä todennäköi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

simmin lähitulevaisuudessa pidempäänkin pääosin sosiaali- ja terveystoimesta sekä pelastustoimesta. Näiden molempien tehtävien rahoituksessa vakaus ja ennustettavuus on olennaisen tärkeää. Perusoikeuksiin kuuluvat palvelut on pystyttävä turvaamaan alueellisesti yhdenvertaisella tavalla kaikissa suhdannetilanteissa. Aivan viime kädessä vastuu palveluiden tarjoamisesta on valtiolla. Sillä on monipuolisempi rahoituksen keräämismahdollisuus kuin kunnilla tai hyvinvointialueilla missään mallissa.

Perustuslakivaliokunnan aikaisempien kannanottojen perusteella voidaan todeta, että hyvinvointialueiden verotusoikeus ei ole perustuslain näkökulmasta välttämätön. Kysymys on alueellisesta itsehallinnosta, jolle ei ole sen kaltaisia kiinteitä paalupuita asetettuna kuin kunnalliselle itsehallinnolle jo yli vuosisadan kestäneen tradition pohjalta. Verotusoikeuden vaikutuksia tulisi arvioida perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta ja varmistua siitä, että alueelliset erot verovelvollisten verorasituksen osalta eivät kasva liian suuriksi. Tässä tarkastelussa on huomioitava ansiotuloverotuksen kokonaisuus eli hyvinvointialueiden verotuksen lisäksi valtion- ja kunnallisverotus. Siitä, mikä on hyväksyttävää verotuksen alueellisissa eroissa, ei ole olemassa yksiselitteistä arviota, mutta tähän oli yksi seikka, joka kaudella 11–15 törmäytti silloista sote-mallia, kun se olisi johtanut aika rajuun kuntien veroäyrierojen kasvuun.

Kustannusten kasvun hillintää tukevia elementtejä voidaan rakentaa sekä valtionrahoitukseen että omiin verotuloihin perustuvaan rahoitusmalliin. Jos rahoitus tulee valtiolta, kustannuksia voidaan hillitä rahoituksen määrää sääntelemällä ja esimerkiksi investointeja ohjaamalla. Parhaillaan keskustelussa olevassa sote-uudistuksessa hyvinvointialueiden rahoitusmalliin liittyy kustannusten hillintää tukevia elementtejä. Siihen verrattuna sitten tällaisen siivun erottaminen maakuntaveroksi — tiedetään, että maakuntien välillä tulopohja on kymmeniä prosentteja eriytyvä, elikkä samalla veroprosentilla saa köyhimmissä maakunnissa kymmeniä prosentteja vähemmän euroja kassaan kuin vauraimmilla alueilla, erityisesti Uudellamaalla.

Tehtävien ja rahoituksen tasapainon ja rahoituksen riittävyyden kannalta olennaista on, että hyvinvointialueiden tehtävistä ja rahoituksesta säädetäessä huolehditaan rahoitusperiaatteen mukaisesti alueiden tosiasiallisista edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan, juuri sen vuoksi, että jokaisella on perustuslain mukaan oikeus riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja yhdenvertaisella tavalla.

Alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta siis hyvinvointialueiden omiin verotuloihin perustuvaan rahoitusmalliin liittyy vakavia ongelmia. Keskimääräistä suuremmat asukaskohtaiset sote-menot ja toisaalta keskimääräistä heikompi veropohja keskittyvät samoille hyvinvointialueille. Tästä seuraa, että tarvittaisiin todella rajua tasausjärjestelmää, jotta jotenkin oikeudenmukaiseen lopputulokseen päästäisiin.

Maakuntaveron käyttöönotto kohdistaisi sosiaali- ja terveystoimen kasvusta aiheutuvia verotuksen kiristämispaineita ansiotuloverotukseen. Valtion rahoitukseen perustuvasa mallissa taas kiristymispaineet kohdistuisivat koko valtion veropohjaan, joka on huomattavasti laajempi sisältäen muun muassa kulutusverotuksen. Lisäksi valtion rahoituksessa verotuksen kiristymispaine kohdistuu kansalaisiin alueellisesti yhdenvertaisesti.

Nämä seikat ovat keskeisiä, kun arvioidaan sitä, onko maakuntaveron ylipäänsä järkevä ja missä vaiheessa. Nyt näyttäisi siltä, että todellisia mahdollisuuksia maakuntaverolle voisi olla vasta sen jälkeen, kun tämän esitetyn mallin rahoituksen oikeudenmukaisuuden toteutuminen on koettu useamman vuoden ajan, [Puhemies koputtaa] ja silloin puhutaan jo varmaankin 2030-luvusta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

17.40 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on jälleen kerran askeleen lähempänä toteutumista, kun olemme saaneet hallituksen esityksen eduskuntaan. Vielä on kuitenkin pitkä matka uudistuksen viemisessä maaliin. Tätä sote-mallia on rakennettu edellisten hallitusten työn pohjalle, eikä tehtyä työtä siis ole heitetty romukoppaan. Siksi toivon, että mallia voidaan eduskunnassa vielä parantaa, jotta se saisi mahdollisimman laajan hyväksynnän.

Sote-uudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, hoitoon pääsyn helpottaminen, palveluiden parempi yhteensovittaminen ja kustannusten hillitseminen. Nopean hoitoon pääsyn ja oikea-aikaisen hoidon saamisen kannalta on olennaista, että hälvennämme rajan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä — siis ei enää ihmisten pompottelua ja kustannusten osaoptimointia, vaan yksi luukku, josta ihminen ohjataan hänen tarvitsemansa avun ja hoidon piiriin. Kun kokonaisvastuu on yhdellä taholla, päästään eroon myös siitä kuntia turhauttavasta tilanteesta, että erikoissairaanhoidon lähettäminen vuoden lopulla laskun, joka on maksettava, vaikka sen suuruuteen ei omalla toiminnallaan voi vaikuttaa. Tätä tällä uudistuksella tavoitellaan, ja tässä meidän on onnistuttava, jotta saamme sote-kustannusten kasvua hillittyä ja samalla turvattua ihmisille heidän tarvitsemansa palvelut.

Arvoisa puhemies! Haastavin osa tätä sote-kokonaisuutta on rahoitusmalli, joka muuttaa rahanjakoa kuntien ja alueiden välillä. Kuntien talouden se muuttaa radikaalilla tavalla, kun noin puolet verotuloista siirretään pois kunnilta soteen liittyvien tehtävien mukana. Tämä on ongelmallista erityisesti niille kasvaville kunnille ja kaupungeille, joiden pitää suoriutua investoinneistaan, kuten kouluista, päiväkodeista ja joukkoliikenteestä, merkittävästi pienemmällä tulovirralla.

Tässä hallituksen esityksessä näkyy vihreiden kädenjälki. Neuvotteluissa saimme muutusrajoittimia muuttamalla tasoitettua iskuja, joka kohdistuu rahaa menettäviin kuntiin, sekä parannettua kasvukaupunkien rahoitusta. Tämä teki esityksestä tasapainoisemman ja hyväksyttävämmän. Kasvukaupunkien kannalta on tärkeää, että valtionosuusjärjestelmään saatiin erillinen asukasmäärän kasvuun perustuva kriteeri. Se on hyvä alku sille, että kasvun kustannukset voidaan huomioida paremmin. Myös vieraskielisten määrän huomioiminen rahanjaossa nykyistä paremmin on tärkeää niille kunnille, joissa vieraskielisten määrä on suuri. Tärkeänä pidän myös satsauksia hyvinvoinnin edistämiseen luomalla sille rakenteet ja osoittamalla osuuden rahoituksesta. Tähän suuntaan meidän kannattaa tätä järjestelmää kehittää. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä kunnilla ja kolmannella sektorilla on todella suuri merkitys.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistuksen tavoitteet ovat tärkeitä ja kannatettavia, ja uudistus on koko Suomen kannalta välttämätön, jotta voimme väestön ikääntyessä huolehtia jokaisesta apua tarvitsevasta. Olen kuitenkin huolissani rahoitusmallin vaikutuksista suurten, kasvavien kaupunkien elinvoimaan ja investointikykyyn. Vaikka rahoitusmallista saatiin neuvoteltua kasvukaupunkien kannalta parempi, se ei edelleenkään riittävästi huomioi niiden kannalta keskeisiä tekijöitä, kuten asukasmäärän kasvua, palkka- ja kiinteistökuluja, vieraskielisten määrää tai alueiden eriytymistä. Vihreille on tärkeää, että samalla kun huolehdimme koko Suomen ja syrjäseutujen, vähäväkisten ja ikääntyvien alueiden palveluista, pidämme huolen suurten kaupunkien ja kasvualueiden edellytyksistä huolehtia omista asukkaistaan myös tulevaisuudessa. Myös lainsäädännön arviointineuvosto on kiinnittänyt tähän huomiota ja edellyttänyt vaikutusarvioita. Tähän on eduskunnassa vielä huolella paneuduttava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä, että työtä näiden haasteiden taklaamiseksi jatketaan. Hallitus on sitoutunut tekemään kokonaistarkastelun kuntien rahoitusjärjestelmäästä ja kehittämään sitä siten, että kuntatalouden kestävyyttä ja vakautta muun muassa kasvavien kuntien investointikyky huomioiden turvataan. Edelleen hallitus on sitoutunut siihen, että THL:n sote-palvelukerrointa kehitetään ottamalla paremmin huomioon olosuhdetekijät, kuten palkka ja kiinteistökulut sekä alueiden eriytyminen ja asunnottomuus. Tämä työ tehdään ennen vuotta 2023. Tähän viitaten uskon, että tosiaan tällä eduskuntakäsittelyllä pystymme vielä viilaamaan tätä mallia sellaiseksi, että voisimme tosiaan sen mahdollisimman laajalla ja hyvällä yhteistyöllä saada eteenpäin.

17.45 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa on kyse siitä, että varmistetaan tarvittavat hoidot kaikille koko maassa. Suomalaiset eivät tällä hetkellä saa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluita tasavertaisin ehdoin. Hoitoa ja palveluita voi joutua tällä hetkellä odottamaan todella pitkään, ja palveluketju voidaan keskeyttää syystä tai toisesta useita kertoja. Siksi uudistus keskittyy palveluihin inhimillisestä näkökulmasta. Painopiste on myös peruspalveluissa ja ennaltaehkäiseissä toimenpiteissä.

Marinin hallituksen sote-uudistuksessa on karsittu pois edellisen hallituksen tekemät virheet ja huomioitu tarkoin uudistuksen perustuslailliset reunaehdot. Hallitus uudistaa samalla sekä palveluita että hallintoa. Hoitotakuu, hoitajamitoitus sekä terveyskeskusten ja kuntien sote-keskusten kehittäminen ovat hallituksen uudistustyön keskiössä. Toteutuessaan sote-uudistus tulee johtamaan merkittävään hallinnon keventymiseen, toisin kuin muun muassa kokoomus on antanut täälläkin salissa tänään ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Suomen sote-palvelujärjestelmä on erittäin hajanainen. 294 kunnan, 150 terveyskeskus- tai sote-alueen, 20 sairaanhoitopiirin, 6 erillisen erityishuoltopiirin ja lukuisten muiden organisaatioiden malli on johtanut siihen, että perusterveydenhuolto on vakavasti heikentynyt. Hallituksen sote-uudistuksen toteutuessa hallinto kevenyy oleellisesti, kun vastuu sote-palveluista siirtyy 21 alueen ja Helsingin leveämmille hartioille. Jatkossa kansalaiset eivät enää ole palveluiden saatavuuden osalta eriarvoisessa asemassa asuinkuntansa mukaan, kuten he tällä hetkellä tosiasiallisesti ovat. On kaikkien etu, että samassa yhteydessä rahoituksen kriteerit yhdenmukaistuvat ja tuovat tasavertaisuutta palveluihin ympäri Suomen.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen rahoitusmalli on herättänyt ymmärretysti paljon keskustelua. Sote-uudistuksen tavoitteesta kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja sekä turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille olemme jo kauan olleet puolueiden kesken yhtä mieltä. Moni on kuitenkin nyt arvostellut tasoitusjärjestelmään perustuvaa rahoitusmallia, joka lähtee juuri siitä tavoitteesta, että esitetyllä rahoitusmallilla turvataan hyvinvointialueiden mahdollisuudet lakisääteisten tehtävien hoitamiseen tasavertaisesti koko maassa. Mikään rahoitus- tai hallintomalli ei liene täydellinen, mutta suomalaisten sote-palveluiden turvaamiseksi on viimein pystyttävä päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! Aikaisemmin kokoomus on ollut keskeinen hallinnollisen sote-uudistuksen ajaja Suomessa. Nyt kokoomuksen kelkka on kuitenkin jostain syystä kääntynyt, ja sote-uudistuksen välttämättömyydestä puhumisen sijaan puolue haluaa jäädä odottelemaan vapaaehtoisten sote-alueiden syntymistä kuntien aloitteesta. Tämä tie on kuitenkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

kin loppuun kuljettu. Meillä ei ole enää varaa odotteluun. Tarvitsemme sote-uudistuksen, ja sen aika on nyt.

Arvoisa puhemies! Koska sote-uudistuksen rahoitusmalli on aiheuttanut paljon kysymyksiä, keskityn ajan puutteen vuoksi tähän kokonaisuuteen seuraavassa puheenvuorossani.

17.49 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Kulunut vuosi on ollut äärettömän haastava koko Suomelle. Hallitukselta ja ministeriöiltä virkamiehineen on iso saavutus ja työpanos, että käymme tänään tätä 1 600-sivuisen lakipaketin keskustelua tässä salissa. Tällä lakipaketillahan kerrotaan, miten meidän suomalaisten sosiaali- ja terveyspalvelut tullaan siis jatkossa järjestämään.

Sote-uudistus on tosiaan varmaan monien suomalaisten mielestä muuttunut vuosien aikana jo täysin saavuttamattomaksi ikuisuusprojektiksi, enkä sitä ihmettele. Muistan, kun itse aikoinani aloittelin sosiaalipuolella töitä, että silloin jo puhuttiin siitä, miten sote-uudistus tulee, mutta silloin sitä ei vielä tullut. En olisi uskonut 2020-luvulla sitä itse tässä salissa käsitteleväni. Nyt on korkea aika toteuttaa vihdoinkin tämä uudistus. Näkemykset siitä, miten tämä tulisi tehdä, eroavat varmasti tässä salissa, mutta uskon, että olemme melko yksimielisiä siitä, että tämä uudistus tarvitaan.

Se tarvitaan sen takia, että suomalaisilla olisi aidosti mahdollisuudet saada sosiaali- ja terveyspalveluita nykyistä yhdenvertaisemmin, ja se tarvitaan myös sen takia, että me onnistumme leikkaamaan tämän valtavan kentän kustannuskehitystä. Tämä uudistus tulee koskettamaan meistä jokaista ja meidän läheisiämme jollakin tapaa. Me emme useinkaan etukäteen välttämättä tiedä, milloin tulemme tarvitsemaan sosiaali- ja terveyspalveluita, mutta jokainen meistä niitä tarvitsee jossakin muodossa jossakin vaiheessa elämäänsä. Toisille nämä tarpeet ovat suurempia kuin toisille, mutta sen ei tulisi koskaan olla kiinni siitä, missä satut asumaan tai minkälainen elämäntilanne tai työtilanne sinulla on, saatko apua vai et. Näin se valitettavasti tällä hetkellä joissain paikoin on. Tulisi aina voida luottaa siihen, että kun apua tarvitsee, sitä kyllä saa. Sosiaali- ja terveyspalveluja tulisi aina saada niin, että ne tulevat oikea-aikaisesti ja oikein kohdennetusti, niin että ihminen kokee, että hänen avuntarpeensa ja hoidontarpeensa huomioidaan kokonaisvaltaisesti.

Tänäänkin sosiaali- ja terveyspalvelujen kentällä lukuisat ammattilaiset tekevät äärettömän tärkeää työtä aivan kuten jokaisessa työvuorossa jokaisena päivänä. Meidän päättäjien velvollisuus on turvata sellaiset rakenteet ja mahdollisuudet tehdä työtä, että sitä apua on saatavilla.

Arvoisa puhemies! Työskennellessäni lastensuojelun ja perhepalvelun tai esimerkiksi mielenterveys- ja vanhushoidon ja -huollon puolella jouduin valitettavasti näkemään, min-kälaista inhimillistä tuskaa ja jopa tuhoa aiheuttaa, kun palvelut eivät käy vuoropuhelua keskenään tai kun raot niiden välillä ovat liian suuret. Palvelurakenteen tarkoitus on aina mahdollistaa tuki ja hoito ja myös ehkäistä ongelmia, ei lisätä niitä. Emme voi enää sulkea silmiä siltä tosiasialta, että nykyjärjestelmä pahimmillaan mahdollistaa tätä väliinputoamista tai hädän näkymättömäksi jäämistä.

Järjestelmämme ei kuitenkaan voi keskittyä vain sammuttamaan tulipaloja, vaan meidän pitää olla askeleen edellä. On tärkeää, että nyt painopistettä siirretään ennaltaehkäisevään työhön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen nykyistä parempaan koordinointiin. Tämä on myös merkittävä asia taloutemme näkökulmasta. Kun me onnistumme autamaan silloin oikea-aikaisesti ja kun apu kohdennetaan oikein, me vältymme tietyissä ti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

lanteissa niiltä kalliimmilta korjaavilta palveluilta, jotka olisivat esimerkiksi siellä kalliimman erikoissairaanhoidon puolella. Toki näitä palveluita tarvitaan jossain määrin aina.

Tehdessämme näin suurta uudistusta tulee meidän pitää huolta siitä, että emme unohda niiden ryhmien näkökulmaa ja ääntä, jotka eivät itse voi tässä kohtaa vaikuttaa. Haluan esimerkiksi muistuttaa, että lasten äänet eivät näissä päätöksentekopöydissä tai -saleissa kuulu,ellemme me aikuiset systemaattisesti näitä ääniä sinne tuo.

Lapsibudjetointi onkin yksi edellytys YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kokonaisvaltaiselle toteuttamiselle. Toivon, että tässä uudistuksessa pidetään huolta siitä, että nyt perustettaville hyvinvointialueille asetetaan vastuuta ja velvollisuutta tehdä lapsivaikutusten arviointia ja budjetointiä tulevassa työssään, meidän aikuisten velvollisuus kun on pitää huolta siitä, että lasten oikeudet toteutuvat. Myös oppilashuollon puolella on nyt varmistettava, että tämän hallinnollisen siirron myötä palvelujen laatu aidosti paranee, ei heikkenne. On tärkeää, että oppilashuollon pohjimmainen tarkoitus kuitenkin onnistutaan tässä mukana säilyttämään.

Arvoisa puhemies! Yrityksillä ja järjestöillä on tärkeä paikkansa sosiaali- ja terveyspalveluiden kentällä. Me emme pärjää ilman niitä. Meidän tuleekin varmistaa, että alalla toimivilla pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on myös jatkossa aidosti mahdollisuus pärjätä osana palvelukenttää ja tarjouskilpailuja, ja näin uskon hallituksen esityksessä tarkoitukseen olevankin. On äärettömän tärkeää, että turvaamme myös järjestöjen roolin uudistuksessa.

Kuntien ja kaupunkien taloudesta olemme täällä salissa tänään jo paljon kuulleet. On tärkeää, että kunnille turvataan jatkossakin mahdollisuudet pitää huolta heidän lakisäätelistä velvoitteistaan ja tehtävistään. Täytyy myös onnistua turvaamaan investointikyky.

Nyt neuvoteltu malli ei varmasti ole täydellinen, ja sellaista tuskin on olemassakaan, mutta uskon, että se on varmasti parempi kuin aikaisemmat, ja nyt on korkea aika saada se etenemään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt tähän varattu 4 tuntia on täyttymässä, joten annan ministereille 2 minuutin puheenvuorot, ja sitten mennään muihin asioihin.

17.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos mahdollisuudesta vielä lyhyesti vastata. — Sofia Virta tässä äsken tiivisti hyvin: malli ei varmasti ole ihan paras mahdollinen mutta tarpeeksi hyvä nimenomaan tähän tilanteeseen. Olen hyvin tyytyväinen, että me olemme saaneet näin vahvan enemmistön tukemaan kuitenkin sitä, että saamme viimein tämän rakenteellisen uudistuksen läpi.

Tässä monet muut edustajat käyttivät samansuuntaisen puheenvuoron. Myös edustaja Bergqvist nosti johtamisen esiin, ja uskon, että olisitte varmasti kohta puhunut siitä lisää. Minusta se on todella tärkeä juttu, ja myöskin Mäkisalo-Ropponen omassa puheenvuorossaan yksityiskohtaisemmin kertoi siitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollossa nimenomaan johtamista pitäisi kehittää näinä seuraavina vuosina. Minusta se on myös voimavara, jossa me voisimme olla vielä paljon parempiakin.

Lähipalveluiden osalta tuli monenlaisia puheenvuoroja. Lähipalveluista haluttiin antaa tässä keskustelussa ymmärtää, että hallitus nimenomaan olisi tekemässä uudistuksia, jotka keskittäisivät palveluita, mutta tässä on pöydällä uudistus, joka nimenomaan pitää huolta siitä, että lähipalvelut säilyvät lähellä. Siitä on ihan pykäläkirjaukset olemassa. En kyllä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

muista miesmuistiin, että näin tarkasti myös lain tasolla on varmistettu, että ihmisten palveluiden saatavuus ja saavutettavuus turvataan.

Myös järjestöyhteistyöstä kysyttiin: siellä on järjestämislain 6 §:ssä kerrottu hyvin tarkkaan, miten kuntien osalta kunta ja hyvinvointialue tätä yhteistyötä tekevät, ja myöskin siten 7 §:ssä kerrottu hyvin tarkkaan, miten tämä tuleva hyvinvointialue ja se muu laajempi järjestö- ja kuntakenttä tekevät tätä yhteistyötä, eli oikeudet ja velvollisuudet on siellä hyvin tarkkaan kuvattu.

Oppilas- ja opiskelijahuollon osalta me emme ole viemässä näitä palveluita koulusta pois, vaikka edustaja Koponen oli siitä ihan syystä huolissaan. Päinvastoin me olemme nyt siirtäneet hyvinkin suoraan kaikki nämä palvelut pikemminkin erikoissairaanhoidon alle, ja sieltä pitäisi tulla takaisin.

Edustaja Sarkomaa kysyi, milloin on sisältöuudistuksen aika. Me tuomme tämän hoitotakuun tänne saliin vielä, ja paljon myöskin yksityiskohtaisempaa sisältöuudistusta on meneillään. [Puhemies koputtaa]

Ja muutostalustuksista: Ne olisi joka tapauksessa mallissa kuin mallissa tehtävä. Tulevaisuutta on parannettava digin osalta, [Puhemies: Aika!] ja palkatkin kehittyvät. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Paatero, olkaa hyvä, 2 minuuttia.

17.57 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä oli kysymys rahoituksen ennakoitavuudesta, ja se on kyllä erittäin tarpeellista. Nythän tässä lakiesityksessä ovat nämä kriteerit, kuinka paljon on tarveperusteisuutta, olosuhdeperusteisuutta, asukasperusteisuutta ja HYTEN osalta. Mutta nämä muuttuvat euromäärät, joita nyt on tässä jo seurattu kaksi tai kolme kertaa, tulevat aina sen jälkeen uudelleen, kun meillä tulevat kuntien tilinpäätökset, ja toisaalta, kun tulevat kuntien talousarvot.

Nyt tämä viimeisin muutos, mikä on luettavissa soteuudistus.fi-sivulta, on tullut siitä, että THL:n kriteerit ovat tarkentuneet viimeisimpien tietojen osalta. Myöskin tämä on jatkuva prosessi, että kun sote-uudistus tulee, niin sen jälkeenkin THL:n kriteereiden mukaan nämä muuttuvat, koska myöskin tämä kriteeristö kehittyy koko ajan tästä eteenpäin. Elikä ei tule olemaan sellaista yksittäistä... Tai tulee olemaan yksittäinen leikkauskohta, milloin siirrytään sote-alueen rahoitukseen, mutta nämä perusteet sitä ennen, riippuen kuntien rahoituksesta ja näistä THL:n perusteista, tulevat muuttumaan.

Hieman olin huolissani tässä keskustelussa siitä tunnelmasta, ettäkö ihmiset eivät luottaisi tällä hetkellä julkisiin palveluihin. Taisi viime viikolla tulla tutkimus, jossa kansalaiset varsin kattavasti yhä edelleen luottavat julkisiin palveluihin, niin sivistystoimen palveluihin, teknisiin palveluihin, sosiaalipalveluihin kuin terveydenhuollon palveluihin. Olen tästä tyytyväinen — ja samoin siitä, että laajasti myöskin meidän julkisen puolen henkilöstö kokee työnsä merkitykselliseksi. Nämä kaksi kriteeriä tulee saada pidettyä.

Eduskunta on tulevaisuudessakin, hyvät kollegat, se, joka päättää tästä hyvinvointialue-rahoituksesta. Aivan samalla tavalla kuin päätämme täällä valtionosuuksista kunnille, tulemme päättämään myöskin hyvinvointialueiden rahoituksesta. [Puhemies koputtaa] Elikä kaikki tulemme olemaan siitä vastuussa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.59.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.55.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä.

19.56 **Sandra Bergqvist r:** Värderade talman! Behovet av en vårdreform är ett faktum. Det behövs förändringar för att vi även i framtiden ska få så bra vård som möjligt, oberoende av var i Finland vi bor.

Målet med vårdreformen är en jämlik vård för alla. Här är det viktigt att notera att jämlik vård inte behöver betyda att vården ska utformas exakt likadant i hela vårt land. Livet ser olika ut på landsbygden och i städerna. I städerna är avstånden kortare och det finns flera olika hälsovårdscentraler att välja mellan medan det på landsbygden kan vara flera tiotals kilometer till närmaste hälsovårdsstation, och till specialvården kan det vara oftast ännu längre. De här skillnaderna måste tas i beaktande då vi utvecklar vårdreformen. En modell passar inte överallt, det måste få finnas utrymme för regionala lösningar.

Sosiaali- ja terveystalvvelujärjestelmään kohdistuvat muutokset sekä käynnissä oleva valtava työelämän murros muuttavat ammattilaisten työtä. Integraatio sekä digitalisaatio muuttavat työn lisäksi myös asiakkaiden käyttämiä palveluita ja palvelujärjestelmää. Laadukkaiden palvelujen tuottamiseen tarvitaan kaikkien ammattihenkilöiden osaamista ja työnjaon uudistamista. Siksi on tärkeää, että me täällä eduskunnassa luomme puitteet, jotka tarjoavat terveydenhuollolle ja sosiaalihuollolle tilaa kehittyä eri muodoissa eri alueilla mutta kuitenkin niin, että oikeus terveyteen ja hyvään hoitoon turvataan.

Samtidigt måste vi även se över tillgängligheten i vården. Vården måste kunna utvecklas på de olika områdenas villkor, men det får inte betyda att hela social- och hälsovårdssektorn flyttar in till städerna. Människorna på glesbygden och i skärgården har lika stor rätt, och lika stort behov, till vård som övriga delar av Finland.

Genom digitala lösningar finns det möjligheter till att förkorta de långa avstånden på glesbygden. Det här utesluter ändå inte behovet av vårdande händer. Även på landsbygden behövs kunnig personal. För att garantera en jämlik vård måste dessa aspekter också beaktas i utformandet av den här vårdreformen.

Hyvinvointijärjestelmä Suomessa on ainutlaatuinen ja perustuu meidän perusarvoihin. Tästä emme luovu. Oikeus hoitoon, apuun ja turvaan on kaikille suomalaisille tärkeää. Terveydenhoito ja sosiaalihuolto Suomessa ansaitsevat toimivia rakenteita. Ne, jotka huolehtivat siitä, että saamme mahdollisimman hyvää hoitoa, ansaitsevat myös olla keskipistees-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

sä. Suomen hoitajat ansaitsevat uudistuksen, jossa heidän osaamistaan ja ammattitaitoaan arvostetaan parhaalla mahdollisella tavalla.

En bra vård innebär även en kunnig personal som orkar och trivs med sitt jobb. Orken och trivseln inom vårdaryrket är något vi borde fästa större uppmärksamhet vid. Alltför många gånger har man läst om vårdare som väljer att byta yrke för att ledarskapet inte fungerar och branschen inte uppskattas. I ett land med en allt mer åldrande befolkning har vi inte råd med en sådan utveckling. Vi har flera bevis på att ledarskap inom vården måste prioriteras högre. Ett gott ledarskap skapar rättvisa, det skapar en god stämning på jobbet, det visar uppskattning och gör så att man orkar bättre i sitt arbete. Den här frågan ser jag som en nyckelfråga i kommande reform.

Arvoisa puhemies! Meillä on edessämme valtava uudistus. Tie tähän ei ole ollut täysin helppo, mutta hallituksen esitys on lakiesitys, jota RKP voi tukea. On vaikeaa, lähes mahdotonta tuottaa sellaista uudistuspakettia, joka olisi kaikilta osin täydellinen ja valmis. Tämä lakiehdotus luo kuitenkin hyvät puitteet ja edellytykset. Meidän on muistettava, että tämä lakiesitys ei ole ainoa toimenpide, mutta se on merkittävä ja tärkeä askel kohti uudistusta, joka keskittyy hyvään ja tasavertaiseen hoitoon.

20.00 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Alkuun pitää kehua ministeriä hyvin määrätietoisesta valmisteluprosessin läpiviennistä. Varmaan niin ministeri kuin koko Suomikin jakaa ajatuksen siitä, että rakenteellinen uudistus, jolla sekä liian pienten kuntien haasteisiin, kasvaviin sote-kuluihin että vallitseviin terveyseroihin voitaisiin vastata, on maassamme tarpeen. Toivon silti heti tähän alkuun, ettei vain tarve saada valmista määritä eduskunnan työtä, vaan voimme täällä aidosti paneutua myös uudistusesityksen haasteisiin ja niitä mahdollisesti parantaa.

Lainsäädännön arviointineuvosto on arvioinut sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämislait. Heidän mukaansa esityksen tavoitteista ja keskeisistä esityksistä saa hyvän käsityksen mutta vaikutusarviot ovat vaihtelevia. Vaikutukset yrityksiin, julkisen talouden kokonaisuuteen ja Uudellemaalle kaipaisivat lisäpohdintaa.

Osallistuin itse luottamushenkilönä niin kunnassa kuin maakunnassa edellisen sote-ratkaisun valmisteluun. Aktiivisesta valmistelutyöstä huolimatta päädyin aiempaa esitystä vastustamaan eritoten muutamasta syystä. Se oli leikkaamassa palvelunsa edullisesti tehneiden kaupunkien rahoitusta niin sote-palveluiden kuin kuntiin jäävien palveluiden osalta. Uusimaa ja Helsinki olivat yhtenä kokonaisuutena myös liian suuri järjestäjäyksikkö, niin ettei Suomessa vastaavaa konsernia olisi varmaan ollutkaan. Tässä uudessa esityksessä Uuttamaata ja Helsinkiä on kuultu jälkimmäisen haasteen osalta ja alueelle on muodostumassa hyvinvointialueita pääasiassa niiden itse toivomien aluerajausten puitteissa. Korjaus on tehty myös hyvinvointialueen tehtävien rajauksessa vain soteen ja pelastuspalveluihin. Tässä rajauksessa toivottavasti melko tarkkaan pysytäänkin. Lisäksi siirtymäaikoja on pidennetty vastaamaan paremmin realistista tarvetta. Ensimmäisen eli rahoitushaasteen osalta lausuntokierroksen jälkeisissä neuvotteluissa saatiin joitain korjauksia, mielestäni ei kuitenkaan riittäviä.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee muistaa, että terveyserot, joita uudistuksella ensisijaisesti haluamme korjata, eivät jakaudu vain alueellisesti vaan eroja on myös alueiden ja kaupunkien sisällä. Emme todellakaan voi tehdä ratkaisuja, joissa joidenkin alueiden pal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

veluiden riittävyys lasketaan sen varaan, että iso osa väestöä käyttää siellä työterveyspalveluita, mihin keskustan puheenjohtaja viittasi sote-neuvottelujen päättyessä, tai vielä heikommin: hankkii terveysvakuutuksia nykytilaa enemmän. Tämä ei ole suunta, jota haluamme tavoitella. Rahoituksen tulisi olla riittävä ja turvata nopea hoitoon pääsy kaikilla alueilla. Rahoituksen pitäisi varmistaa myös korkealaatuinen tutkimus- ja kehittämistyö. Paljon pitkän ajan kulujen nousun taittumisen potentiaalista riippuu siitä, miten työ käytännössä onnistutaan järjestämään, saadaanko ennaltaehkäisevä hyvinvointityö lisääntymään, riittävätkö nyt esitetyt kannustimet tähän ja nopeutuuko perusterveydenhoitoon pääsy isolla potilasjoukolla.

Arvoisa puhemies! Yhden luukun periaate uudistuksessa on hyvä. Siitä hyötyvät kaikkein heikoimmassa asemassa olevat. Eheät ja toimivat hoitopolut parantavat kokemusta hoidosta, sen laatua ja voivat tuoda myös säästöjä. Vihreä kädenjälki näkyy lakiesityksessä verrattuna kesällä lausunnoilla olleeseen versioon etenkin kasvukuntien rahoituksessa. Saimme hallituksen esitykseen muutoksia, kuten väestönkasvun huomioivan kertoimen, ja pöytäkirjamerkintöjä, joissa pyritään huomioimaan jatkossa paremmin muun muassa eri kieliryhmiä ja kiinteistökulujen merkittäviä eroja maan sisällä. Näin nyt sairastavuuteen ja eritoten pitkäaikaissairauksiin perustuvia kertoimia kehitetään jatkossa, mutta vasta tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Näin pienessä maassa ei ole varaa tehdä päällekkäisiä kustannuksia ja investointeja. Julkisen ja yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden yhteistyön tulee toimia sujuvasti, vaikka julkisen järjestäjän päävastuu pitää totta kai jatkossakin kantaa. Tämän kerrotaan vahvistuneen luonnosvaiheista. Toivon näin. Eniten minua kummastuttaa rahoituksen leikkaus kuntiin jäävistä palveluista, siis hyvinvointia edistävistä palveluista, koulutuksen ja työllisyyden hoidosta. Uudistuksen ajatus on tasata terveyseroja. [Puhemies koputtaa] Tätä ei kuitenkaan pitäisi tehdä yhdenkään kunnan koulutuspalveluiden kustannuksella. — Kiitos.

20.06 Raimo Piirainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tärkeintä on lopettaa ihmisten pömpöttelu luukulta toiselle. Tässä yhteydessä on varmaan ihan hyvä todeta, että kun 2005 Kainuun hallintokokeilu aloitettiin, niin silloinhan me jo pääsimme kokeilemaan tätä niin sanottua kansanvaltaista mallia suuremmilla hartioilla, mutta rahoituspohja tuli silloin kunnilta, ja siinäkin oli omat kipukohtansa. Mutta sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä perustason ja erikoistason integraatiolla varmistetaan yhtenäiset palvelukokonaisuudet, asiakkaille vaikuttavat ja yhteiskunnalle kustannustehokkaat palvelut.

Sote-uudistus turvaa ihmisten tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset palvelut kukkaron paksuudesta tai asuinpaikasta riippumatta. Esityksen mukainen siirtyminen kuntapohjaisesta aluepohjaiseen palvelujen järjestämiseen on valtava edistysaskel niille, joilla ei ole maakuntapohjaista sote-yhtymää. Elikkä tämmöisille, jotka tällä hetkellä kuntapohjaisesti toimivat, tämä on erittäin iso muutos. Tällä saavutetaan alueellinen tasa-arvo, kun palvelujen järjestäjinä ovat kuntia isommat itsehallinnolliset alueet. Jokainen hyvinvointialue suunnittelee toimintamallit sekä lähipalvelupisteet, sähköiset palvelut ja hyvinvointialueilla mahdollisesti keskitettävät palvelut vastaamaan väestön tarpeita siten, että perustason palveluiden esteetön saatavuus ja saavutettavuus varmistetaan.

Täällä on hyvin monessa puheenvuorossa jo viitattu tähän rahoitukseen uudistuksen rahoitusmallissa. Minkään alueen rahoitus ei vähene. Toisilla alueilla rahoitus kasvaa joidenkin vuosien ajan hitaammin kuin toisilla, mutta koska maan tasolla rahoitus kasvaa palve-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

lutarpeen mukana, jokainen alue saa jokaisena vuonna sote-palveluihin enemmän rahaa per asukas kuin edellisenä. Hyvinvointialueiden rahoitus on pitkälti tarveperusteista, mikä on oikeudenmukaista ja perusteltua terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen kannalta. Suurimpana rahoituskriteerinä on sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia sote-maakuntien yhteiskatteisesta rahoituksesta. Rahoitus huomioi erot esimerkiksi maakuntien ikärakenteessa, sairastavuudessa ja sosioekonomisissa tekijöissä. Rahoituksen riittävyyttä ja järjestelmän kestävyyttä on seurattava tarkasti ja kehitettävä ja korjattava rahoitusmallia edelleen tarpeen mukaan. Uudistuksella on pidemmällä aikavälillä merkittävää säästöpotentiaalia. Uudistuksella luodaan mahdollisuuksia toteuttaa toiminnallisia uudistuksia, jotka voivat hidastaa kustannusten kasvua heikentämättä palveluita.

Arvoisa puhemies! Uudistuksella tuodaan sote-palvelut isomman järjestäjätahon alaisuuteen, mikä parantaa palveluiden yhteensovittamista ja takaa järjestäjälle riittävät voimavarat myös vaativampien palvelujen tarjoamiseen. On tärkeää, että päätösvalta on yhdellä toimijalla. Näin erityisesti parannetaan perusterveydenhuollon toimintaedellytyksiä, kun ihmisiä ei kannata siirtää omalta tontilta seuraavan hoidettavaksi. Tästä on ainakin osin ollut kyse erikoissairaanhoidon menojen kasvussa. Perustasolle satsaaminen on paitsi inhimillistä myös taloudellista, ja ennen kaikkea korostan sitä, että jos peruspalveluiden saatavuus on ongelmana, niin se näkyy erikoissairaanhoidon kustannusten kasvuna. Tällä hetkellä meillä Kainuussa on ongelmana nimenomaan lääkäreiden saatavuus terveyskeskuksiin tai lähipalveluihin, ja tämä näkyy nyt sitten hyvin vahvasti erikoissairaanhoidon puolella.

Hyvinvointialueet tuottavat järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut pääosin julkisina palveluina, ja yksityinen ja kolmas sektori voisivat lisäksi toimia palvelujen tuottajina, näin ainakin toivon. Vahvistamalla yhdenvertaista julkista terveydenhuoltoa vältetään kokonaisulkoistuksien synnyttämät riskit. — Arvoisa puhemies, kiitän.

20.11 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Olemme historiallisessa tilanteessa. Olemme saaneet tänään tänne saliin esityksen Suomen sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamiseksi. Uudistusta on tehty pitkään, yli kymmenen vuotta, ja kyseessä on valtava kokonaisuus, joka koskettaa aivan jokaista meitä suomalaista. On tärkeää, että tämä kokonaisuus on viimein saatu tänne eduskuntaan, ja on samalla muistettava, että yleensä tällaiset uudistusprosessit ovat niitä kaikkein hankalimpia saada politiikassa eteenpäin, mutta uskon ja luotan siihen, että nyt viimein saamme tämän valmiiksi. Se ei olisi hetkeäkään liian aikaisin, päinvastoin. Sote-uudistus on pakko saada nyt, sillä palvelumme ovat yhä eriarvoisemmat, ja tämä kehitys ei saa enää jatkua. Palvelujen eriarvoistuminen tarkoittaa sitä, että monet ikääntyneet ja työttömät odottavat tarpeettoman pitkään pääsyä lääkärin vastaanotolle. Vanhustenhoidossa palveluihin pääsy on hankaloitunut, ja sosiaalipalveluissa on isoja eroavaisuuksia esimerkiksi lastensuojelussa ja vammaispalveluissa pelkästään jo kotikunnan perusteella. Tässä uudistuksessa keskitytään peruspalveluihin ja kootaan vastuut laajemmille hartioille niin, että hyödynnetään monellakin tavalla toimivaa, jo olemassa olevaa järjestelmää ja korjataan sitä entistä paremmaksi. Haluan puheenvuorossani korostaa muutamia keskeisiä asioita tästä isosta kokonaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Pidän erityisen tärkeänä, että esityksessä puututaan nyt kovaan voittotavoittelun maksimointiin terveys- ja sosiaalibisneksessä. Esitys lähtee siitä, että ihmis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

ten verovarot käytetään parempiin palveluihin eikä kovaan voitontavoitteluun. Laajoille kokonaisulkoistuksille pistetään stoppi.

Tällä esityksellä vahvistetaan monituottajamallia, jolla voidaan taata se, että myös pienillä yrityksillä ja kolmannen sektorin järjestäjillä on jatkossa paremmat mahdollisuudet toimia. Sieltä löytyy valtavasti osaamista, tietoa ja taitoa, joita ihmisten palvelujen tuottamisessa on tärkeää hyödyntää. Täällä erityisesti kokoomus on kiinnittänyt huomiota tähän monituottajamalliin, ja se löytyy hallituksen esityksestä sivulta 196 ja myös sivulta 20 ja neloskappaleesta — jos joku ei ole vaivautunut lukemaan, niin halusin tarkentaa, että sieltä se löytyy, vahva monituottajamalli.

Myös tulevien hyvinvointialueiden rahoitus puhuttaa ja on aiheuttanut täällä salissakin hämmennystä. On tärkeää avata tätä rahoitusmallia, ja sitä on käsiteltävä tarkasti. Tästä Marinin hallituksen sote-esityksestä on poistettu viime kauden esityksessä mukana ollut 3 miljardin euron mekaaninen leikkuri. Näin massiivisesta leikkauksesta on luovuttu. Haluaisin muistuttaa jokaista, että kaikkien hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa nykytilaan verrattuna. Tämän hallituksen sote-uudistuksen rahoitusesitys lähtee pitkälti palvelutarpeesta, ja siksi joillain alueilla kasvu on nopeampaa kuin toisilla. Jokainen ymmärtää, että niillä alueilla, joilla asuu esimerkiksi paljon iäkkäitä ihmisiä, myös rahoituksen tarve palveluiden järjestämiseen on suurempi. Meillä on vastuu jokaisesta ihmisestä, jokaisesta suomalaisesta, eikä kenenkään terveys ole postinumerosta kiinni. Olenkin tyytyväinen, että tulemme tässä uudistuksessa vahvistamaan lähipalveluita, jotka ovat meille tärkeitä. Myös lasten ja nuorten sote-palvelut on annettava lähipalveluna niin kouluissa kuin oppilaitoksissa jatkossakin.

Tämän sote-uudistuksen tueksi on asetettu ihmisten parempaan hoitoon liittyviä lakeja ja tavoitteita. Olemme saaneet eteenpäin vanhuspalveluiden hoitajamitoitusta, edistämme hoitotakuuta, vahvistamme perusterveydenhuoltoa ja otamme mielenterveyspalvelut vahvemmasi osaksi perusterveydenhuoltoa — hyvin paljon tärkeitä, sisällöllisiä lakeja — ja näiden kaikkien rinnalla viemme tätä tärkeää sote-kokonaisuutta eteenpäin.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt meidän on yhdessä saatava tämä uudistus maaliin. Se on suomalaisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen, kustannustehokkaamman järjestelmän ja tulevien haasteiden kannalta välttämätöntä.

20.16 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka on vakavasta asiasta kysymys, voisi leikillisesti alkuun sanoa, että tämä puheenvuoro tuli nyt vähän äkkiä, mutta olen kyllä valmistautunut. — En aio käyttää toista perusteellista puheenvuoroa, koska olen jo yhden käyttänyt, enkä myöskään lähde polemisoimaan täällä esitettyjä näkemyksiä. Politiikassahan on niin, että näinkin tärkeistä ja isoista asioista on erilaisia näkemyksiä. Olin ajatellut, että käytän kuitenkin toisen puheenvuoron, missä nimenomaan paneudun tähän rahoitukseen, koska se on ehkä kaikkein eniten keskusteluttanut tämän uudistuksen tiimoilta. Siinä varmasti tietyt luvut, niin kuin tiedämme, tulevat muuttumaan, koska näitä tarvearvioon perustuvia rahoituslukuja verrataan eri vuosina tilinpäätöksiin ja talousarvioihin, ja näin ollen sitten muutokset tulevat olemaan erilaisia. Haluaisin kuitenkin pikkusen avata tätä, sen verran kuin se nyt lyhyessä puheenvuorossa on täältä suullisesti tehtävissä.

Tämä dynamiikka, miten se hyvinvointialueen rahoitus muuttuu, on kieltämättä aika monimutkainen. Edustaja Zyskowicz tuossa aiemmassa keskustelussa vertasi tätä peruspalvelujen valtionosuuteen, ja minusta vertaus oli aika osuva. Siinähan on toki vain se ero, että nyt tässä tapauksessa me rahoitamme 100 prosenttia rahoituksesta näillä tietyillä kri-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

teereillä ja peruspalvelujen valtionosuudet kattavat vain hieman yli 25 prosenttia niiden palveluiden kustannuksista. Nekin ovat vuosien saatossa muuttuneet.

Itse pitkän työuran aikana muistan hyvinkin useat eri valtionosuuskriteerit siellä peruspalvelujen valtionosuudessa. Aikanaan sairastavuutta mitattiin ikävakioidulla kuolleisuudella, pelkästään sillä. Sen jälkeen sitä mitattiin alle 55-vuotiaitten työkyvyttömyysindeksillä. Sen jälkeen tuli tällainen tietyistä kansantaudeista koostuva kerroin, ja nyt se on siinäkin vähän monipuolistunut. Tässä sote-uudistuksessa se on huomattavasti perusteellisempi ja monipuolisempi, niin kuin tietenkin pitää olla.

Siellähän on kolme varsinaista sellaista tekijää, jotka vaikuttavat tähän rahoitukseen, ja niillä on sitten lukuisia alatekijöitä. Siitä kokonaisuudesta, joka tietenkin prosentuaalisesti on 100 prosenttia, pelastuspalvelujen osuus on 2,3 prosenttia, jolloin sosiaali- ja terveyspalvelujen osuus on tietenkin 97,7 prosenttia. Siinä puhtaasti asukasluvun vaikutus on 13,1 prosenttia.

Käytän itse tietoisesti tällaista nimitystä kuin ”puhdas asukasluku”, vaikka sen virallinen nimi on ”asukaslukukerroin”, johtuen siitä, että tämä on jossain määrin sekoittanut, kun monet ovat luulleet, että asukasluvun muutos hyvinvointialueella määräytyy vain ja ainoastaan tämän 13 prosentin painoarvon omaavan asukaslukukertoimen myötä. Niinhän ei ole. Kun asukasluku muuttuu, niin hyvinvointialueelle tulee tai sieltä lähtee ihmisiä, joilla täytyvät ne tarvekriteerit, sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve, joka on kuitenkin 79,6 prosenttia tästä kokonaisuudesta. Itse asiassa sen takia se väestömuutos on hurjan paljon merkittävämpi. Mutta sitten on erikseen puhdas asukasluvun muutos, joka oli tämä 13 prosenttia.

Vieraskielisyyden osuus on 2 prosenttia rahoituksesta, asukastiheys 1,5 prosenttia, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen 1,0 prosenttia, kaksikielisyys 0,5 prosenttia, saamelaisuus 0,013 prosenttia ja saaristolaisuus 0,1 prosenttia. Täytyy muistaa, että 0,1 prosenttia merkitsee tässä 20 miljoonaa euroa, eli pilkun takanakin olevat lukusarjat ovat varsin merkittäviä.

Tässähän lähdetään liikkeelle 19,9 miljardilla korjattuna siihen tasoon, mikä se nykyinen 19,9 miljardia on vuonna 23. Se tulee olemaan silloin jotain 20,5:n ja 21:n välissä. Sen jälkeen koko maan yleiseen tarvearvioon perustuen rahoitus alkaa kasvaa kahtena ensimmäisenä vuotena 1,2 prosentilla ja sen jälkeen 1 prosentilla, ja kun nämä tulevat korkoa korolle -periaatteella toistensa perään, niin se kokonaisvaikutus on 7 prosenttia. Sitten siinä vaikuttavat nämä eri tarvetekijät, jotka tuossa edellä mainitsin.

Viestinä nyt ihan kuitenkin tässä se, että kun meillä on siellä ne leikkurit, että minkään alueen rahoitus ei voi kasvaa yli tietyn rajan näiden tarvetekijöiden vaikutuksesta eikä myöskään vähentyä, niin se huomattavasti vaimentaa näitä vaikutuksia. Itse asiassa tuo väestömuutos jää hyvinkin merkittäväksi, [Puhemies koputtaa] ja sen takia en itse asiassa ole ollut huolissani tästä Uudenmaan alueen rahoituksesta.

20.22 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen rahoitusesitys on herättänyt ymmärrettävästi paljon keskustelua varsinkin Pohjanmaalla ja Uudellamaalla, mistä syystä keskityn ainoastaan tähän teemaan tässä puheenvuorossa.

Pohjanmaalla kritiikki rahoitusta kohtaan on kohdistunut pääasiallisesti siihen, että hallituksen esityksen mukaan alue saisi tarveperusteisesti suhteellisesti vähemmän rahoitusta kuin mitä alueella on tähän asti käytetty sosiaali- ja terveydenhoitopalveluiden tuottamiseen. Tämä johtuu pitkälti siitä, että Pohjanmaa on käyttänyt sote-palveluihin suhteellises-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

ti monia muita alueita enemmän rahaa ja että Pohjanmaan asukkaat ovat suhteellisesti terveempiä kuin esimerkiksi asukkaat itäisessä Suomessa.

Kesän lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esitystä kuitenkin muokattiin. Tämän myötä tasoitusjärjestelmästä tuli muun muassa Pohjanmaan kannalta selkeästi parempi. Kaksikielisyyskertoimen nousu ja erityisesti siirtymätasauksen katon muutos miinus 150 eurosta per asukas miinus 100 euroon per asukas paransivat Pohjanmaan rahoitusta edellisestä esityksestä oleellisesti.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on hyvä palauttaa mieleen, että viime hallituskaudella ajettiin maakuntien sote-rahoitukseen mallia, jossa oli heikompi kaksikielisyyskerroin eikä lainkaan pysyvää siirtymäajan tasausta mutta johon sisältyi sen sijaan 3 miljardin euron kustannusten kasvun leikkuri. Edellisen kauden esityksellä muun muassa Pohjanmaan rahoitus olisi vähentynyt heti noin 300 euroa per asukas. On myös hyvä huomioida, että tämä edellä kuvattu niin sanottu terveempien hyvinvointialueiden rahoituksen laskennallinen menetys nykytilanteeseen nähden koskee kuitenkin vain yhtä muuttujaa monimutkaisessa rahoituskokonaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Avataanpa asiaa hieman enemmän. Hyvinvointialueiden rahoitus määräytyy aluksi kunnilta siirtyvien kustannusten yhteismäärän perusteella. Vuonna 23 jokainen 22 hyvinvointialueesta saa siis valtion rahoituksena sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen käyttöön saman rahoituksen, minkä kunnat niille vuonna 22 ovat osoittaneet — korjattuna vielä 1,2 prosentin kasvulla ja kustannustason muutoksella sekä myös mahdollisten uusien lakisääteisten palveluiden rahoituksella. Tästä eteenpäin rahoitus muuttuu usean eri tekijän määräämän laskentakaavan mukaisesti. Kustannustason eli inflatorisen muutoksen valtio korvaa kokonaan. Samoin valtio korvaa lakisääteiset uudet palvelut sekä väestön ikääntymisestä aiheutuvan palvelutarpeen kasvun myötä tulevat kustannukset.

Se, millaisen osuuden tästä kukin hyvinvointialue saa, riippuu alueen tarvetekijöistä. Näitä tarvetekijöitä ovat muun muassa alueen kaksikielisyys, vieraskielisten osuus, saaristolaisuus, asukastiheys, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuus, asukasmäärä ja niin edelleen. Tärkein osuus, noin 80 prosenttia, on kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetekijöillä, jotka arvioidaan kaiken kaikkiaan 132 tilastollisen muuttujan perusteella. Tämä osuus on myös sidoksissa väestömäärän kehitykseen, koska asukaskohtainen rahoitus kerrotaan aina asukasmäärällä, joten rahoitus huomioi kyllä, toisin kuin on väitetty, myös kasvukeskusten väestömäärän kasvun rahoituksessa. On myös huomioitava, että rahoitusta tarkistetaan vuosittain sote-palvelutarpeen arvioidun kasvun, kustannustason nousun ja mahdollisten tehtävämuutosten perusteella, ja tarvittaessa valtio tarjoaa hyvinvointialueille anomuksesta myös lisärahoitusta.

Arvoisa puhemies! Eli samaan aikaan, kun hyvinvointialueiden rahoitus vuosina 23—29 kasvaa reaalisesti 8:sta 10:een prosenttia ja inflaatio huomioiden luonnollisesti vielä enemmän, tapahtuu maamme niin sanotuilla terveemmillä alueilla 0,1—2 prosentin laskennallinen menetys ja niin sanotuilla sairaammilla alueilla vastaavansuuruinen kasvu rahoitukseen. Kokonaisrahoitus siis kasvaa myös näillä niin sanotuilla terveemmillä alueilla, kuten esimerkiksi Pohjanmaalla, joten opposition esittämät väitteet muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön vähentämistarpeesta ovat täysin perusteettomia ja virheellisiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

20.27 Mikko Ollikainen r: Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Jag har varit med i politiken sedan år 2009. Så länge har vi diskuterat kring vårdreformen, i olika etapper. Först var det kring kommunreformen och sedan har det varit kring landskapen och också kring de här stora specialområdena, alltså de fem erva-områdena. Och det här handlar ju förstås om en väldigt stor helhet som har varit aktuell över tio år. Ur det perspektivet är det väldigt viktigt och bra att man diskuterar det här väldigt genomgående. Men trots att det har varit flera versioner så tycker jag att det är läge att gå vidare nu. Det är hög tid att göra vårdreformen klar.

Målet är ju att alla finländare ska få en jämlikare vård. Det kan vara väldigt stor skillnad mellan olika kommuner då det gäller till exempel åldringsvård och barnskydd, men också tillgång på läkare. Vården berör ju precis alla, alla åldrar, allt från rådgivningstjänster till de äldres omsorg. Integrationen är viktig, och precis som det har sagts här tidigare så kommer man nu att sammanbinda specialsjukvården — jag brukar säga att det är centralsjukhusen — sedan också primärvårdsvården, alltså hvc:na, och sedan sociala sidan, som kan vara endera socialt arbete eller äldreomsorgen men också barnskydd till exempel. Här tycker jag att man i diskussionen kanske mer borde lyfta den här sociala biten som har litet lämnat efter. Det väsentliga här är ändå att man har ett enluckesystem så att man inte blir bollad från en instans till den andra.

Jag skulle också säga då det gäller den här finansieringen som det har varit en hel del diskussion om här i salen, att om vi jämför med andra alternativ, till exempel ur Österbottens perspektiv, så är just det här alternativet det allra bästa, om vi tar till exempel den här tvåspråkighetsaspekten som är en väldigt bidragande orsak till den här helheten. Därför stöder jag att den här versionen nu godkänns och att välfärdsområdena bildas.

Toimin syksyllä 2014 niin sanottuna sote-selvittäjänä Vaasan sairaanhoitopiirin alueella, ja muun muassa silloin oltiin paljon yhteydessä edustaja Bergin kanssa, ja se oli enemmän niin kuin demokratian näkökulmasta. Muistaakseni silloin se oli kuudes tai seitsemäs, ehkä kahdeksas sote-versioista, ja siinä oli just, että erva-alueet olisivat päätoimijoina. Kerroin, mistä oli kysymys eri kunnissa, ja siinä tuli kolme asiaa, jotka olivat tärkeitä Rannikko-Pohjanmaan asukkaille: Lähipalvelut olivat a ja o, elikkä että ne ovat lähellä, ja mielellään omalla äidinkielellä — elikkä pitkälti, että terveyskeskukset toimivat — ja sitten vielä Vaasan keskussairaala. Se oli se ydin siellä Rannikko-Pohjanmaalla, ja siitähän on keskusteltu aika paljonkin tässä salissa, ja siinä tuli hyvä tulos nyt loppupeleissä.

Sitten rahoituksesta: Tässä tarveperusteisuus on yli 80 prosenttia, mutta on myös hyvä, että tässä on porkkanoita, esimerkiksi koskien kaksikielisyyttä, minkä edustaja Berg nosti esille Rannikko-Pohjanmaan, Vaasan sairaanhoitopiirin osalta. Se on hyvä asia.

Olen itse toiminut aikaisemmin kunnanjohtajana, ja toki kunnilla tulee olemaan aikamoinen haaste koskien tätä sote-puolta. Tässä on tärkeää, että yhteistyö kuntien kanssa toimii esimerkiksi tukipalveluiden osalta ja kiinteistöjen osalta, mutta uskon, että tämäkin tulee toimimaan oikein hyvin.

Tämä esitys varmasti ei ole täysin valmis. Yhteiskunta muuttuu paljon, mutta näen kuitenkin tässä pari asiaa, joissa meillä on haasteita. Osaajien saatavuus on todella tärkeää, mutta yhtä kaikki on tärkeää sanoa, että meillä on hyvä systeemi, järjestelmä, jo tässä vaiheessa. Sen on tämä korona-aika näyttänyt. Meillä on toiminut sairaanhoito todella hyvin. Mutta johtajuuteen sote-puolella pitää panostaa, että sitä kautta sitten ihmiset voivat paremmin myös töissä tulevaisuudessa. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

20.32 **Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tänään on hyvä päivä: sote-uudistusesitys on tullut eduskuntaan. Näin olemme kuulleet toki useita kertoja sanottavan aikaisemminkin, ja toki olisi ollut suotavaa, että jo menneissä yrityksissä olisi onnistuttu. Voidaan kuitenkin katsoa, että esitys on nyt hyvin jalostunut. Onhan se saanut vauhtia aikaisemmista kerroista. Pohjana on ollut lukuisa määrä perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan lausuntoja, joita on voitu peilata siihen, mikä on mahdollista ja mikä ei ole mahdollista.

On välttämätöntä huomata, että tässä salissa tänäkin päivänä usein kokoomuslaisilta kuultu suurkuntamalli on todettu perustuslakivaliokunnassa mahdottomaksi toteuttaa. Hallituksen maakuntamalli on esitys, jota on perustuslakivaliokunnassa testattu, ja sen testin malli on myös läpäissyt. Viime kaudella tässä salissa kritisoitiin paljon silloin ehdotettua mallia hallintohimmeliä, mutta, aivan kuten nytkin, tämä maakuntamalli nimenomaan vähentää sadoilla ja sadoilla himmelin osia jättäen jäljelle 22 hyvinvointialuetta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa on erityisesti kyse siitä, että palvelut pelaaivat ja niitä on yhdenvertaisesti eri puolilla Suomea tarjolla, eli siitä, että tulevaisuudessa-kin vanhukset saavat hyvää hoivaa, että lasten ja nuorten haasteisiin puututaan ajoissa, että suomalaisten sairauksia ennaltaehkäistään ja että sairaudet saadaan kiinni ajoissa, jottei kalliiseen erikoissairaanhoidon jouduta.

Uudistuksen tavoitteena on myös yhdistää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, jottei tietokatkoksia tulisi ja jotta ihmisten haasteisiin löydettäisiin moniammatillisesti oikeaan aikaan oikea apu.

Rahoitus tullaan ratkaisemaan siten, että raha jakaantuu eri puolille Suomea tarpeen mukaan, erityisesti ikääntymiseen ja sairastavuuteen mutta myös väestöpohjaan liittyen. Siellä, missä sairastetaan, siellä myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ja rahoitusta tarvitaan. On hyvä, että kriteereitä kehitetään edelleen. Muun muassa työterveyshuollon piirissä olijoiden ja sairastavuuden sekä sosiaalipalveluiden tarpeiden tarkempi yksilöinti on tarpeen.

Tässä mittavassa uudistuksessa rahanjako sekä palveluiden järjestämisen uudelleen sijoittuminen tulevat muuttamaan todella paljon myös kuntien päätöksentekoa, kun sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestäminen siirtyy maakunnille kuntien vastuulta. Kuntiin jäävät muun muassa erittäin tärkeät sivistyksen ja koulutuksen tehtävät, maankäyttö sekä liikunta- ja kulttuuripalveluiden järjestäminen.

Lopuksi vielä sananen Etelä-Savosta ja Lapista: Esityksessä on kirjattu, että Savonlinnassa ja Kemissä olisi mahdollista pitää päivystävää ja leikkaavaa sairaalaa aina vuoteen 2032 asti. En pidä hyvänä tällaisia määräpäiviä. Näille kahden keskussairaalan ja sairaanhoidopiirin maakunnille pitäisi antaa mahdollisuus itse päättää sairaaloiden säilymisestä. Sairaaloiden ylläpitoon vaikuttaa paljon yhteistyö erä-alueen kesken, työnjako, se, kuinka lääkäreitä pystytään yhteistyössä hankkimaan ja kuinka lääkärit ja muut ammattilaiset pystyvät toimimaan useammassa sairaalassa, mutta myös keskittämisasetus. Lausunnoilla viime talvena ollut keskittämisasetus tulisi muuttaa siten, että yhteistyö erä-alueella esimerkiksi leikkausten määrän suhteen olisi mahdollista. Pitkien etäisyyksien Suomessa meillä ei ole enää ihmisten turvallisuuden eikä terveyden takia varaa karsia sairaaloita, joissa annetaan vaativaa erikoissairaanhoidoa.

Tässä uudistuksessa on kuitenkin kyse siitä, kuinka palvelut lopulta toteutetaan käytännössä. Uudistus antaa kaikki mahdollisuudet siihen, että hyvää hoitoa olisi suomalaisille tarjolla ja että voisimme sairastaa vähemmän ja voida paremmin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

20.37 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Halusin vielä pohdiskella kuntiin jäävien palveluiden asemaa uudistuksessa. Uudistuksen ajatus on tasata terveyseroja, ja tätä, kuten sanoin, ei pitäisi tehdä yhdenkään kunnan koulutuspalveluiden kustannuksella. Tämä valuvirhe on yhteinen niin tälle kuin edelliselle sote-esitykselle. Tältä osin aiemmista testeistä ei ole otettu opiksi. En näe minkään maan tulevaisuuden kannalta järkevänä ratkaisua leikata suhteellisia panostuksia koulutukseen tai siirtää koulutukseen suunnattuja varoja sieltä, missä kasvava joukko lapsia ja nuoria asuu. Ehdotus oppilashuollon siirtymisestä hyvinvointialueelle lisää entisestään tätä huolta. Esityksessä on kuitenkin pyritty varmistamaan, että oppilashuollon palvelut pysyvät ainakin koulussa. Tärkeää on, että riittävä henkilöstö jatkaa yhä yhteisöllisen oppilashuollon tehtäviä, ja oppilashuollon sitovat mitoitukset onneksi etenevätkin hallitusneuvotteluissa sovitun mukaisesti.

20.38 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystoimen uudistus tulee vihdoin ja viimein saada viedyksi kunnialla päätökseen. Monta kompastuskiveä on luultavimmin vielä edessä, mutta keinot tärkeän päämäärän saavuttamiseksi on löydettävä, ja nyt ollaan ajoissa liikkeellä, kun ei ole vielä läheskään vaalikauden puolivälikään. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion jatkuvuuden turvaaminen edellyttää toimivien julkisten terveydenhuoltopalvelujen olemassaoloa, ja tämä taas edellyttää julkisen terveydenhoidon organisaatorakenteen perinpohjaista uudistamista. Ratkaisun venyminen ei ole ollut edullista kenellekään, joten kaikkien yhteisenä päämääränä tulisi nyt olla sote-uudistuksen toteuttaminen mahdollisimman nopealla aikataululla mutta kuitenkin huolellisesti ja harkiten.

Uudistuksessa on avainasemassa tuottavuuden nousu, sillä vain sitä kautta voimme saavuttaa pitkän aikavälin kustannussäästöjä. Pelkkä uusi organisaatorakenne ja niin sanotusti leveämmät hartiat julkisessa terveydenhoidossa eivät automaattisesti paranna tuottavuutta. Terveydenhuollon toimijoiden järjestelmien yhdenmukaistaminen on ehdottoman välttämätöntä toiminnan tehostamiseksi ja asioinnin sujuvoittamiseksi. Ihmisten suurempi liikkuvuus luo tarpeen palveluiden entistä joustavammalle käytettävyydelle. Tämä vaatii nykyistä parempaa ja sujuvampaa tiedonkulkua eri organisaatioiden välillä. Tämä koskee erityisesti julkista terveydenhoitoa. Sielläkin on selviä tiedonkulun pullonkauloja.

Luonnollisesti tietoturva huolehtiminen on kaikissa oloissa ensiarvoisen tärkeää. Yhteinen, kaikille terveydenhuollon ammattilaisille avoin, kattava tietokanta ja tiedonvaihto tehostaisi toimintaa ja poistaisi turhaa byrokratiaa ja päällekkäistä turhaa työtä. Tehokkuuden kasvattaminen ja byrokratian poistaminen ovat kustannussäästöjen saavuttamisessa ydinasioita. Ammattitaitoinen ja kokonaisuuden selkeästi hahmottava johto on ensiarvoisen tärkeä minkä tahansa tehokkaasti toimivan suuren organisaation menestymiselle, eikä terveydenhuolto ole tässä tietenkään poikkeus. Hyvinvointialueiden toiminnan tehokkuutta tulisi jatkuvasti seurata ja reagoida nopeasti havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että niin kutsuttu monituottajuus on edelleen mahdollista. Eli hyvinvointialue voi hankkia palveluita yksityiseltä yritykseltä, kuten nytkin tehdään, mutta hyvinvointialueen on aina pidettävä huolta riittävästä omasta palvelutuotannosta.

20.42 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin tulla sanomaan muutaman sanan oppositiolle, mutta enpä sano, koska oppositio ei enää ole läsnä. Täällä on vain se porukka, joka silloin 2003 alkaneella vaalikaudella — keskusta ja SDP — oli luomassa Parashanketta, jota tänään täällä salissa on moneen kertaan keuhuttu, ja sen jälkeen alkoi pitkä eri

Pöytäkirjan asiakohta PTK 165/2020 vp

hallitusten taival sote-uudistusyrityksiä, jotka ovat sitten aina kaatuneet. Niin kuin päivällä totesin, sitä porukkaa ja niitä hallituksia on aina yhdistänyt se, että kokoomus on istunut niissä hallituksissa. Mutta jälleen kerran punamultapohjalta rakennetaan sotea, ja se on hieno asia. Se on näin pitkällä, erittäin suuri lakipaketti, mikä nyt sitten valiokuntaan lähetetään — ja voimia vain sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenille.

Haluan todeta siltä osin, mikä monesti ehkä saatetaan unohtaa, että vaikka me rakennamme täällä lainsäädäntöä, mitä sosiaali- ja terveyspalveluihin sisällytetään ja kaikkeen siihen liittyvään, ja vaikka hallintomalleista puhutaan, niin kuitenkin se työ tehdään tuolla kunnissa ja alueilla. Ja täytyy myös sanoa, että paljon siellä on jo tehty. Tänään täällä on heiteltu esimerkkejä eri puolilta Suomea ja eri maakunnista ja maakunnallisista toimijoista, ja uskon, että niitä ei olisi saatu aikaan ilman sitä työtä, mitä jo aikaisemmat hallitukset ovat tehneet, sitä kovaa työtä ja valmistelua, mikä nyt edesauttaa sitten tämän uudistuksen loppuunsaattamista.

Mutta tämä uudistus ei ole valmis tässä vaiheessa, niin kuin tiedämme, vaan erittäin paljon työtä on edessä, ja ne kaikki kysymykset, mitkä liittyvät juuri sisältöihin — mistä me saamme sitä hoitohenkilökuntaa, mistä me saamme työntekijöitä — meillä on edessämme myöskin tämän lainsäädännön hyväksymisen jälkeen.

Ennen kaikkea se tarve tälle uudistukselle on todettu ja se on ilmeinen, ja uskon ja toivon, että nyt vihdestä viimein siihen pystytään puuttumaan. Tämä ennen kaikkea selkeyttää ja virtaviivaistaa tätä meidän sosiaali- ja terveystoimen järjestämistä ja tuottamista ja osaltaan tekee juuri sen, mihin on pyritty, eli palveluita ja niitä ketjuja yksinkertaistetaan, kootaan yhteen. Niin kuin monessa pienessäkin kunnassa on jo huomattu, kun on alettu rakentamaan sote-keskuksia, miten ihmiset ovat saaneet entistä helpommin ja nopeammin niitä palveluita, ja nyt huolehditaan siitä, että koko maassa ne palvelut ovat saatavilla — eivät vain keskustaupungeissa tai kaupunkiseuduilla vaan myöskin pienemmissä kunnissa ja maaseudulla.

Joten, arvoisat edustajakollegat, tämä hetki on historiallinen, ja painetaan se mieleemme. Kuten sanoin, toivotan voimia teille sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. [Eduskunnasta: Kiitämme!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan, hallintovaliokunnan, lakivaliokunnan, sivistysvaliokunnan, talousvaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.